

Kulturně společenský časopis
2004 • 12
na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Verše laureátky Ortenovy ceny
Marie Štastné

Úsměv Mony Lisy
a Štěpána Kučery

Vydrovy besedy

Obsah:

Média:

Miroslav Cingl: **Novináři, lidé i instituce** (62)

Podobrazník Honzy Hanzla

Zatočme se svátky! (64)

Příloha

Will Novosedlík: **Značky v Praze** (65)
Den poezie (70)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutím na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

**DOBRÁ
ADRESA**

O čem se (ne)mluví

Tomáš Koloc: **Šťastné a veselé Velikonoce** (4)

Karolína Kučerová: **Výchovný muzikál** (6)

Štefan Švec: **Jednou je i předhoniíme** (10)

Před Strží

Jakub Šofar: **Vrácenky 12** (14)

Marie Šťastná: **Rozhovor a texty** (16)

Literaturistický průvodce Štěpána Kučery:

Úsměv Mony Lisý (24)

Z veselých e-mailů (29)

Z literárního archivu: Vydrovy besedy 1. (30)

„Systém je vždy určitý druh klece“ (rozhovor se Svatoplukem Hlavačkou a jeho poezie) (34)

Canny: **Co se nestalo...** (38)

Strž DA a Krmelec

Hudba: Jakub Šofar: **Cákni diskem!** (40) / Literatura:

Štěpán Kučera: **Růže pro Markétu aneb Vieweghův zářez na pařebě** (42) / Zuzana Fialová: **Schovávaná s travestií** (43) / Zuzana Fialová: **Dva překlady z nakladatelství Academia** (44) / Roman Pekárik:

Malá októbrová poezia (46) / **Výtvarné umění:**

Petr Jiška: **Promarněná šance** (47) / **Historie:**

Gromanova historická drtička (48)

Za Strží

Marian Karlický: **Vlasy vysokého napětí** (50)

Kateřina Komorádová: **Libo-li polévku? (Mohuč očima dívky s velkýma očima 2.)** (56)

Viki Shock: **Potíže šetrných a šílených** (57)

Štefan Švec: **Chvála kýče** (58)

Nápady pro Tři krále

Lubor Dufek: **O pampelišce v asfaltu** (60)

Na titulní stránce: „Marie Šťastná“, foto archiv autorky, (další fotografie na str. 16)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, ročník 5. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Martin Groman. Redakce: Miroslav Cingl, Štěpán Kučera, Jan Los, Vladimír Novotný, Kateřina Rudčenkova, Viki Shock, Jakub Šofar. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

báSeň měSíce

**Michal
Martináč**

Nežerte zvířata!

Žerte vegetariány!

Naši milí,

taky občas takhle v prosinci pocítíte radikální nespokojenost se svým životem? Někdo prostě nastavil něco důležitého špatně, a s největší pravděpodobností jste to byli vy. Ve chvílích hlubokého vnitřního zoufalství vyvstává zásadní nutnost přehodnotit celý svět a pokud možno ho změnit.*

Arthur Machen píše kdesi o tom, že magie není pitomoučké zářkávání duchů nebo tahání karet, ale cosi, co sahá na samu podstatu světa. Představte si, že vyjdete z domu a květiny začnou zpívat a kameny se proházejí po louce. To je opravdová změna.

Čarodějnictví je ale nejhorší hřích (slyšel jsem to i o pýše, ale asi souvisejí), a kdo ho provozuje, ten dostane na kokos. Čarovat tedy nebudeme. Ke štěstí nám snad bude stačit, když prostě oslavíme Velikonoce jako každý rok a budeme se radovat, že k nám přišly. Svátku jara není nikdy dost a my doufáme, že letos si pomlázky i vajíček užijete ještě víc než dřív. Vždyť se podívejte na všechno to množení, pinožení a raďování, na všechna ta mládátka a všechnu zeleň kolem! Dívejte se, jak to všude pípá, kejhá, šveholí a štěbotá, švitoří, trylíká, cukruje a vrní, roste a raší! Užijte si Velikonoce tak jako nikdy předtím a s nimi i tuhle jarní Dobrou adresu. A mějte se rádi.

Štefan Švec

* Jako první změna se vám nabízí zrušení přídavných jmen ve vlastních textech. Na-futrovat „radikální, důležitého, největší, hlubokého, vnitřního, zásadní a celý“ do jediného odstavce o třech větách je prostě příliš.

Oprava a omluva

Hned na začátku čísla se omlouváme Jiřímu Černému a Pavlu Lukášovi, jejichž jména jsme v prvním článku minulého čísla (o Slam poetry) zaměnili. Když si jména vyměníte, bude článek snad už bezchybný :o)

O čem se (ne) mluví

Šťastné a veselé

Postmoderní vedení DA, které už roupama neví, jak by zaujalo, mě vyzvalo, abych pro prosincové číslo napsal něco o svých velikonočních zážitcích. Jelikož tu nejsem od toho, abych podobné zvrácenosti vyvracel, pohodlně se usazuji u půjčeného počítače a vracím se zpět do svého idylického dětství, ukotveného ve vyhasínající slávě obuvnického střediska, jímž bylo pětitisícové městečko Zruč nad Sázavou v roce 1991.

Na Velikonoční pondělí jsem se tehdy rozhodl, že tradiční koleda je ten nejlepší způsob, jak se seznámit s bodrými obyvateli města, kam jsem se před necelým rokem přistěhoval. Přes veškeré zásahy socialistického realismu zůstala Nová Zruč skoro přesně v té

podobě, jak ji její projektant Jan Baťa v roce 1939 ze dne na den předal německé vládě – půdorys města tvořila v průměru několik kilometrů široká Okružní ulice, sestávající z dvojdomků, které Baťa postavil pro dělníky, vycpaná uprostřed hustou zástavbou mnohdy až desetipatrových paneláků. To byl ten nejlepší rezervoár pro můj plánovaný etnograficko-folkloristický pokus.

Výbava musela být dokonalá, nikoli však přemrštěná. Stačil velký košík na vejce, šátek a devítiletá sestra. Nakrátko ostříhaná sestra, kterou na ulici oslovovali chlapče, pak poskytla zdání zbytku roztráštěné větší party koledníků.

Scénář návštěvy pak vypadal takto:

Zvonek. Hlasy z nitra příbytku.

Ženský hlas: Mám tam jít?

Mužský hlas: Ser na to.

Ženský hlas: Je to tradice.

Mužský hlas: Už jich tady bylo deset!

Ve li ko no ce

Ženský hlas: Přece je nepošlu pryč...

Mužský hlas: Jak myslíš.

Za dveřmi se odehrává příprava.

Ženský hlas: Dobrý den, chlapci.

Sbor: Dobrý den.

Vedoucí pokusu: (potichu) Nahod'...

Sestra vedoucího: Hody hody...

Vedoucí pokusu: Hody hody doprovody
dejte vejce malovaný,

Ženský hlas: Tak tady...

Vedoucí pokusu: Nedáte-li malovaný,
dejte aspoň bílý
slepička vám snese jiný.

Ženský hlas: Moc pěkné, tak..

Vedoucí pokusu: V koutku na zeleném proutku
bílý...

Ženský hlas: Ano, takže...

Vedoucí pokusu: Když se protek otočí,
korbel piva natočí,
pijte, pijte páni, máte plný džbány
Pijte pijte paničky,
máte plný skleničky...

Chvilé čekání.

Ženský hlas: To je celé?

Sbor: Ano.

Ženský hlas: Moc pěkné, takže tady...

V tu chvíli jí sbor seřeže prdel.

Ženský hlas: Jéje, au, zde máte několik vajec, chlapci...

Sestra vedoucího: Děkujeme.

Od druhého pokusu byl pak scénář obohacován o tuto doložku:
Chvilé čekání.

Ženský hlas: To je celé?

Sbor: Ano.

Ženský hlas: A kolik jste si toho už vykoledovali, chlapci?

Vedoucí pokusu: (zakryje v košíku šátkem sto osmdesát kraslic,
půl kila čokoládových předmětů ve staniolu a darovanou placatíci
vodky) Ještě nic, teď jsme začali, prosím.

Z deníku výzkumného týmu

Subjektivní pocity veskrze příjemné. Zdejší pohostinnost je obrovská, nahromadili jsme nemalé zásoby jídla a známostí. Země se pod nohama laškovitě třese. Potkáváme další koledníky. Radostně se smějí, válejí se po zemi a házejí po sobě jarním blátem. Život je krásný. Čokoláda zkonsumována za dva dny. Zamražené zásoby vajec na měsíc opanovaly rodinný jídelníček. Mezi týmem nebývale vzrostl zájem o žebrácké řemeslo.

Ze zkušeností zahraničních výzkumníků

Měl jsem kamaráda folkloristu, který dělal au-paira v Anglii. Ve velikonočním týdnu si na břehu řeky Monow tajně uřízl vrbové proutky, upletl pomlázku a na Velikonoční pondělí místo hledání dárků a čokoládových figurek seřezal zaměstnavatele za zpěvu české koledy zadek. Pracovní den ho zastihl na policii s obviněním ze sexuálního obtěžování a ublížení na zdraví v pomnutí mysli.

Vše nejlepší pod velikonočním stromečkem přeje

Tomáš Koloc

O čem se (ne) mluví

Výchovný muzikál

Athos

Nesčetněkrát zpracovaný příběh postavený na ději, na zápletku a akci, musí, aby diváky oslovil, přinést NĚCO. V Divadle Broadway vsadili na vizuální efekty a na téma „přátelství.“ Což o to, All for One je atraktivní motto (zvláště když je zabalené do hollywoodského megahitu), ale nedá se prodat za každou cenu.

Příliš mnoho inspiratione

Už synopse, uvedená v programu, člověka poučí, že stejně jako většina jiných zpracování Tří mušketýrů (od psiho animovaného po nej-

novější hollywoodské) redukuje i nový muzikál dvoudílný Dumasův příběh na polovinu: z první části si bere zápletku o přivěscích, z druhé dvojí smrt z rukou zlé mylady a její konec. Další inspirace jsou už podstatně výraznější – což by nemuselo být na škodu, kdyby v muzikálu takové výpůjčky měly smysl, nebo kdyby si z nich autoři dělali legraci... To ale není náš případ, a proto se nabízí spíše slovo vykrádání.

Je skoro všudypřítomné. Jedna z úvodních písní, óda na zlo a vlastní černou duši v podání mylady a Rocheforta, připomíná ďábelský song stejných postav ze Tří mušketýrů v nedalekém Divadle v Celetné – nemá ovšem jeho nadhled a přesah (ani originalitu), což ji připravuje nejen o umělecký dojem, ale i o věrohodnost. Nápad, aby se Aramis v souboji s gardistou chránil modlitební knížkou, už použili v divadle ABC v D'Artagnanovi, trojice tanečnic předvádějících krev v mučící scéně je zase na první pohled vypůjčená z Draculy a nesnesitelně patetická scéna popravy mylady se až nepříjemně podobá scéně *Psát od prvních řádků* z Jesus Christ Superstar...

Wybrat si Dumase jako předlohu pro muzikál není úkol z nejlehčích. Když děláte muzikál, musíte přesvědčit diváka, že písně mají smysl – že vyjadřují emoce, náboj, podtrhují vyjádřenou myšlenku, prostě že je důvod, proč věc zpívat, a ne mluvit (pokud tedy zrovna neinscenujete pásno hitů propojené „true story“ jako u Beatles nebo Olympiku). Poměrně udržitelný je muzikál i tehdy, pokud vypráví nový příběh a pozornost a nároky diváků jsou rozloženy mezi hudbu, slova a děj. Tři mušketýři nejsou ani jedno z toho.

Výchovný
muzikál

Výchovný
muzikál

Výchovný
muzikál

Výchovný
muzikál

Výchovný
muzikál

Svébytnou kapitolou jsou výpůjčky hudební. Nejsem v tomto směru odborník, ale to, že v jedné ze závěrečných scén zní zcela zřetelně variace na Sedm statečných, pláclo přes uši i mě. Stejný případ nastal u písně, jejíž refrénové *láska* jako by z oka vypadlo stejnému slovu ve známém slovenském hitu.

Originalita proměnlivé úrovně

Nebyla bych ale spravedlivá, kdybych jen kritizovala. Příběh autoři na několika místech příjemně okořenili, zejména tam, kde

v textu přišly ke slovu rozvernější melodie. Povaleč Planchet patří k nejpříjemnějším postavám představení (škoda, že nedostal větší prostor) a jeho song *Povaleč ten není vlastně v jádru zlej* je přímo roztomilý. Podobně prvky, které měly být otevřené vtipné (když Athos přijde za přáteli v převleku za ženu, když Planchet likviduje gardisty házenými šipkami), obvykle vycházejí.

Horší je to s lyrickými momenty. Hudebně i textově nenápadité „zamilované“ nebo „stýskavé“ písně v představení vyznívají spíš jako hluchá místa. Nejtrapnější je v tomto smyslu královna píseň *Svět šátek mám*, jejíž prostoduchost zcela odpovídá názvu. Obecně se dá říci, že v představení je příliš mnoho písniček v roli „posouvačů dě-

je,“ čímž trpí především první polovina (je v ní jen minimum mluveného slova). Působí hloupě, když postavy vysvětlují, jaké jsou a co dělají a proč, a pokud popisují své city, vyjadřují je na způsob nejprostšího popu. (Texty připsané na Adamsův hit *Je s tebou přátelství natřikrát, a bůh dá, že štěstí máme mít* nebo k závěrečné melodii *Mušketýr má svůj cíl - mušketýr ví jak žít, mušketýr má chuť pít* není třeba komentovat...)

Záleží na vás, zda vás osloví posuny v chápání některých postav - Richelieu je vyložen jako zvědavce (*Touha znát*), Rochefort jako závistivý smolař (*Přede mnou štěstí couvá*), svobodný Buckingham se nechá zmítat pochybnostmi o přípustnosti nevěry, zatímco vdané paní Bonacieux a králov-

Constance

čes
So
(ne
mlu

Výchovný
muzikál

na Anna jsou podány jako čisté bytosti... Bohužel, tyhle zajímavé aktualizace se koncentrují až v závěru představení.

Poněkud nevyužity zůstávají možnosti projekcí. V představení se promítá na kdeco, od větraného prostěradla po krinolínu, filmy ale působí jako součást spektaklu („hele co umíme“), spíše než aby děj nějak obohacovaly. Jejich ilustrační funkce je jednoduchá a prvoplánová (k textu *doba je zlá* se promítá poprava) a naprosto tragické je, že se kamera dokonale vyhýbá obličejům. V době, kdy mají role dvě až čtyři alternace, je to pochopitelné, ale na mnoha místech tato umanutá tendence z projekcí trapně ční.

Největším omylem scénáře je zarámování příběhu do rozhovoru malého chlapce s Alexandrem Dumasem v podání Karla Gotta. I proto je z celého večera vůbec nejtěžší přežít úvod: Začíná se pobíhajícími knihami, které se prolnou do projekce chlapce, který vbíhá do plátna a skáče a pobíhá po písmenech TŘI MUŠKETÝŘI („nanimujeme to stejně jako Dreamworks!“), a poté spisovatel dítěti vysvětluje, že ve spoustě písmenek v téhle knize je příběh o přátelství. Asi kdybychom to z inscenace nepochopili. Když po třetině představení Dumas „vtipkuje“ nad neznalostí francouzštiny v dnešní společnosti nebo když podává výklad o slovech na p, připadáte si jako na výuce oligofreniků.

Kolísavé provedení

Některé aspekty představení už jsem zmínila, z těch obecnějších si slovo zaslouží ještě výprava, která je pojata opravdu velkoryse. Scéna (Marek Holý), kostýmy (Roman Šolc) atd. působí monumentálně a pokoukání může být příjemné. Až na výjimky (například efektní zpod jeviště vyjíždějící plošiny) ale bohužel prvky výpravy nevybočují

Výchovný
muzikál

z trendu samoučelnosti, která je charakteristická pro celou inscenaci.

Při konkrétním pohledu na představení je třeba zmínit hlavní mínus: hudba hraje ze záznamu, stejně jako zpěv company, a lehce podezřívám i sólisty při některých šermířských scénách. Dojem z představení také kazí tanečníci: jejich strojové pohyby nemusejí oslovit každého (choreografie Libor Vaculík), jejich chyby ale otráví všechny. Viděla jsem na módní přehlídce tančit prepubertální děti, a byly o dost lepší...

Z balkónu si netroufám hodnotit herecké výkony, hlavně když je většina představitelů svázána svou rolí (unylá Constance, omezený Ludvík XIII.) – výjimkou je snad jen pan Bonacieux (Vladimír Brabec) a jistě Planchet (Jakub Wehrenberg). Pěvecky představení dominovali Athos (Josef Vojtek) a královna (Petra Janů), zřetelně o ligu jinde než zbytek protagonistů (z nich nejlepší byl asi Buckingham Tomáš Bartůněk). Představitelka mylady (Markéta Zehrerová) zase

své partnery převálcovala v kvalitě tanečního projevu.

Smířlivý verdikt

Pokud přežijete začátek představení, pokud se smíříte s tím, že vás autoři muzikálu vychovávají jako mírně retardované děcko, pokud necháte doma svoje nároky na kvalitu hudby a textů – tedy pokud se soustředíte jen na pěvecké výkony a na výpravnost, můžete si Tři mušketýry snad i docela užít. Jen nevím, jestli to stojí za ty peníze...

Karolína Kučerová

Tři mušketýři (Divadlo Broadway): námět Oldřich Lichtenberg, Lou Fanánek Hagen a Michal Čech; libreto Lou Fanánek Hagen; scénář Libor Vaculík a Lou Fanánek Hagen; hudba Michal David; režie Libor Vaculík. Premiéra 18. 11. 2004.

O
čem
se
(ne)
mluví

Slam poetry

Jednou je i předhoníme

Ve čtvrtek 25. listopadu se do Café Lucerna v pražském Paláci Lucerna seběhli všichni ti, které v Praze zajímá Slam poetry (soutěžní recitace vlastních textů) a kteří se doslechli o česko-německé exhibici nejlepších slammerů. Celou akci organizoval (jako českomoravskou Slam poetry obecně) brněnský Petrov. Vystoupit měli nejlepší čeští a němečtí slammeři a tak se také stalo.

Rozdíl mezi Němci a Čechy byl frustrující. Marian Palla, vítěz loňského ročníku olomouckého Slamu, byl roztržitý, ne-li pod parou, a nejenže musel svoje texty číst (leckdy nedokázal ani to), ale papíry mu padaly z rukou. Při svém druhém vystoupení se dokonce pokusil přečíst některé texty už předtím

čtené. Nu což, bylo to aspoň roztomilé a patřičně rozparádné publikum podobný mile nešikovný výkon nakonec ocenilo. Tomáš Vtípil, vítěz letošní, byl už ovšem katastrofální absolutně.

Shodou okolností jsem navštívil pražské předkolo Slam Poetry v Roxy a zodpovědně tvrdím, že všichni jeho účastníci byli lepší než chudák Vtípil, který nedokázal dobře přednášet ani s berličkou silných výrazů a leteckými brýlemi. Exaltovaný přednes jen podtrhl slabost textů, které musel nebohý hoch také luštit z papíru. Po prvních dvou přednášejících jsem doufal, že přestávka přijde co nejdříve, abych se mohl tiše vytratit.

Naštěstí přišli Němci.

Wehwalt Koslovsky ani Timo Brunke nečetli, ale opravdu přednášeli a dokázali okouzlit i mě, který neumí německy ani poprosit o eintopf. Jejich výkon byl strhující a dokázal naštěstí oživit publikum dost na to, aby přežilo i další exhibice Vtípilovy. Zlatý hřeb večera přišel třikrát v postavě Jaromíra Konečného, Čechoněmce, který sice nepřednášel ani tak poezii jako fejtony, ale mluvil česky

Jaromír Konečný

Timo Brunke

O čem se (ne) mluví

Slam poetry

a publikum přitom uměl okouzlit stejně jako oba Němci.

Nepříjemná vložka, která se pokaždé vmrcasila na pódium v podobě MC (moderátora) Lumíra Tučka, naštěstí večeru neublížila příliš. Tuček sice skromností netrpí, své vtipy miluje nejvíc sám a nepamatuje si ani jména účinkujících, ale naštěstí se před mikrofonem nezdržoval nad míru.

Přes všechny pověsti, které provázejí petrovské organizování Slam poetry u nás (ať už jde o vybírání poroty předem nebo o loňský trapas s Radimem Kopáčem v Olomouci), patří Petrovu velký dík, že tenhle druh prezentace básní do české kotliny přinesl. V Německu se slamuje už nějaký ten pátek, a proto není divu, že Němečtí slammeři vytřeli těm českým zrak, i když tentokrát snad až příliš velkým hadrem. Nu což, aspoň máme zase něco, v čem můžeme dohánět Západ.

Štefan Švec

Wehwalt Koslovsky

Marian Palla

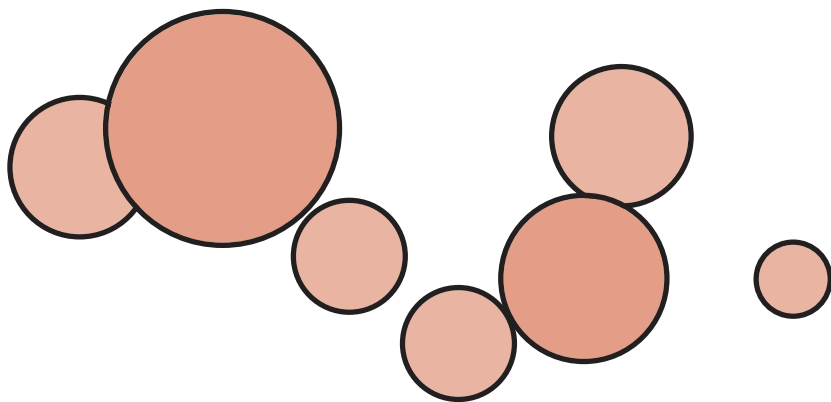

*J*e to takhle: Mám v jednom malém městě, kde jsem se něco nachodil s dřevěným kačerem, haldu knih. Ne stovky, ale tisíce. Tahal jsem je tam v taškách a pytlech celá 80. léta. A protože je více než zřejmé, že se do města svého dřevěného kačera vrátím na stálo v době, kdy si už nepřečtu ani informaci o době trvanlivosti játrové paštiky, je třeba ty sklady knih zlikvidovat. Nekompromisně... Pustil jsem se do té řezničiny, ale moc to nejde. Kupky vyaurovaných knih byly malinkaté a v jakýchsi návalech jsem z nich ještě zachraňoval jednotlivé exempláře se slovy: *Tebe nemohu opustit, kolegyně přemilená*. Jak jste jistě pochopili, letošní rok vás budu informovat o ušetřených knižních životech, neboť co titul, to radost. Tak začínáme.

Přestože v pravidelně opakované první části *Vrácenek* končím větou *Tak začínáme*, musím hned zkraje napsat, že dneska to bude naposledy. Vrácených knih mám možná na celé století, ale každá rubrika musí jednou skončit – dříve, nebo později. Má

být návodná a ne hovadná.

Přehraboval jsem se tedy naposled v „sanitární“ krabici, bral jsem do rukou tituly, kterým jsem dal ještě šanci, a pak jsem vybral takovou na první pohled nezajímavou knížku s názvem *Malý mezinárodní slovník*. S podtitulem *Pojmy, osobnosti, data* vydalo nakladatelství Naše vojsko v roce 1959. Autory jsou Miroslav Klívar, Karel Musil a František Otava a na frontispisové stránce je červené razítko *Knihovna Čs. lidové armády. Posádková správa Komorní Hrádek. Inventurní číslo 4997, S-15*. Doufám, že jsem neprozradil nějaké státní tajemství, ale zrovna před chvílí jsem se dočetl, že pan prezident po-

depsal výnos o zrušení povinné vojenské služby.

Je samozřejmě zajímavé listovat si oddílem s osobnostmi. Jediný dosud žijící potentát je asi kambodžský král Norodom Sihanuk (1922), který tráví svůj pozdní podzim někde v Pekingu... Mladší generace už nejsou schopny rozlišovat ty jemné nuance, které postarší čtenář nachází v každém řádku. To balancování mezi historicky učiněnou domluvou (mezinárodní politika, diplomacie, styky mezi státy, to vše musí být obecně platné, nezpochybnitelné pro všechny účastníky tehdejších mocenských her – „světovou socialistickou soustavu“, „imperialistické státy“ a tzv. třetí svět) a mezi komunistickou ideologií, státní pravdou, uhlířskou vírou, jedinou „vědeckou“ doktrínou. Na obou stranách je něco nezpochybnitelného. Jaký to adrenalinový sport, být stále na hřebtu vlny a nedostat se pod ni.

Součástí knihy jsou i *Dokumenty*: Tam se dnes dostáváme do oblasti sci-fi, mýtu a pohádky, a přece byla taková slova skládána a snad i občas vážně myšlena. V dokumentu *Deklarace představitelů komunistických a dělnických stran socialistických zemí, přijatá na poradě, která se konala v Moskvě 14.–16. listopadu 1957* je například definována tehdejší epocha: *Hlavním obsahem naší epochy je přechod od kapitalismu k socialismu, který byl zahájen Velkou říjnovou socialistickou revolucí v Rusku. Nyní již více než jedna třetina obyvatelstva celého světa – přes*

devětsetpadesát milionů lidí – jde cestou socialismu a buduje nový život. Jednak je zajímavé, že bylo neustále třeba definovat, kde jsme. Dnes tak akorát utrousíme, že jsme v prdeli, tehdy to bylo z didaktických důvodů nutné vysvětlit. Podobné porady se pořádaly z důvodu neexistence Internacionály, tedy „spolku“, který by sdružoval všechny ty hledače zítřků. Dnes žije v socialismu asi jedna šestina obyvatelstva (ale jestli je v Číně ten pravý systém, to nevím, dokonce bych si dovolil tvrdit, že je to epocha přechodu od socialismu ke kapitalismu).

Další věta říká: *Jestliže socialismus je na vzestupu, pak imperialismus spěje k úpadku.* Tady v tom byl nějaký renonc. Buď to celé neplatí z hlediska výrokové logiky, anebo – a to bude blíže pravdě – socialismus nebyl na vzestupu.

Nebo: *Účastníci porady jednomyslně vyslovují své pevné přesvědčení, že komunistické a dělnické strany, sjednocující své řady a na tomto základě sjednocující dělnickou třídu a národy všech zemí, nesporně překonají všechny překážky na cestě vpřed a uspíší nová velká vítězství míru, demokracie a socialismu ve světovém měřítku.* Jářku, nějaká ta překážka byla holt větší, než se čekalo, někde na cestě se objevil vodní příkop, koně si to špatně spočítali a všechno to zahučelo do močálu.

Vždyť jsem to už psal, že to byly tehdy pěkné adrenalinové sporty.

Jakub Šofar

Je samozřejmě zajímavé listovat si oddílem s osobnostmi. Jediný dosud žijící potentát je asi kambodžský král Norodom Sihanuk (1922), který tráví svůj pozdní podzim někde v Pekingu... Mladší generace už nejsou schopny rozlišovat ty jemné nuance, které postarší čtenář nachází v každém řádku. To balancování mezi historicky učiněnou domluvou (mezinárodní politika, diplomacie, styky mezi státy, to vše musí být obecně platné, nezpochybnitelné pro všechny účastníky tehdejších mocenských her...

Hodně Ortena

Opravdu jste dostala Ortenovu cenu?
Myslím tu, co se uděluje autorům do 30 let?

Přesně tu. Jsem z toho taky trochu rozpačitá, pořád mám tendenci dívat se na „ty, co vydávají knihy“ jako na polobohy. Trochu jsem si tím šplhla sama u sebe.

Ptám se proto, že jste zatím tak málo vidět. Ostatní laureáti, od Boženy Správcové či Pavla Brycze po Radka Malého,

Marie Šťastná je loňskou vítězkou literární soutěže Ortenova Kutná Hora. Díky tomu jí vyšla sbírka Krajina s Ofélií a právě za tu získala letošní Ortenovu cenu pro autora mladšího 30 let (ta s Ortenovou Kutnou Horou nemá kromě jména patrona nic společného). Vyhrála překvapivě – málokdy se podaří, aby jednu z nejvýznamnějších domácích literárních cen získal někdo, za kým nestojí velký nakladatelský dům, případně některá ze skupinových literárních lobby. Stručný rozhovor jsme s Marií Šťastnou spáchali po e-mailu. Za ním najdete její nejnovější verše.

najednou

U kolen trávy

Nikdy nebudou věrné
ani kdyby u kolen trávy
našly klid
a brusinkovou šťávou
si pomazaly ústa
Milenky z venkova
ztratily důvod

měli hned docela slušnou publicitu. Čím si myslíte, že to je, to mlčení? Tím, že za vámi nestojí zavedené nakladatelství? Vadí vám to?

Asi to bude tak, jak říkáte. Ani mi to nevadí. Stejně se to teď asi zlepší, ne?

Znamená pro vás ta cena něco? (Kromě peněz, samozřejmě :o)

Znamená to, že většina lidí kolem mě konečně začala moje psaní brát vážně, dokonce i ti, co nemají o poezii a o ceně Jiřího Ortena ani ponětí. Aspoň už nikdo nemůže říct, že z psaní nějakých básniček ještě vyrostu. (A ano, dělají to hlavně peníze – převedení na hodnotu blízkou všem:o)

Dívky Sfingy

Dívky Sfingy chodí pomalu
a nikdy se neohlíží
Nejkrásnější jsou na nich místa
mezi prstenem a náramkem
mezi punčochou a sukní
mezi rtěnkou a koutkem oka
Nenaléhám na ně

Vyhrála jste Ortenovu Kutnou Horu, dostala Ortenovu cenu... to je dost Ortena najednou. Co si myslíte, že s ním máte společného? A co ne? Líbí se vám? Čtete ho?

Ortena jsem přečetla a líbil se mi, ale není to básník, ke kterému se vracím často. To je snad Skácel, snad Seifert. Jsou ale období, kdy mám oblíbenou jednu nebo dvě knihy, ke kterým se vracím. Z básnických sbírek ale vytrvale stále znovu čtu jen Temnou komoru od Bohdana Chlábce. A ještě – je to opravdu hodně Ortena najednou. Na festival v Kutné Hoře už bylo moje okolí tak zvyklé, že když jsem řekla: „Dostala jsem cenu Jiřího Ortena,“ automaticky odpovídali: „Už zase?“

Jak neříkáte svým textům? Jsou básničky, co nesnášejí slovo „básnička“, a jiní, co nemají rádi „verše“. Jak byste to, co píšete, nikdy nepojmenovala?

Říkám texty. Ale vlastně mi nevadí žádné pojmenování. Možná bych neřekla poezie – na to se ještě jaksí necítím.

Vaše básničky jsou dost otevřené. Co jim říkají ti, kteří vás mají rádi? Dáváte jim je čist? Máte texty, které radši neukazujete (nemyslím proto, že by byly špatné, ale třeba proto, že říkají moc nebo že vám na nich záleží tolik, že by vám případné nepochopení ublížilo)?

Jsou otevřené, ale většinou je třeba znát k nim kontext, aby byly úplně jasné. Dost přeháním. Poslední dobou je ani moc čist nedávám, jen můj přítel si občas půjčí zrovna rozepsaný sešit.

Zatím se nikoho nic nedotklo (alespoň doufám). Ale mám skutečně jeden text, velmi krátký, který jsem snad ještě ani nepřepsala a u kterého bych se hodně rozmýšlela, jestli ho pustím ven. Ono vlastně ani nezáleží na cizích lidech, člověk má tendenci jevit se jinak před nejbližšími a jinak před neznámými (snad mi rozumíte, prostě všechno si chtějí přečíst a nějak vyložit hlavně

maminky, že). Něco se prostě nedá USPOKOJIVĚ vysvětlit.

Zkoušela jste i prózu, drama nebo něco jiného? Třeba malovat? Čím je pro vás poezie výjimečná?

Prózu i drama. I malovat. Ale malovat prostě neumím a v próze mám tendenci zkracovat na minimum, takže mi z toho vždycky zase vyjde básnický text. Pokusy o drama byly vždycky tak (do slova a do písmene) blbé, že o tom netřeba mluvit. Poezie jako taková není výjimečná. Je součástí velkého světa umění a pro mě je cestou, kterou se tam můžu taky vetřít.

Líbí se vám dávat rozhovory?

Zatím ano.

Díky za to.

Připravil
Štefan Švec

Dívka s červenými vlasy

Dívka s červenými vlasy
mi klade ruku na tvář
Dlaň jí voní žitnou kávou
a směje se
uříceným smíchem před bouřkou
Pod prsy je čarodějka
a na břicho krasojezdkyně

Kočičí snění

Jenom náhodou se dostávám
do kočičích snů
Jsou černé
s bílou skvrnou pod krkem
(značí zranitelné místo)
Jen náhodou se učím
tichému našlápnutí
před útekem
a dopadu na všechny čtyři
Kočičí snění se podobá lovu

Ráno po lidsku
obírám kosti
bezděčných kořistí

Zrcadlo

Tamtu znám taky
mává řasami
znetvořená vědomím
půvabu

(přespříliš jemná gesta
usekává jak turecký med)

znám ji dlouho
a najednou je mokrá
párou mého dechu
a nedává
nejmenší naději
na úspěch

Roztrhané sukně

Roztrhané sukně
prosévají pohledy jak mouku
v rytmu chůze
A v míhání opálených lýtek
je zakletý začátek světa

Chodím za dívkami
a snažím se
nedívat se nahlas

Byla

Byla jako Afrika
hubená a prázdná
prostírala se přede všemi
podobná hladové děvce

Byla jako kůže na bubnu
napjatá a hlasitá
zněla pod rukama
co od ní odskakovaly
v ustáleném rytmu

Výběr slov

Ženy ztvrdnou ve výběru slov
znehyní
a zhrubnou
Třikrát svlečená kůže se stane novou
nalezená v koutě

Ženy někdy chtějí
zarazit ruce hluboko dovnitř
a roztrhnout si břicho bez krve
Všechno jde ven přes prsty
ve stisku i v laskání
Zarazit se do sebe samy
skrže jiné tělo
bez krve

Vyronit se z ran
a neubýt

Píseň

Unikání z vršku
naplivaných knotů
shořelých a nepotřebných
jako přečtená písmena
Do bříšek prstů
vtlačím moudrost slok
na konci sedím
a v refrénu se opakuji
plagiátor vlčích zdání
v beránčí bezectnosti

Podle tebe

Vím jak tě nevědět
plyne to lehce jak letní déšť
Malovat podle tebe
všechny barokní akty
ne pro růžovou průsvitnost
ale pro ten vlažně přivřený
způsob očí
Rukávem nabírám
karmín přílivu noci
už bez nebezpečí
a taky bez bolesti
našlápnutí na mořského ježka
Malovat podle tebe všechny akty
řemeslnou rutinou
jen s lehkým zatnutím
dojde-li k přílišné podobě

Umíš všechno

Umíš všechno proměnit v past
I úterý
I talíř
Nad vším kreslíš
kruh dokonalosti nerozumu
a čaruješ
se sprostotou bab kořenářek
a elegancí Sibyl
Přebýváš v novoluní
Vracíš se s nocí

Srovnávání

Já jsem já
a ty
jsi prázdný bílý skřet
Já jsem já
a ty
přitahuješ déšť
máš drápance na rukou
a pohyby rychlé
Já jsem já
a ty
jsi kaluž nafty
v nastříhaných vlasech
Já jsem já
a ty
vaříš vrabce v kuchyni
premonstrátského kláštera
Já jsem já
a ty
máš v zubech
zapomenuté misie
Já jsem já
a ty
zíráš na vystouplé lícní kosti
rozkvetlých stromů

Dneska ráno

Dneska ráno jsi vypadala líně
mělas plnou pusou
a teplé dlaně
Zdalo se ti o polštářích
a damaškových přikrývkách
Dneska ráno z tebe bylo měkko
volno
a hladko
Mňoukání koťat
Mléko
Vlasy
Vím jak ráno vypadala
Jako by ses objevila
na jiném místě
v jiném čase
a okamžitě tam patřila

Při hledání

Při hledání dokonalého milence
jsem vlastně zapoměla
na sebe

Přišel jsi
a chytil mě za kotníky

Přišel jsi
a tahal mě za zápěstí

Přišel jsi
a únavou jsem upadla
rovnou na tebe

Vysoké napětí

Elektrické ocásky
vylekaných koťat
srší v nejvzdálenějším koutě

Přišli jsme sem
a hned ode dveří
se díváme po posteli
jako by byla nutná
k tomu všemu

Vedle tebe slyším tiché praskání
cítím jemný pach mláďat
A ty si naliješ
zapálíš si ...

Není čas

Není čas na hovory
kdy starcům páchne z úst
a zralé ženy si potají
upravují menstruační vložku
Slož křídla příteli
Toho času nezbývá
ani na mladé běsnění
A v tom úzkém pruhu
vymezeném do nutnosti
se mi jednou
(a tys to viděl)
podlomila kolena

Budeš se lítostivě

Budeš se lítostivě ukapávat
až zbude jen obrysová linka
Proplížím se kolem tebe
a jen tak zlehka se dotknu
špičky tvé boty
a až na ni položím prst
bude jasné
že já jsem to jediné
co z tebe zůstalo

Stínohra

Už nedosáhnu na okenice
To znamená
nikdy tu nebude teplo a tma
Ze stínů odezírám
jak se dnes cítíš
A že nemáš náladu
Zkouším potichu chytat
tvůj stín do pastí

Veliké ano

Je to v očích malých zvířat
v mlýnku na kávu
v kelímku od smetany
i v kapkách do nosu

Je to ve mně
Tak jednoznačné a silné
že i ty si všimneš

Bez sametu

Každé vstávání je surovost
Bez varování bez sametu
se vyhazuje z postele
a na ulici vycucává
zpod nehtů rozlité víno
a zbytky vydechnutí

Barvy krouží nad hlavou
pro pozdní ráno jen lehýnce
tak jak ji líbával na krk
když už ho měla dost

Kus po kuse

Přišly zlé časy
a zdi se sloupaly
malomocné strachem
Byla jsem všude
Tvoje ruce ponořené
v horkém asfaltu
tvoje nohy uřezané pod kolena
tvoje oči převázané lýkem
tvoje vlasy

Všude jsem byla
Kus po kuse
A nahý kámen
si zimomřivě zakrýval klín a prsa
aby alespoň kostely zůstaly cudné

Přišly zlé časy
A všechno se rozletělo
jako když foukneš
do prachu při stvoření

Šeptala mi

Včera se nám moc nepovedlo
ukrýt se
před přívalovým deštěm
sladkostí
Na ruce vykvetl dráp kočky
nespokojené
se svým přídělem jídla
napršelo jí do uší
mrouká
a seká ocasem

Včera se ti moc nepovedlo
ustrnout sám v sobě
a rukou od hořčice
jsi pohladil tu kočku
Ona hodinu vytáčela
moje telefonní číslo
a šeptala mi
jsem kočka
ty jsi obludné chundelaté
štěně

Na něčí posteli

Na něčí posteli
lčím zimní šrámy
Jen povrchová škrábnutí
Včera to byly
lahve čirého jásotu
dnes mě dojmají
i písně starých dam
a reklama na piškoty
Na něčí posteli
něčí nebe č. 4
u stropu prázdné bubliny
místo snídane
káva
a kolem postele
ranní bludný kruh

V Melittině chrámu

V Melittině chrámu
čekám celý věk
až mi muž vtlačí do klína
peníz a touhu
I za vousy je chytám
A oni obrátí peníz v dlani
lakomci
aby o kus dál darovali tři
I za ruce je chytám
A oni nejistě přešlápnou
nestálí
aby o kus dál vrostli do země
I za srdce je chytám
A oni odervou se
pošetilí
aby o kus dál se mohli lehce sklonit
V Melittině chrámu
čekám celý věk
až mi muž vtlačí do klína
peníz a touhu

Pět metrů červené krajky

Držím si vlasy
abych konečky nenamočila
do inkoustu
Ptáš se mě na černovlasou dívku
a jí říkám ano
dnes ji bolelo břicho
ale zítra by se dala svést
Za tu zprávu jsi mi daroval
pět metrů červené krajky
a zaplatil za mě útratu

LITERATURISTICKÝ PRŮVODCE ŠTĚPÁNA KUČERY

Spanilomyslní čtenáři Dobré adresy, na dveře klepou významné křesťanské svátky, a proto jsem si přichystal malé velikonoční překvapení – vybral jsem pro vás povídku ze své vlastní červené knihovny. Povídka je to romantická a vypráví o bourcích morušových, létacím stroji a malování obrazů. Věnuji ji vám všem a hlavně Dádě, která mi vysvětlila, že žádná žena není samozřejmost.

-šk-

Úsměv Mony Lisy

věnováno červené knihovně

Monna Lisa Gherardini, žena Francesca del Giocondo. Lidi mi obvykle říkají prostě Mona Lisa.

Moji tvář zná mnohem víc lidí než tvář jakékoli jiné ženy a všichni se dívají mému úsměvu. Nevím, co proti němu pořád mají. Říkají, že jsem byla konkubína florentského vládce Mediciho, taky jsem zaslechla, že jsem vůbec nebyla a Leonardo vlastně namaloval sám sebe, protože měl radši muže než ženy. Freud z mého úsměvu vyčetl Leonardovu touhu souložit se svou matkou... Všechny ty dohady mi přijdou přinejmenším nevkusné.

Jedině já jsem v obraze.

♥♥♥

Bylo mi teprve šestnáct let, když to všechno začalo. Hudba tenkrát hrála na celou Florencii, všude se válela spousta květin a opilých lidí. Rodiče byli bez sebe nadšením, že si mě za ženu vybral právě Francesco del Giocondo, nejbohatší florentský obchodník s hedvábím. Prodával látky i vládnoucímu klanu Medicejů, takže jsem se rázem ocitla v nejvyšší společnosti.

Francesco byl o čtrnáct let starší.

Trávil večery v pracovně nad listinami, sedala jsem za něj obkročmo na židli a objímala ho nahými stehny. Měl chlupatý hrudník, rozepínala jsem mu košili a jezdila prsty v té černé srsti, dokud mě neodnesl do ložnice. Někdy to vyšlo, ale většinou byl zavalený prací.

Ú S M Ě V M O N Ě V L I S Y

„Zatracení bourci,“ mumlal nad svými papíry.

„Pojedeme na podzim do Londýna?“ ptala jsem se.

„Nechtějí se kuklit! To si to hedvábí mám vycucat z prstu?!“

„Chtěla bych vidět Buckinghamský palác v říjnovém slunci...“

„Zítřka u nás povečeří francouzský velvyslanec, musíš se celý večer usmívat a říkat mu Excellence.“

„Miluješ mě?“

„Zatracení bourci!“

Čekali jsme spolu dítě, holčičku, umřela hned po porodu. Myslím, že aspoň na čas nás to sblížilo.

„Produkce hedvábí klesla za poslední čtvrtletí o třetinu.“

„Četl jsi Dekameron? Já už jsem skoro na konci, je to docela hezké...“

„Pozitíří jdeme na ples k Medicejům, musíš se celý večer usmívat a...“

„Miluješ mě?“

„Samozřejmě, že ano. Dneska jsem potkal Leonarda, pracuje v klášteře na náměstí. Přemluvil jsem ho, aby ti namaloval portrét.“

Skočila jsem mu do klína a dlouze ho políbila.

V té době se u nás odehrávalo něco úžasného – malířský souboj Michelangela

Buonarottiho a Leonarda da Vinci, největších umělců své doby. Každý dostal jednu stěnu sálu vládního paláce a celá Itálie se zatajeným dechem sledovala, kdo stvoří velkolepější dílo.

Mezi mladými malíři, kteří přijížděli do Florencie sledovat oba velikány při práci, byli i přátelé Gianni a Raffael.

Po návštěvě u Michelangela se vypravili do kláštera Santa Maria Novella, kde svoje náčrty připravoval Leonardo. Nebyla jsem u toho, ale myslím, že to mohlo probíhat nějak takhle:

„Achmůjtybože, to je nádhera,“ spráskl ruce Gianni.

„Je to krásné,“ přikývl Raffael.

Leonardo se obrátil k nim.

„Právě vysvětluju kamarádovi, že skvostnější dílo ještě člověk nestvořil,“ spustil Gianni. „Víte, jsme mladí umělci... Raffaeli, ukaž mu svoje kresby... přišli jsme vás požádat... rádi bychom sledovali takříkajíc tentononc... váš tvůrčí proces... jsem celý nesvůj, Mistře... ta čest, přímo u Vás, s Vámi... no tak Raffaeli, nekoukej do zdi a vytáhni ty skici...“

Raffael, oněmělý nástěnnými črtami, podal Leonardovi svoje desky. Leonardo je otevřel, obracel papíry a pochvalně kýval hlavou. „Výborně, mladíku, znamenitě. U koho jste studoval? A jak že se jmenujete?“

„Raffael! A já jsem Gianni, Mistře,“ vyhrkl Gianni, „přišli jsme vás požádat, jestli bychom směli... chvíli... u vás čerpat... tentononc...“

„Tady pro dnešek končím. Teď jdu portrétovat jednu mladou dámu, pojďte se mnou, jestli chcete,“ řekl Leonardo a vedl mladíky přes náměstí k nám domů.

Jen co nás představil, usadil mě a začal malovat. Leonardo k nám chodil vždycky odpoledne, byl vážný a já se snažila tvářit co nejdůstojněji.

Toho dne jsem se ale dívala na Raffaela.

Nemohlo mu být víc než dvacet let, měl jemné ruce a štíhlé, skoro dívčí prsty. Vždycky se mužům dívám nejdřív na ruce, Raffaelovy ruce byly něžné, ne jako Franceskovy kupecké tlapy.

„Raffael je nadaný malíř, Liso,“ řekl Leonardo zpoza plátna, „jsem přesvědčen, že o něm ještě uslyšíte.“

„O tom nepochybuji,“ usmála jsem se a Raffael se začervenal.

„Co si myslíte o tom obraze, kolego?“ zeptal se Leonardo konverzačně.

„Achmůjtybože, to je nádhera,“ spráskl ruce Gianni.

„Netroufám si soudit,“ řekl Raffael, „ale mám pocit... řemeslně je to samozřejmě dokonalé... hra světla a stínu... ale mám pocit, že tomu chybí život. Je to strnulé...“

Znáte Leonardovu
anekdotu Ospalec
a slunce? „Bylo
řečeno jednomu
člověku, aby vstal
z postele, že už vyšlo
slunce, a on
odpověděl: Kdybych
měl vykonat tolik cest
a práce jako ono, i já
už bych vstal – protože
však mám urazit tak
krátkou cestu, nechci
ještě vstávat.“ Moc
k roztrhání to teda
není... A mně bylo
čtyřicet, nebavily
mě Leonardovy
filozofické vtipy ani
Franceskovy nářky nad
neplodností bourců!

s tím se peru i já, jak do svých obrazů vdechnout jiskru... myslím, že to není věc, která se dá naučit...”

Leonardo se zamračil. „Podívejte na Lisu, to ona je bez života, ne můj obraz! Včera jsem jí vyprávěl svoji vlastní anekdotu *Ospalec a slunce* a ona stejně zůstala vážná.“

Znáte Leonardovu anekdotu Ospalec a slunce? „Bylo řečeno jednomu člověku, aby vstal z postele, že už vyšlo slunce, a on odpověděl: Kdybych měl vykonat tolik cest a práce jako ono, i já už bych vstal – protože však mám urazit tak krátkou cestu, nechci ještě vstávat.“ Moc k roztrhání to teda není... A mně bylo čtyřicet, nebavily mě Leonardovy filozofické vtipy ani Franceskovy nářky nad neplodností bourců!

Vzpomínám si, že ve mně všechno vzkypělo, rozčilením se mi rozbušilo srdce a Leonardo, jakoby nevěřil vlastnímu štětcu, maloval moje oči, lesklé, snad trochu zvlhlé, s nepatrně se chvějícími řasami.

„To je ono,“ zašeptal Raffael spíš sám pro sebe.

Pozvala jsem oba mladíky, aby k nám přicházeli pravidelně, a Leonardo mě začal přemalovávat, obtahoval staré rysy jasnějšími barvami, rty mi protáhl do úsměvu. O přestávce odbíhal do kláštera pracovat na svých náčrtech a my se procházeli po zahradě. Raffael vyprávěl o svých *Madonách*, namaloval jich snad desítky, říkal, že malovat Madonu je svým způsobem očista, že vždycky cítí, jak ho při práci prostupuje křesťanská láska, bylo to nesmírně zajímavé. Při chůzi se mě občas jakoby náhodou dotkl konečky prstů. Všimla jsem si, že Gianni je čím dál zamlklejší. Občas jsem v ok-

ně zahlédla Francesca, seděl v pracovně nad svými bourci, bylo mi ho líto.

Leonardo byl hodně vytížený, dopoledne maloval stěnu vládního paláce, odpoledne můj portrét a po nocích montoval létací stroj... na tom stroji se později zabil jeho spolupracovník... rozběhl se z kopce s Leonardovým postrojem na zádech, mával křídly a našli ho rozlámaného v lese na úpatí... Leonardo z toho vyvodil, že ptačí let je pro člověka nemožný... ale to je vedlejší, trochu jsem se zapovídala... tak to dopadá, když ženská píše povídku... Chtěla jsem jen říct, že jindy vnímavý Leonardo byl hodně vytížený, takže ani nepozoroval, co se děje mezi mnou a Raffaelem.

Tenkrát jsem si to aspoň myslela.

Uběhlo několik měsíců a jednou v noci – Francesco byl zrovna tuším v Bologni – mě probudily kamínky, které někdo házel do okna. Vyšla jsem na balkon, dole stála tmavá postava a přidušeným hlasem začala recitovat nějakou milostnou báseň. Chvilí trvalo, než mi došlo, že báseň je Petrarca a postava Gianni.

„Pusťte mě nahoru,“ zavolal nakonec tlumeně.

„Pustím psy!“ zavolala jsem docela nahlas.

Nikdy jsme o tom spolu nemluvili. Nepokládala jsem za nutné zakázat mu vstup do domu, takže dál přicházel s Raffaelem a dál vykřikoval „achmůjtybože“ při každém Leonardově tahu štětcem... Procházek zahradou se přestal účastnit sám od sebe.

Uběhlo několik měsíců a jednou v noci – Francesco byl tuším zrovna v Miláně – mě probudily kamínky, které někdo házel do okna. Vyšla jsem na balkon, dole stál Raffa-

ÚSMĚV MONY L I S Y

el a po divokém víně vylezl do patra. Vstoupil do mě, jako se vstupuje do chrámu, s pokorou a úctou, byl pozorný a citlivý, pomiloval mě třikrát za noc.

Ráno jsem se probudila, lůžko vedle bylo prázdné a zastlané, balkon zamčený zevnitř. Komorná mě ujišťovala, že v noci do domu nikdo nepřišel, že se mi muselo něco zdát.

„Včera se mi o tobě zdálo,“ řekl Raffael při procházce zahradou.

„Co jsme... co jsem dělala v tom snu?“ zeptala jsem se ohromeně.

Neodpověděl, jenom se začervenal a sklopil oči.

„Dneska ráno mě napadl obraz,“ promluvil za chvíli. „Už žádné Madony, žádné Ježíšci, namaluju *Tři Grácie*... nahé dívky, navzájem se dotýkají a ve volných rukou drží jablka... vlní se jako řeka, řadra, boky, hýždě... Namaluju je podle tebe, všechny tři!“

„Ty čuně,“ špitla jsem mu něžně do ucha. Na tváři mě zalechtaly jeho chlapecké vousky. „Francesco je tuším v Miláně... Vchod pro služebnictvo nechám na noc odemčený.“

V noci do mě vstoupil, jako se vstupuje do chrámu, s pokorou a úctou, skoro se strachem, byl pozorný a citlivý, pomiloval mě jenom dvakrát, ale stejně to bylo krásné. Ráno v mé ložnici začal skicovat *Tři Grácie*.

Když Francesco přijel domů, nikdo si za něj nesedal obkročmo na židli a nikdo ho nelaskal nahými patami v tříslech, nikdo se neptal „Miluješ mě?“. Zavírala jsem se do pokoje s knihou a věčně mě bolela hlava – to na muže platilo už v šestnáctém století.

Francesco zašel za Leonardem podívat se na můj portrét. O umění se nezajímal víc, než bylo společensky nutné, ale bylo vidět, jaký dojem jsem na něj z plátna udělala. „Jako živá,“ užasl, „skoro bych se vsadil, že se jí teď zachvěly koutky. Jak jste to dokázal?“

„Rozptýlil jsem Lisu vlastní anekdotou Ospalec a slunce,“ řekl se skromným výrazem Leonardo.

„Vypadá... vypadá spíš zamilovaně,“ Francesco vrhl na Leonarda zkoumavý pohled.

„Zkušeností je dokázáno, že ten, kdo nikdy nedůvěřuje, bude podveden,“ řekl Leonardo tajemně. V tu chvíli mi blesklo hlavou, že o mém vztahu s Raffaelem věděl hned od začátku. Vlastně ještě dřív, napadlo ho to už v klášteře, když za ním Raffael poprvé přišel s deskami v podpaží... Seznámil nás, protože ve mně potřeboval něco probudit.

Uplynul asi rok, Leonardo si pořád hrál s mojí tváří, ale vypadal nespokojeně, jednou mi řekl, že cítí, jak oheň vyhasíná. Někdy mluvil tak hluboce, že mu nebylo rozumět. Raffael domalovat *Tři Grácie* a zase se vrátil k Madonám.

„Malovat Madonu je svým způsobem očista,“ vyprávěl při procházce zahradou, „úplně cítíš, jak tě prostupuje křesťanská láska...“

„Hm.“

„Dneska ráno mě napadl obraz. Namaluju *Madonu se stehličkem*.“

„Hm.“

„Ten ptáček bude symbol – nevinnost, čistota a tak, chápeš, to ještě nikoho nenapadlo!“

„Zkušeností je dokázáno, že ten, kdo nikdy nedůvěřuje, bude podveden,“ řekl Leonardo tajemně.

V tu chvíli mi blesklo hlavou, že o mém vztahu s Raffaelem věděl hned od začátku. Vlastně ještě dřív, napadlo ho to už v klášteře, když za ním Raffael poprvé přišel s deskami v podpaží... Seznámil nás, protože ve mně potřeboval něco probudit.

„Miláčku, bojím se Gianniho, má takový nenávidný pohled, když myslí, že ho nevidím...“

„Kompozice toho obrazu bude geometrická, jako to dělá Leonardo.“

„Miluješ mě?“

„Samozřejmě, že ano. Kdy tvůj muž odjíždí? Necháš zas odemčeno...“

„Jako vždycky.“

Francesco se změnil. Trávil víc času doma, v noci do mě vstupoval, jako se vstupuje do obchodu s hedvábím, byl něžný a ohleduplný, pomiloval mě třikrát za noc. Koupil mi papouška a náhrdelník a před spaním mi občas četl z Petrarkova Zpěvníku.

„Zatracení stehlíci,“ mumlal Raffael, „lítají jak blázni, člověk nestačí ani vytáhnout skicák.“

„Francesco mi koupil papouška, je hrozně roztomilý...“

„Madona s papouškem je nesmysl.“

„Miluju ho.“

„Tomu rozumím, jako kluk jsem taky měl papouška...“

„Miluju svého muže.“

Ten den ráno přišel Franceskovi dopis. „Tajný přítel“ mu sděloval, že za monnou Lisou dochází „ten mladý mazal“ – vetřel se do přízně Mistra Leonarda a „za jeho zády, takříkajíc jako had na prsou“, s ní udržuje milostný poměr. Francesco mi to dal číst až mnohem později, toho dne zarytě mlčel a já po obědě sešla do přízemí jako obvykle. Leonardo, Raffael a Gianni už na mě čekali.

O přestávce jsem šla s Raffaelem do zahrady a vysvětlila mu, že už se nebudeme dál scházet. Řekl, ať ho nechám chvíli o samotě. Cítila jsem se provinile, šla jsem zpát-

ky do domu a omluvila se Leonardovi, že mě bolí hlava, že si půjdu lehnout. Vtom do pokoje vtrhl Francesco.

„Had na prsou!“ zvolal trochu divadelně a zamířil k Giannimu.

„Ale to ne já,“ breptal Gianni, „to je tentonoc... omyl... já jsem váš tajný...“

„Měl bych tě dát zmrskat, ale chci to vyřídit osobně,“ Francesco vytáhl meč a sekl Gianniho přes ucho. Nebyl čas vykřiknout ani padnout do mdlob, stála jsem s otevřenými ústy, nemohla jsem tomu věřit, Gianni jako zvíře zahnané do kouta strhl ze zdi jeden z mečů a rozehnal se proti Franceskovi. Francesco jeho ránu odrazil a rozpáral mu košili až k límci. Gianni kolem sebe začal divoce švihát, Leonardo zvolal některý ze svých aforismů, Francesco vyrazil Giannimu meč z ruky, Gianni zakopl a upadl. Ze zahrady přiběhl Raffael, Francesco se rozmáchl a Raffael s Leonardem ho odtrhli v poslední chvíli.

Francesco dosedl na židli a koukal do prázdna, jakoby vůbec nevěděl, co se právě stalo. Gianni seděl na podlaze a vyděšeně krvácel z ušního boltce.

„Sokol loví vždy jen velké ptáky a raději by zemřel, nežli by se živil malými,“ řekl Leonardo, aby přerušil ticho. Co se aforismů týče, pobyt v našem domě byl pro něj celkem podnětný.

„Děkuji vám, mladý muži,“ obrátil se Francesco k Raffaelovi, „byl bych ho zabil.“

Vzala jsem Franceska pod paží. „Pojď, půjdeme.“ Teprve teď jsem se rozplakala.

Raffael a Gianni odjeli z Florencie, slyšela jsem, že Gianni se živil jako nájemný portrétista, Raffael se přestěhoval do Říma. Leonardo mě zase začal přemalovávat, vznikala už třetí Mona Lisa. Lehce ztlumil barvy, divokost v mých očích přetřel měkkým štětcem. Francesco se někdy chodil dívat, seděl na židli trochu stranou, mluvil hlavně o hedvábí, já se na něj dívala a usmívala se. Jistě, byl to trošku shovívavý úsměv, ale zároveň plný něhy. Všimli jste si někdy mých rukou? Jsou klidné, mírné, plné dobroty, žádná záhada v nich není

Konečně jsem to byla já.

Když Leonardo skončil, otočil plátno a my se s Lisou poprvé spatřily. Usmály jsme se na sebe.

„Jak se vám líbí?“ zeptal se Leonardo mého muže.

ÚSMĚV M O N Ý V L I S Y

„Je krásná,“ vydechl Francesco.

Večer trávil Francesco v pracovně nad listinami, sedla jsem si za něj obkročmo na židli a hladila mu nohy nahými lýtky. Rozeznala jsem mu knoflík u krku a jezdila mu rukou po hrudníku.

„Produkce hedvábí klesla za poslední čtvrtletí o třetinu,“ mumlal.

„Naučila jsem papouška říkat *bourec*.“

„Slyšel jsem, že Raffael maluje fresky v papežském paláci.“

„Hm.“

„Zítřka u nás povečeří můj bratranec, přepíšu na něj svoje bourcové farmy, abych mohl být víc s tebou.“

„Budu se na něj usmívat,“ slíbila jsem.

Leonardovy aforismy pocházejí z knížky Jaromíra Pečírky Leonardo da Vinci (vyd. Odeon v r. 1975)

„Děkuji vám,
mladý muži,“
obrátil se
Francesco
k Raffaelovi, „byl
bych ho zabil.“

Děda to zase špatně pochopil

Ze vtipných emailů

(Anonymní autoři)

Z literárního archivu

ČÍSLO 2, 1. ÚNORA 1907, ROČ. VII.

Není nic staršího než včerejší noviny. Tuhle otřepanou frází se pokusíme v nové rubrice trochu rozrušit. Třeba i ve stoletých novinách a časopisech najdeme něco živého. A nemusí to být

zrovna anekdota: „*Tu máš, Tondo, dojdí mi pro pivo, ale dobře ten džbáněk vytrí, včera v něm byla voda.*“

Sáhli jsme tedy po Vydrových besedách. Vlastně to byl firemní časopis, jaký dnes mají velké korporace. Vydra – obchod poživatinami. Vydrova káva – chutná skvěle! A Vydra

k tomu všemu ještě přidával měsíčník plný hádanek, povídek, říkadel, anekdot, právního, lékařského

i chemického rádce, listárnu, dětský koutek a tabuli cti, kam vyvěšoval jména svých mecenášů a podporovatelů. Jakoby

vám dnes supermarket ke kilu banánů přihodil povídku od Šabacha. A protože je nám chvílemi teskno po takových

časech, přihodíme tu a tam k Dobré adrese něco z Vydrových besed.

Za stěnou

K. Verzilin

Učitel Theodor Semenovič Sosulkov přecházel světnicí v náladě podrážděné. Včera se pozdě vrátil z konference, při které, jako vždy, bylo nudně a hloupě; projednávali otázku, mají-li vyloučit žáka Bublikina za to, že na tabuli nakreslil pitvorný obličej a pod něj podepsal: „Toto je Vasilij Gavrilč“, to jest ředitel.

Theodor Semenovič připomenul si, že tomu Bublikinovi je jedenáct let, představil si jeho dětskou ruměnou tvář a povídal si, že nestál za to, by se o něm mluvilo po tři nudné a hloupé hodiny.

Domů přišel Sosulkov zemdlený, ale, jak na zlost, u hospodyně v sousední komnatě hlomozili, něco zdvihali a přenášeli, kdosi vcházel i odcházel třískaje dveřmi a pro ten nezvyklý šum učitel dlouho nemohl usnouti.

Ráno ho vzbudil opět jakýsi hluk, jenž ho rozčilil. Podráždění rostlo a nenalézalo východu.

Do světnice, šoupajíc bosýma nohama, vletěla holka Malaňa s obyčejně tenkým a krátkým coupkem půvabně vyčnívajícím v týle. Malaňa postavivši na podlahu džbán s vodou, oznamovala: „K hospodyni přijela slečna. Ach, jaká slečna! Včera večer přijela. Ach, jaká –“ a v tom hodivši coupkem vyletěla ze světnice?

Na Sosulkova zpráva o příchodu slečny nezpůsobila žádného dojmu. Nezajímala ho žádná slečna ve světě. Ženské společnosti nehledal, neznal a nemiloval; chodil toliko k jednomu ze ženatých učitelů, ale žena tohoto byla černá, hubená, mlčenlivá a hledě na ni, nikomu ani nenapadlo, že je to ženština.

Když Sosulkovi bylo dvacet let a on četl ještě romány, v jeho obrazotvornosti žilo zvláštní ponětí o ženě krásné, nepřístupné a něžné. Přestal čísti romány, s takovou ženou se nesetkal a nyní v jeho hlavě představa o ní splynula v představu o čemsi sice mladém, ale také ubrečeném, ustaraném a uslzeném. A myšlenka o možnosti žít s takovým stvořením, vidět je blízko a často, poslouchati jeho řeč, jež se mu vždy zdála býti nepěkným tlacháním, vědět, kdy toto stvoření vstává, jí, chodí spat – zdála se mu býti divnou a přímo hroživou; o tom, že žijící s ním ve styku hospodyně Anastasie Ivanovna a Malaňa byly by ženské, nepřemýšlel. – Malaňa práskla dveřmi sousední světnice s Sosulkov uslyšel, jak čísi neznámý ženský hlas pravil: „Prosím, vezměte to!“

Potom opět práskly dveře, Malaňa zachřestila pětikopejkou a učitel uslyšel opět hlas týž, znějící bystře a nadšeně: „Jak jsem ráda, že jsem opět zde. Jaké je zde krásné jaro! Kvete čemeřice. Jak dávno jsem již toho neviděla. Milé moje místo. Byla jsem zde jako malé dítě a na vše se pamatuji. Tyto stromy rovněž mi kynuly. Dě-

ství moje milé! Jak jsem ráda, Bože můj, jak jsem ráda. A vy, Nastasjo Ivanovno, jste také ráda?“

„Velmi jsem již povděčna vám, Irenko –“ odpovídal hlas hospodyně.

„Anastasijo Ivanovno,“ ozval se opět cizí hlas, „nevykejte mi – proč? Říkejte mi, jako dříve, když jste mne chovala. Nebylo-liž to zde?“

Bylo slyšeti kroky a zadrnčelo otevírané okno.

„Jaká nádhera!“ vykřikl tentýž hlas. „Voní květy? Čarovné město! Bože, jaká vzdálenost. Jaké nebe!“

Učiteli bylo nudno při tom nadšení. Dle vši podobnosti mluvila to slečna, o níž vyprávěla Malaňa. Soudě dle hlasu, byla mladá; mluvila vzníceně a příliš již vysoko, ale cosi svěžího bylo v jejím hlase, svěžího a vábného, učiteli však se zdálo, že i uplakaného. „Ženy nemohou býti bez slz,“ pomyslel si. „Nu, nadchni se, rozraduj se, ale proč plakat?“ Theodor Semenovič přešel přes světnici, nevšímaje si křiku zaléhajícího sem a sedl si k opravám úloh žákův.

Prohlížel úlohu o troubkách ústících v jedné nádržce, o cestujících v jeden čas vyšedších z různých míst a hlas stále zvučel. Slečna patrně ráda mluvila, ale znovu třísklo okno.

„Ne, půjdu na procházku,“ zvolala.

„I táhněte, slečno!“ zlostně pomyslel si učitel.

V sousední komnatě vše ztichlo a hlas více neznepokojoval Sosulkova. Dal několik dvojek za trouby i cestující, prošel se po světnici a zastaviv se u okna, pohlédl v sad rozprostírající se u domu. Během devíti let, co žil učitel v této světnici, nevšimnul si, otevře-li se kdy okno. Zatáh za rám, ale ten se nepoddával a Theodor Semenovič rozhodl se, že nebude otvírati. Devět let před jeho oknem rozprostírala se širá dále a modralo se nebe, každého jara dole kvetla čemeřice a šeřík a jemu ani nenapadlo, že by to byly předměty hodné nadšení. Vzpomínal na uplakaný hlas slečnin, zdál se mu

Ach, jaká

slečna!

Včera

večer

přijela.

Ach, jaká

–“ a v tom

hodivši

coupkem

vyletěla ze

světnice?

Myšlenka ta
posilnila
podrážděnos
t a ve velmi
zamračené
náladě učitel
odešel do
kuchyně
k obědu.
Navrátiv se,
šel ihned,
jako vždy
spat.
Probudil se
na večer již
ta tmy.
Rozžehl
lampu, ale
poněvadž
neměl práce,
lehl si opět.

býti směšným a opět mu napadlo, že jsou-li ženské schopny nadchnouti se, že se nadchnou vším, co jim jen na oči přijde. Zároveň Sosulku napadlo nepřijemné domněnky, že slečna se zde na dlouho uhostila a že svými řečmi bude rušit uvyklé ticho jeho života.

Myšlenka ta posilnila podrážděnost a ve velmi zamračené náladě učitel odešel do kuchyně k obědu. Navrátiv se, šel ihned, jako vždy spat. Probudil se na večer již ta tmy. Rozžehl lampu, ale poněvadž neměl práce, lehl si opět.

Za stěnou bylo slyšeti rozprávku. Hovořila opět slečna a opět nadšeně. Seděla bezpochyby u okna a nacylovala se ven z něho, neboť její hlas zněl hned hlasitě, hned tlumeně.

„U nás nebývá takových hvězd –“ pravila u vytržení a učitel mimoděk si pomyslel, že se dívá na nebe a představil si ji jako brunetku, vysokou, vážnou.

„Jaké to nebe!“ pokračovala. „Bože, ty hvězdy, to tajemné ticho! Dlouho jsem již neviděla nebes, hvězd, luny? Škoda, že tu není také slavík. Obvykle v básních luna a slavíci –“

Zasmála se a hospodyně pravila: „Brzy i slavík zapěje, Irenko!“

„Již dávno jsem neslyšela slavíka,“ zádušně pronesla slečna a hlas její se náhle přerval? jistě se nahnula z okna. Sosulkovi kmitla hlavou myšlenka, že on také dlouho neslyšel slavíků, slyšel-li je kdy.

„Ne“ – zazvučel opět její hlas – „já nevím, proč to tak na mne působí. Za takovéhle noci cosi úpí a pláče v mé duši!“ Hlasitě vzdychla. Učitel chtěl si právě říci, že ženě slzy vždy jsou nevyhnutelné; ale myšlenka jeho zůstala neukončenou. V tom hlase a hlasitěm vzdechu bylo takové jiskrné, mladé pohnutí, že Sosulkov vstal, poodešel k oknu a otevřel je.

Teplý, jemný vzduch ovanul jeho tvář a jemu se zdálo, že v tom tichu a ve chvějících se hvězdách leží něco tajemného; skutečně, jak pravila slečna, duše za takové no-

ci teskní a chce plakati. Učitel se zdálo, že vlivem noci a nadšenými slovy stává se sentimentálním. Odešel od okna a slyšel, jak i v sousední světnici se zavřelo. Slyšel, jak zazněly číše – pili čaj, slyšel pleskání vody a šustot šatů. Pak vše utichlo a Sosulkov dlouho nemohl usnouti.

Ráno odešel do gymnasia. Tam bylo vše jednotvárné, vlhké a zaprášené jako vždy. Jaro se ukazovalo jen sem tam pronikajícími paprsky slunečními, osvěžujícími oblaka prachu. Tabule i lavice se zdály býti spícími a odumřelými, jakoby se styděl nového světa. Hoši rovněž byli ospalí, odpovídali mdle a Sosulkov byl nespokojen.

Po škole odebral se s učitelem zeměpisu k obědu. Mlčky poobědvali, mlčky šli domů; tam beze slova postavil zeměpisec šachy a mlčky hráli několik hodin. Pak Sosulkov tiše pozdraviv šel domů.

Vejda do své světnice zůstal státi na prahu udiven. Zdálo se mu, že hospodyně se svým hostem je u něho ve světnici – tak hlasitě rozmlouvaly. Učitel nezatopiv, lehl si; vysoký, známý již hlas nutil, by poslouchal.

„Ne,“ slyšel, „já nemiluji plesů a zábav, málo kdy si zajedu na večírky –“

„K čemu máš, Irenko, tolik šatstva?“ tázala se hospodyně.

„A to ještě není všechno,“ zasmála se slečna. „Mám ráda červené, krásné šaty a oblékám je do divadla – do opery. Často jezdím do opery –“ Rázem se její hlas změnil pravil něžně, nadšeně: „Miluji vášnivě hudbu –“

Sosulkov také miloval hudbu. Učitel zeměpisu, Porfirij Vasiljevič hrál na housle a Theodoru Semenoviči naslouchajícímu bylo vždy tak teskně. Vzpomněl si, že větší polovice života již je prožita – chudá pocity a dojmy, oloupená o krásy – vzpomněl si, že nikoho nemiloval a že je již pozdě milovati a že vejda do své komnaty, poznal, že je úzká a temná, jako jeho život; vzpomněl, že již dávno neviděl žádné knihy leč učebnic a touha po něčem novém zachvětila ho tak, že jda spát, umínil si změnit

svůj způsob života; ale ráno předsevzetí to zmizelo a on opět šel do školy, hrál šach a spal.

V sousední světnici slečna vyprávěla a popisovala podrobně a spokojeně své šaty, rozvláčně mluvila o divadle a hudbě. Pak opět otevřela okno a zpívala; Theodor ještě dlouho bděl a v jeho duchu kmitaly se divné zjevy.

Po několik dní nehrál Sosulkov šachy a vracel se po obědě domů. Přivykl již hlasu hostovu a toužil vždy po něm. Slyšel šustění šatů, když přecházela světnicí, hlomozila umývadlem a zpívala; z úryvku řeči její vystával před ním nový, cizí život a nemyslíl již na to, že to tlachá žena, lovil každé její slovo a nové představy, strašné, cizí, ovládly jeho rozum. Neodháněl více od sebe myšlenky o ženách a představoval si je jinak, než dříve.

Jednou se s ní sešel. Ona se něho nedívala, ale on poznal, že nebyla vysoká, ani bruneta, jak si ji představoval, nýbrž měla velké, světlé, s dlouhými řasami, oči.

Jednou vracel se pozdě ze školy. Bylo již léto, na ulicích prodávali květiny a Sosulkov koupil si kytici fialek za pětikopejku. Doma bylo ticho a Theodor Semenovič myslel, že není doma; ale za chvíli uslyšel šustění střeviců – chodila po světnici. Pak zavolala tiše Malaňu a mluvila o poště. Do večera více ji neslyšel; když se setmělo, otevřela okno, ale mlčela.

„Co je to?“ náhle zvolala. „Již tři dny! Ne, já nemohu!“ Hlas její se chvěl a učitel uslyšel ženský pláč. Plakala a chvějící ty zvuky štkání zarazily a otřásl Sosulkovem.

Stál nerozhodně uprostřed světnice, naslouchaje pláči, který, jak se mu zdálo, prosil o pomoc.

Druhého dne Sosulkov slyšel, jak vstávala, ale nemluvila, nezpívala, nešla na procházku; sešla jen do sadu. Učitel viděl z okna její bledou a utrápenou tvář, bylo mu jí líto a chtěl jí potěšiti. Přemýšlel, nemohl-li by jíti do sadu, načítí rozhovor, říci jí, že slyšel její pláč, otázati se jí, proč taková mladá,

krásná a tak truchlivá, najít slova útěchy; hledě na dlouhou vlečku jejího šatu, poletující rukávy, světlé vlasy, cítil touhu pocelovati je.

Večer přemýšlel Sosulkov o tom, že mohl jíti za ní a říci: „Proč jste smutná? Jste krásná, miluji vás!“ A zdálo se mu, že se nebude diviti ani hněvati. Pak se seznámí, budou choditi spolu po sadě a ona mu též vyjeví svou lásku; pln těch myšlenek a divných citů šel do sadu a hledal stopy jejích noh.

Ráno slyšel, že dostala telegram a slyšel její výkřik: „Pane Bože! Proč mne tak dlouho mučili?“ a hystericky zaplakala. Pak se smála, zpívala a žertovala.

Učitel styděl se sám před sebou a vše se mu zdálo býti hloupým. Na večer odjela.

Stoje u okna, Sosulkov viděl, jak přijel kočí a odnesli její věci; slyšel, jak kráčela mimo jeho dvěře, viděl, jak objala Anastasii Ivanovnu; slyšel „s Bohem“ a dlouho se díval, až kočár zahnul za roh, jak paprsky zapadajícího slunce červeným odleskem hrály v jejích vlasech.

V světnici byla tma a ticho – nadšený, milý hlas již nezněl. Malaňu přinesla lampu a učitel stál nerozhodnut. Zdálo se mu divným, že již nikoho neslyší a že se nevrací a neví, kdo je a kam odešla. Pocítil, že to byl svrchovaně nepotřebný fakt v jeho životě. Proč přišla, mluvila a stala se mu tak neočekávaně blízku – a zůstala opět cizí?

Mohl ji hledati, najíti a viděti. Myšlenka, že je ještě mlád, že může ještě žít jinak, utéci, uviděti jiný život jiných lidí kmitla se v jeho hlavě, ale pohasla a místo ní nastoupilo poznání, že není prostředků, by ušel, a také kam?

V okno lila se vůně šeríku a učitel vzpomínal, jak nedávno byla nadšena. Třeba zapomenouti. Zavřel okno a sedl ke svým úlohám.

Připravil
Martin Groman

Stoje u okna,
Sosulkov viděl,
jak přijel kočí
a odnesli její
věci; slyšel, jak
kráčela mimo
jeho dvěře,
viděl, jak objala
Anastasii
Ivanovnu; slyšel
„s Bohem“
a dlouho se
díval, až kočár
zahnul za roh,
jak paprsky
zapadajícího
slunce
červeným
odleskem hrály
v jejích
vlasech.

Svatopluk Hlavačka

(* 3. 6. 1964),

výzkumný pracovník (inovace
zacházení se sypkými materiály),

básník, alchymista, lyžař,
šutrolezec. V roce 1996 mu vyšla
sbírka *Znamení úplňku*.

Člověk si, tak nějak sám pro sebe či jak, tvoří ideový program, nehledě už k tomu, že beztak je mu neustále nějaký vnucován?

Je tomu tak. Na základě určitých axiomů, které sám sobě předkládá, tvoří ideologické programy.

Idea však ještě není ideologií. Ideologie je zpatologizovaná idea. Jakmile idea začne tuhnout, je z ní ledovec. Zpatologizovaná politika. Vytuhla...

Věci spolu totiž velmi souvisí a vyskytuje se i něco takového jako „provizní slepota“. Jen málokdo si dokáže ponechat myšlenku sám pro sebe. Je rád, když ji druhý přijme. Tím, že tvoříme ideje, vytváříme současně i ideologii. Takto se snažíme ideu „prodat na trhu idejí“. Asi platí to, co říká Saint-Exupéry: „Každý člověk chce primár-

System je vždy určitý druh klece...

Rozhovor se Svatoplukem Hlavačkou

ně tvořit dobro.“ Jenže cesty k jeho dosažení se různí.

Jak se, prosím tě, vine cesta od psaní básní k průmyslové výrobě?

Parametry těch sypkých hmot se v tlakových tubách v zásobnících mění v tekuté. Setkal jsem se, v oblasti polymerů, s koncentráty napětí a napadlo mne, že je přece nesmysl udávat v zásobnících nějaký symetrický člen, tady je naopak potřeba maximální nesymetrie, tedy chaos. Tak vznikla soustava, která je nesymetrická.

To koukám, jak je to hnedle podobné psaní básně...

Člověk je vždy nějakým způsobem inspirovaný. Bavila mě chemie, vystudoval jsem ji a – v poněkud jiné podobě, se jí zabývám.

Jsi romantik?

To asi ne. Dnes nevím kam se zařazovat a ani bych se o to nepokoušel.

Nebo pragmatik?

Ani romantik, ani pragmatik. Já si, bohužel, myslím, že je to nějaká schizofrenie. Tyto kategorie jsou však černobílé, zatímco člověk však je barevný.

Ideový rozštěp je patrně taky druh nějaké asymetrie.

Celý ten systém je nějak paradoxní.

Z důvodu ideovosti?

V nějakém rámci člověk determinovaný určitě je, už proto, že se narodil někde a někdy. Mailler má v *Nahých a mrtvých* pasáž *Stroj času*. Popisuje, jak se vliv prostředí promítá na lidi v něm žijící. Ale není tam na-

psáno, že pokud by se do téhož prostředí narodil někdo identicky jiný, že by se v obdobných situacích choval jinak a formoval to jiným způsobem.

Důsledky propagandy však mohou být otřesné.

Domnívám se, že co se soupeření idejí a ideologií týče, platí teorie konvergence: po určité době už nelze poznat, který systém je který.

Vesměs modelový, např. většina kontra menšina, bolševik kontra kontrarevoluce apod.

Nelze zabránit tomu, aby se jeden systém nepřibližoval k druhému a pak by měl ten menší zaniknout? Vždyť to, že je něco založeno na většině (např. demokratické hlasování) – to je blbost. Pokud budeme demokraticky hlasovat, jestli do zásobníku dáme toto nebo ono – to nedopadne dobře. To totiž chce, aby někdo rozhodl – „bude to toto“. Je iluzorní, že dnešní systém je většinový. Velkou roli tu hraje propaganda. Opět cituji Saint-Exupéryho, který (ve stati *Pangermanismus a Evropa*) tuto situaci charakterizuje takto: „Prodáváci ideologií vycházejí z prostého faktu, že paměť davu je malá.“

Rozhodování je otázka hodnot a preferencí, což jsou imaginární proměnné.

Umění s ideologií vždy souvisí. Umění vzniká v prostoru idejí.

V tomtéž prostoru ovšem dochází i ke spadu nejružnějších sugescí.

Orwell píše v jedné povídce o rodince navštívivší ZOO, jak začne syneček rozmlouvat s tygrem v kleci a začne ho litovat, že je v té kleci. Ten mu však vysvětlí, že jeho tatínek je také v kleci, pochopitelně, systém je vždycky určitý druh klece.

Od vydání *Znamení úplňku* uplynulo pár let. Jaké je tvé další literární směřování?

Objevila se u mne potřeba udělat něco v záležitostech prozaických. Mám v plánu zapsat pár povídkových příběhů.

A má to nějaké motto, eventálně motiv?

Připomněl jsem Orwella. Mně prostě více vyhovuje džungle než skleník, i za cenu, že svobody jsou vykupovány jakousi existenční nejistotou. Člověk je součástí přírody.

Is tou nadstavbou?

Tak nějak. Džungle je mi sympatičtější a když už jsem u té přírody, tak se mi příliš nelíbí nefundované diskuse o tom, který zdroj je lepší nebo horší. Energie se zkrátka vyrobit musí a dost.

Ekologičtí aktivisté zapomínají, že jakýkoli způsob čerpání energie se v prostředí projeví. Jistěže jde i o krajinomalbu apod.

No počkej - „krajinomalba“ - to se pak vracíš na estetické pole. Mezi estetikou a etikou existuje tajemná příbuznost. Ale etika je v kritické blízkosti ideologie a to může pro ni znamenat pohromu. Dá se jí nějak předejít?

Rizika nepodceňuji. Svět se vyvíjí historicky a vždy se dostává do stavu nutné změny, která zákonitě přijde. Je tu však silný sklon rozhodovat spíše pragmaticky než citově, a pak vznikají komplexy (průmyslové, politické aj.), na jejichž špičku není vidět.

Kdyby jen to. Ona není vidět ani ta většín (ponořená) část toho giganta. Co vidím, je výše. Nevidím nejen špičku toho ledovce, ale ani patu. Vlastně ani nevím, co vidím, a dokonce ani nevím, co (všechno) vím. Obecně platí Augustinovo „vím, leč nedbám“ a vůbec – tyhle receptory (smysly) dokážou neskutečně zkreslovat. Perspektiva atd. Zůstat při smyslech v takto ledovém prostředí je skutečná dřina.

Giganti a monopoly jsou nebezpečné, ale nevidím na tom něco znepokojivého, je to součástí vývoje. Žádná dominantá však

není věčná. Časem ztratí pružnost, ztřešne. Až se nakonec rozsype v prach.

Prach prý už jsi a v prach se obracíš... to pokud jde o lidské dominanty. Jak nahlížíš vztah společenských a přírodních věd? Často jsou dávány do protikladu.

Myslím, že zbytečně. Znovu opakuji, že člověk je součástí přírody. Popis historie není nic jiného než dynamický model expanze plynů.

Co však takovým způsobem popisu zjišťuji? Že není přesnost jako přesnost?

Zhruba. Je to jen popis určitého aspektu, který se snažíš neustále zpřesňovat, zpřesňovat, zpřesňovat... V čase změny systém expanduje, vzniká chaos, staré principy jsou zavrženy a nové ještě nezformulovány. Systém se ochladil a je vyčerpan. Pozvolna se zase ohřívá a všechno se opakuje stále dokola. Tyto analogie lze uplatnit i opačně. Například J. W. Moor ve své knize *Fyzikální chemie* přirovnává poměry v rozvodu k poměrům ve společnosti, úvod ke kapitole o kvantové chemii uvozuje citací Tomáše Akvinského apod.

Ale ať zvolím jakýkoli způsob popisu, těžko bude jiný než analogický. „Neustálou změnu“ přesně popsat nelze.

Snažíme se pochopit princip té záležitosti a ten je nepochopitelný. My však ten popis zpřesňujeme – za účelem využití. Nejprve je tu hypotéza, potom teorie a pak účel.

Z účelu se stala svátost. Ten účel je přirozený, nebo umělý?

Jakmile začal člověk používat nějaké materiály, používal je vždy k nějakým účelům. Pokud jde o rozdíl mezi umělým a přirozeným (přírodním), tak ta hranice mezi tím není žádným způsobem ostrá. Energie zůstává konstantní. Jsme to prostě my, naše vědomí, náš prazáklad. Polyetylény, které používáme, jsou v primární podobě pře-

sličky a nic jiného. Možná i z nás budou za nějaký čas přesličky.

Nebo polyetylény. Nebo voda. Ta prý má, podobně jako člověk, paměť.

Věřím tomu. Voda je neutrální médium.

Neutrální vůči čemu?

Neutrální vůči našim představám o kyselosti a zásaditosti. Nicméně ionty se v ní pohybují v (pro nás nepoznatelných) vztazích vůči protonům. Vlastně pořádně nevíme ani, co je voda.

Pořádně vlastně ani nevíme, co je to paměť, jen co sama napoví. Ale určitě jde o limitér. Paměť je program. Ještě bych se tě zeptal na tvé osobní aktuální tendence, ale před chvilkou jsme se shodli na tom, že prognózy jsou fikcemi, takže...

Určitě nějaká cesta. Než člověk začne něco psát, tak se v něm usídí potřeba vyjádření. Motivy přichází samy, hlásí se o slovo: „mé verše píše déšť, mé verše píše slunce, své verše mohu v ústech nést a neustále slyšet“. To je popis toho, jak osobně cítím stimuly, které to utvářejí.

Da/da?

Kooperace s náhodou. Jsem teistou.

Většinu svého času věnuješ výzkumu energetických proměn. Jsi tudíž i alchymistou?

Asi ano. Nevím, jestli máš něco proti dialektice. Já ne.

Já nemám nic proti dialogu. Ale záleží na formě, kterou se vede.

Často je někomu přisít punc něčeho, za co ani nemůže. Nejsem schopen rozeznat estetické od neestetického, protože všechny věci za estetické považuji, například elektrárnu. Nebo třeba starý rezavý přesyp...

Ptal se
Luboš Vlach

Z rukopisu sbírky Klíče

Jsou Ti
Kteří se snaží
Jsou Ti
Kterým To
Jde
A
Mezitím
Ti zvláštní
Kterým
O Mezitím
Jde

Hledám klíč Klíčů
Když Klíče klíčí

Obroda i Poroba
V klíčení Klíčů
Vzteky i Lásky
Síla A Slábné
Klíče Jsou
Naše Poroba

K čemu slouží klíče
K Zamykání
A
Zvonění
Když toužíme
Odemknout
Nové časy

Nicotná náhoda
Vševšudy
Přítomná
Nehledí Slz
Nehledí Těl
A Vesmír
Mezi Tím
Vším
Musí Expandovat
Nebo Pulzovat
Jak se mu zamane

Sedm dní před Výbuchem
Jsme Otevřeli Zemi
Její srdce bylo hluboko
A opět tu byli
Savci
A politici
A horníci
Co celá léta
Rubali
A rovněž
Ekologové
A Veškerá
Ta moudrost
Staletí

Rudý let šípu
Promlouvá
Jedinou Hláskou
Sviští krev
Nezapomněl
Na tětívu
Příkaz
Dej Bolest
Ve Dřevě
Se chvěje
Lidský Hněv
Let Šípu
Zapálil Tmu
Slovem
Krev

Canny

Vracel jsem se.
Je nepodstatný odkud.
Je nepodstatný kam.

Podstatný je, že jsem se vracel nočním autobusem. Čekal jsem na něj sám na zastávce Na Michelský.

Noci byly teplý. Ale stejně mi bylo trochu chladněji, než bych i třeba chtěl. Vzpomněl jsem si jak jsem si říkal: tu bundu můžeš nechat doma... bude teplo... a ten druhý hlas...říkal...nenene, budeš se vracet pozdě...a ten první zas...ale je jaro...noci už jsou teplý. A tak jsem ji nechal doma. A přestože noci byly teplý, byla mi trochu zima.

Nemám rád čekání na noční autobusy. Stojíte někde a čekáte, pokud nemáte něco

čím si krátit chvíli, pokud nejste tolik nalitý nebo něco, abyste se bavili sami tím jak, si (například) snažíte neplivnout na špičku boty, ale nikdy se vám to tak úplně nepovede, pokud nemáte nějaký vzrušení, nějaký program, prokousáváte se těma minutama a pořád si říkáte. Noo, tak... ještě čtyřicet minut, teď se nebudu koukat na hodinky a hlavou vám bloudějí neradostný myšlenky, je vám chladno, znovu a znovu si říkáte, jó, tu bundu jsem si měl vzít... a je to zajímavý, že to je takhle pokaždý, když si něco chci vzít a pak si to nevemu tak to pak potřebuju, ale ani tahle úvaha vás nevytrhne z té nudy a když se podíváte zpátky na hodinky zjistíte že ještě třicet osm minut a začne to nanovo.

Naštěstí jsem byl trošičku nalitej. A tak jsem se vždycky naklonil dopředu a snažil se dlouhý plivanec spustit co nejniž a těsně minout špičku své boty a trefit se do kroužku kterej jsem si nakreslil špičkou do prachu. Už jsem skoro neměl sliny, ale minout ani trefit se mi pořád ještě nepodařilo. Říkám si, no tak jestli se teď zase netrefím, tak... hmmm.... tak ještě... nevím... tak se... tak zejtra ráno vstanu v deset, pustím si Cardigans a umeju nádobí. Cítil jsem jak ten plivanec klouže z dolního rtu, chvíli se ještě drží na tom bodu, kdy ho můžu vcucnout zpátky ale teď, teď ho překročil a padá... a už vím, že teď tu botu určitě mine, teď se ukázalo, že ta půlhodinka cvičení se vyplatila, konečně se ta velká kapka roz-

dEmos 07

<http://canny.obribroskev.cz>

Co se nestalo...

stříkne v měkkým prachu uprostřed vyznačeného kroužku a ne na černý kůži mý velký těžký boty.

No, nebejt toho nečekaného poryvu větru...

Autobus přijel. Sklepl jsem z nohy ten sajrajt a nastoupil do něj. Do toho autobusu.

Nemám rád noční autobusy. Vždycky ta divná společnost, ten nechutnej smrad. Navíc mi ty jejich otupělý pohledy připomínají i to, že oni mě viděj stejně. Že já jsem taky taková troska, třeba nesmrdim, ale zato mám poslintanou botu, a kdo ví... možná že i smrdím, protože to člověk nepozná, pokud nemá odstup.

Všechny místa byly obsazený. Jenom jedno bylo volný. Vedle takovýho starýho sušenýho dědy, co spal, zachumlanej do nějakýho zimníku (i když už bylo jaro). Sedl jsem si vedle něj a usnul jsem taky. Probudil mě až řidič na konečný. Spal jsem sladkým spánkem na dědově rameni.

„Koukejte vypadnout buzici ujetý.“

Potácel jsem se ven.

„Hele hele, tady šéfa si vem sebou, na před se tulíš a teď bys ho tu nechal.“

Chytil dědu pod rameny a předal mi ho. Děda pořád spal, byl asi pořádně zřízený

a já měl co dělat abych jeho váhu vynes ven. Stáli jsme tam jak opuštěný milenci a dívali se za autobusem odjíždějícím do depa.

Otočil jsem se na dědu.

„Tak co my?“

Děda nic.

Bylo po něm.

Byl tuhej jak veka.

A čekal, co já na to.

Přece ho tu nenechám. Měl bych sehnat nějakýho policajta. Nebo záchranku. Jasně dojdu někam najít telefon a zavolám. Bezplatně. Ježišmarjá. To je zase noc.

Teď už byla vážně kosa.

Sundal jsem dědovi jeho zimník. Ten mu teď byl sotva něco platnej...

Potáhnu ho k telefonu s sebou?

Nebo ho tu někde posadím.

Jenže kde.

Dyk se mi bude sesouvat.

Vemu ho s sebou.

Vydali jsme se ulicí. Dvě klátící se postavičky.

Po deseti metrech mi bylo jasné, že takhle to nepůjde. Takovej sušinka a taková váha. Poprosím někoho že si zavolám. Nebudu tu hledat žádnou budku. Dověkl jsem dědu k jednomu činžáku a poslepu zazvonil. Z mluvítka se dlouho nic neozý-

valo a už jsem měl dojem, že budu muset zvonit podruhé, když to v něm zachrchlalo.

„Kdo tam je? Khm , teda kdo je tam“

„Dobrý večer ja se menuju Jeník Sova a mám... no... ono to zní divně... máte telefon? Já bych vám to vysvětlil nahoře.“

Mužský na druhém konci se odmlčel. Pak znovu zachrchlal.

„Nemám.“

„Aha, a nevíte kdo v baráku má? Já tady dole mám... no našel jsem mrtvýho člověka, potřeboval bych zavolat záchranku nebo policajty?“

„A je ten člověk skutečně mrtvej?“

Zkoumavě jsem dědovi pohlédl do tváře.

„No... asi jo.“

„A je to chlap, nebo ženská?“

„No... chlap.“

„Starší, nebo mladší?“

„Starší.“

„Výborně,“ rozveselil se chlap nahoře:

„Tak to mi ho vemte nahoru, Masařík, druhý patro vlevo.“

Vracel jsem se.

Je nepodstatný odkud.

Důležitý je, že jsem se konečně vracel domů.

Nemám rád noční autobusy. Vždycky ta divná společnost, ten nechutnej smrad. Navíc mi ty jejich otupělý pohledy připomínají i to, že oni mě viděj stejně. Že já jsem taky taková troska, třeba nesmrdim, ale zato mám poslintanou botu, a kdo ví... možná že i smrdím, protože to člověk...

Strž (velký recenzní prostředek)

diskem!

Cákní

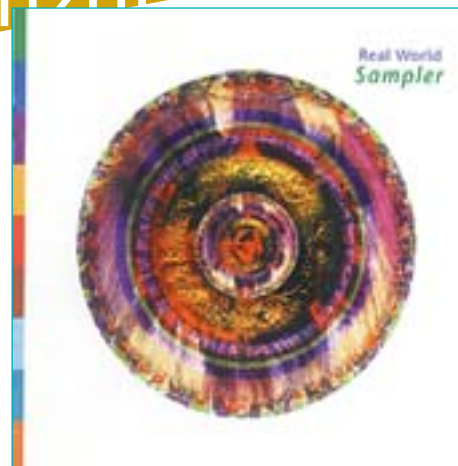
Short report: Jindřišská, Levné knihy. Cd ad hoc kapely japonského klarinetisty, altsaxofonisty a zpěváka *Akiry Sakaty*, který vytvořil pod pracovním názvem **Mooko** trio s basistou *Billem Laswellem* a bubeníkem *R. Shannon Jacksonem* (ti spolu hráli ve skupině *Last Exit*). Deska se jmenuje *Japan Concert* a je z července 1988. Avantgardní jazz místy mohu poslouchat, tady všichni výborní „instrumentáři“ nabízejí svoje sóla a místy tu panuje spíše alternativní pohodička (5 skladeb, na druhé dokonce Japonec používá quasialikvotní tóny jako rodný Jakut nebo Evenk). Jako zajímavůstka pro delší podzimní večery – proč ne. Za 99 Kč.

Kdyby už nic, tak **Yoko Ono** je zajímavá tím, že „rozbila“ *Beatles* a že jí je 70 let

(což je možná nejzajímavější). Myslím, že byla ideální zástěrkou k rozchodu něčeho, co se stejně už zastavit nedalo. Nicméně bude v dějinách hudby zapsána jako vampýr a fatální žena, a ne jako hudebnice. Románek s *Lennonem* je dostatečně známý, včetně různých fám o tom, že doma „srali“ rovnou na podlahu a že „dělali“ mír v posteli. Nicméně na „popravu Lennona“, 8. prosince 1980, si vzpomínám přesně (co jsem dělal, když jsem to slyšel v rádiu). V r. 1952 *Yoko* s otcem přijeli do New Yorku a ona zde studovala hudbu, seznamovala se s tvorbou „klasických“ avantgardistů – od *Schönberga* po *Cagea*. A taky *LeMonte Younga*. Vzala si *Toschi Ichyanagiho*, začala se motat kolem „in“. První její počín byl v galerii *G. Maciunause*. Pak se vrátila do Japonska, bylo to nějak na levačku... Dalším mužem v jejím životě byl jazzový hudebník a filmový producent *Anthony Cox*. To ostatní si dostudujte, to už je součástí světového kýče. S *Lennonem* natočila dvě alba *Unfinished Music, No. 1 a No. 2.*, pak měli *Plastic Ono Band* (znáte to: John Lennon a Plastic Ono Band, vyjeli si do Jihlavy na víkend...). V r. 1980 ještě stihli vydat *Double Fantasy* (dostal jsem ho potom jako svatební dar). Sólo diskografie má cca 190

položek, inu žádné honění trika. V r. 1995 vydává cd *Rising*, 13 vlastních skladeb, na kterém hraje na více nástrojů a zpívá tu i její syn Sean. V Levných knihách za 99 korun a ani jsem nelitoval. Na ty roky příjemnej bigbet, akorát by ta japonská divoženka nemusela do všech skladeb hekat. To je orgasmů, až z toho může být klidně impotence. Oběho druhu. Nikdo jí ještě nenapověděl, že sexuální revoluce už dávno skončila. Dovolil by si jí to však někdo říct?

Cesty některých hudebníků jsou podobné součkovským „cestám slepých ptáků“. Řek, narozený v Rumunsku, **Iannis Xenakis**, ročník 1922, je přesně takový. Vrátil se do Řecka, studoval v Athénách na inženýra, v r. 1947 se přemístil do Paříže, zde byl ovlivněn *Honeggerem* a *Messiaenem*, v r. 1954 složil svoje první velké dílo – *Metastasis for Orchestra*. Přitom souběžně s tím spolupracoval např. s architektem *Le Corbusierem* (Philips Pavilon pro Expo 1958 v Bruselu). Autorovo studium a architektonická práce se odrazily v jeho hudebních představách – skládal jakoby na matematických a filosofických modelech, aplikoval „jiné struktury“ v hudbě, zajímal ho vztah mezi zvukem a hudbou. Zemřel v Paříži v r.

1991. Z roku 1978 jsou jeho *Pléiades*, polyrytmické skladby (plné periodicity, opakování, repetice), které hraje *Les Percussions de Strasbourg*, sextet hráčů na marimby, xylofony a vibrafony. Nahrávka z francouzského rozhlasu (1996, vydali tam i např. našeho *Kopelenta*) se liší od vydání od fy Nota (1995), to ještě obsahuje skladbu *Ketiak*. Abych se přiznal, *Glass* je proti tomu popík. Ale stejně jako si na stáří schovávám Proustovo *Hledání ztraceného času*, tak si schovávám i Xenakise, za 179 korun (Vltavská) jsem si ho prostě musel koupit.

Tak konečně – zase jsem měl schopnost být tam, kde se něco dělo. Na Národní doplnili nové zboží – vše po 180 korunách a já si tam hověl a těžkal a porovnával, co z toho všeho si odnesu domů. Přiznávám, že o naprosté většině kapel a interpretů nemám ani šajnu (ty poslední dekády už neumím, o nich už v *Jazzbulletinech* Jazzové sekce nepsali). Jestli je jedna z možných definic postmoderny dána koláží a míšením stylů, pak vzorkem pro hudbu může být americké (texaské) duo **Timbuk 3** tvořené *Barbarou K.* a *Patem Mac Donaldem*. Co to všechno může být? Chytrý, ale alternativní pop s folkovým a někdy až country náběhem, ale realizo-

vaný se syntetizátory, naprogramovaným bubeníkem a dalšími mašinkami. Kapela vznikla v r. 1984 v Austinu, první desku realizovala v r. 1986 a dosud mají na kontě 7 řadovek, všechny v „silné“ lajně kvality. Zatím poslední (aspoň co vím), *Hundred Lovers* (1995) jsem zakoupil a jsem tomu rád – 10 skladeb včetně dvou bonusů (opravdu povedená verze hitu *Born to Be Wild*). Přece jen se ve zvuku něco pohnulo – co chybělo ještě k úplnému meltingu potu – no přece funky. A tady je to cítit. Tohle jsou radosti všedního života už proto, že *Timbukti* patří k souborům, jejichž céda nejsou u nás příliš vidět a nebýt bazarů, tak bych byl o něco hloupější.

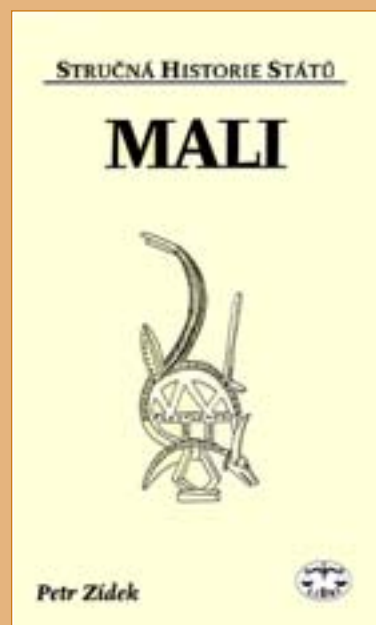
Nakonec jednu lahůdku z Národní: **Real World Sampler** – za 180 Kč inventura z Gabrielova Real Worldu. Výběr vydávaných interpretů (1989–1997), ale převážná většina z r. 1996. 12 kousků již prověřených borců (*Afro Celt System*, *Nusrat Fateh Ali Khan & Michael Brook*, *Sheila Chandra* a *Yungchen Lhamo*), nebo mně neznámí *Waberi* (Somálsko), *Abdel Ali Slimani* (Alžírsko) nebo *Hukwe Zawose* (Tanzánie). Svět pokračuje jinak anebo další pokusy o svět...

Jakub Šofar

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Cestovatelův kapsář

Víte která africká země je ostrovem stability? Kde se už konaly troje demokratické volby? Kde ekonomika postupně a soustavně sílí? Která africká země vyřešila etnický konflikt smírem? Kde na druhou stranu umírají lidé průměrně kolem 45 let a kde panuje dvoutřetinová negramotnost? Která země má svou ambasádu pro Českou republiku v Moskvě? Ano, c) je správně, je to Mali. A právě stručné dějiny tohoto státu z pera novináře a historika Petra Zídka vydalo nakladatelství Libri. Jako všechny tituly z této edice jde spíš o skicář k dějinám země, ale na cestu letadlem do této země pro základní obeznámení s minulostí i současností Mali postačí víc než dobře. Navíc vám poradí, jak se tam nejlíp bránit před malárií nebo okradením...

mg

Strž

Růže pro Markétu aneb Vieweghův zářez na pažbě

Dnes tuším, že nejsem a zřejmě ani nikdy nebudu dramatik,“ píše Michal Viewegh v předmluvě k svojí čtrnáct let staré hře *Růže pro Markétu aneb Večírky revolucionářů*.

Jeho nakladatel ji líčí jako tragikomický příběh několika pedagogů a studentů pražské filozofické fakulty, odehrávající se na sklonku roku 1989. V uzavřeném prostoru jednoho obývacího pokoje se sráží několik lidských typů: skeptik věčně připíjející na duševní zdraví, požívačný playboy, citlivá žena nebo vášnivě agitující studentík. Na scéně nevystoupí dvě hlavní postavy, nenáviděný soudruh docent a jeho dcera Markéta. Rozehrává se moralita, na jejímž konci nezůstane kámen na kameni a ani jedno oko suché – zdravý skeptik podlehne pompě a vlastním ambicím, čtenář odhalí, že studentík by se radši zbavil panictví než komunistického režimu, docent opustí fakultu a Markétu jaksi mimochodem smete revoluční smršť.

Práci recenzentovi šetří sám autor, když v předmluvě píše: „obávám se (...), že dotyčná hra je až příliš poznamenána patosem oné vzrušené porevoluční doby...“ Je to přesně tak, *Růže pro Markétu* je neúnosně vzletná a navzdory snaze o ironizující odstup nedokáže opustit rozměry dobového pamfletu. Michal Viewegh není fabulátor a vypravěč silných příběhů, jeho spisovatelství nemá básnivou košatost. Viewegh je vtipný a břitký zapisovatel prožitého – v tom je jeho síla, která se

Michal Viewegh není fabulátor a vypravěč silných příběhů, jeho spisovatelství nemá

básnivou košatost. Viewegh je vtipný a břitký zapisovatel prožitého – v tom je jeho síla, která se v případě *Růže pro Markétu* mění ve slabost. Překvapivě ani po formální stránce není text moc zajímavý. Ačkoli i nejzarytější Vieweghovi odpůrci uznávají jeho schopnost psát svižné, lehkonohe dialogy, jazyk *Růže pro Markétu* kulhá.

v případě *Růže pro Markétu* mění ve slabost.

Překvapivě ani po formální stránce není text moc zajímavý. Ačkoli i nejzarytější Vieweghovi odpůrci uznávají jeho schopnost psát svižné, lehkonohe dialogy, jazyk *Růže pro Markétu* kulhá. Ne že by člověk přišel o vieweghovské slovní přestřelky, spíš naopak – autor jakoby se nechal unášet na křídlech vlastní ekvilibristiky, nutí všechny osoby mluvit v košatých samoúčelných souvětích plných slovních hříček, jakoby se rozhodl čtenáře (h)umořit. Pravda, jde o docenty a studenty vysoké školy, ale stejně nevěřím, že by v obýváku u kávy konverzovali jazykem svých skript. A kdykoli některá z postav řekne vtip, ostatní mají v textu předepsán bouřlivý smích, takže při případné inscenaci hry lze dost možná očekávat víc veselí z jeviště než z hlediště.

První polovina devadesátých let je Vieweghovo umělecky nejsilnější období, ověřené Cenou Jiřího Ortena. *Růže pro*

Markétu vznikla v těsně porevolučním čase a je tedy sourozencem *Báječných let pod psa*.

Pohlížíme-li na Vieweghovo drama v tomhle kontextu, vidíme jasně, že *Růže pro Markétu* je nedůležité, okrajové dílo. Zůstane jen zpestřením, „zářezem na pažbě“, výsledkem autorovy snahy vyzkoušet různé způsoby literárního vyjádření (snad Michal Viewegh příště překvapí sbírkou lyrické poezie), ale i krátkým vhledem do myšlenkového světa našeho nejprodávanějšího spisovatele.

„Dnes tuším, že nejsem a zřejmě ani nikdy nebudu dramatik,“ píše Michal Viewegh v oné mile sebekritické předmluvě. A má pravdu.

Štěpán Kučera

Michal Viewegh: Růže pro Markétu aneb Večírky revolucionářů, vyd. Větrné mlýny v r. 2004, 80 stran, vydání první

Schovávaná s travestií

Pohádková travestie, což je „vysvětlující“ podtitul Stromu s granátovými jablky Magdaleny Wagnerové, odkazuje hnedle ke dvěma světům – dětskému a dospělému. Vypadá to nevinně, také četba je to taková víceméně zábavná, nu travestie. V některých momentech si člověk sice řekne Pozor, dětem podpatnáct to raděj číst nedávat, ale zas na druhou stranu pro příznivce humoru „něco z Járy Cimrmanna“ dobrý dárek... VELKÝ OMYL!

Magdalena Wagnerová umí tzv. životní banality využít přesně v tom nejpříhodnějším spojení, málem si řeknete klišé, jenže tohle klišé je prostě funkční. Je život ve své podstatě střetem dobra se zlem? Či spíše naopak? No jistě. Dobro a zlo se setkávají v každém jedinci, stejně jako slabost s odhodláním, síla s netečností, láska s nenávistí, vypočítavost s altruismem etc. etc. etc. Travestie coby úkryt (vědomý či nevědomý?).

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

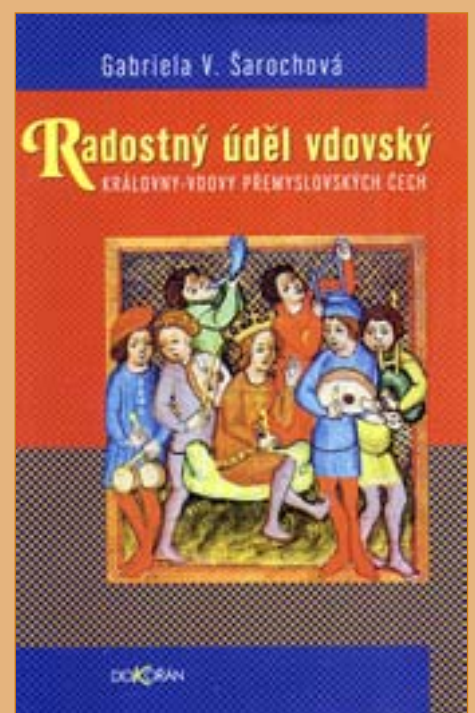
Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Veselé vdovy

Kniha, která z historičky Mileny Lenderové udělá Milenu Ledererovou. Kniha, která na záložce tvrdí, že se lidská psychologie od středověku do dneška nezměnila. Taková kniha stojí za krátkou pozornost. Už jen svou povrchností. Historička Gabriela V. Šarochová vcelku realisticky ve své nové práci Radostný úděl vdovský předpokládá, že je vdova jako vdova – dnes i před půl miléním. A svým způsobem má pravdu, jen nepočítá s tím, že lidé nežijí ve vakuu, ale v nějaké společnosti a ta částečně ovlivňuje jejich psychiku. A tak, kdyby Kunhuta, vdova po Přemyslu Otakarovi II., potkala Závěš z Falkenštejna dnes, asi by mezi nimi tak či tak vznikl milostný poměr, tak jako před lety, taky by se jistě snažila jej protlačit do vlivných postů, jako před lety, jen by to nikoho nezarazilo, tak jak to zarazilo před lety. Autorka knihy Radostný úděl vdovský (vydalo Dokořán) totiž jaksí opomněla fakt, že středověký Čech na rozdíl od Čecha dnešního skutečně niterně prožíval strach před Bohem a že

víra a náboženství stály ve středu všeho jeho pozemského snažení. O středověku jako takovém jsou prostě k mání poučenější tituly. Ale jako krásomilné čtení o vdovách přemyslovského rodu – Konstancii, Kunhutě, Elišce Rejčce, Markétě a dalších – bez nadsázky vyšší třída.

mg

Dva překlady z nakladatelství

Academia

Kniha – která má mimochodem velmi důstojný vpravdě knižní vzhled – se dá přečíst za jedno odpoledne a večer, člověk zívne, protáhne se, nenudil se, ovšem ani intelektuálně neunavil. Prostě má pocit, že může „postoupit dál“.

Kniha – která má mimochodem velmi důstojný vpravdě knižní vzhled – se dá přečíst za jedno odpoledne a večer, člověk zívne, protáhne se, nenudil se, ovšem ani intelektuálně neunavil. Prostě má pocit, že může „postoupit dál“. Skrývá-li se autorka za travestii vědomě, pak si v tomhle okamžiku mne ruce a dábelky se pochechtává. Jestli nevědomě, pak by nebylo nezajímavé přečíst si některé další její knihy, zvláště ty určené pro nedětského čtenáře. – A poté literárního nafoukance do své náruče pozře spánek, jenž má dáti klidu a odpočinku.

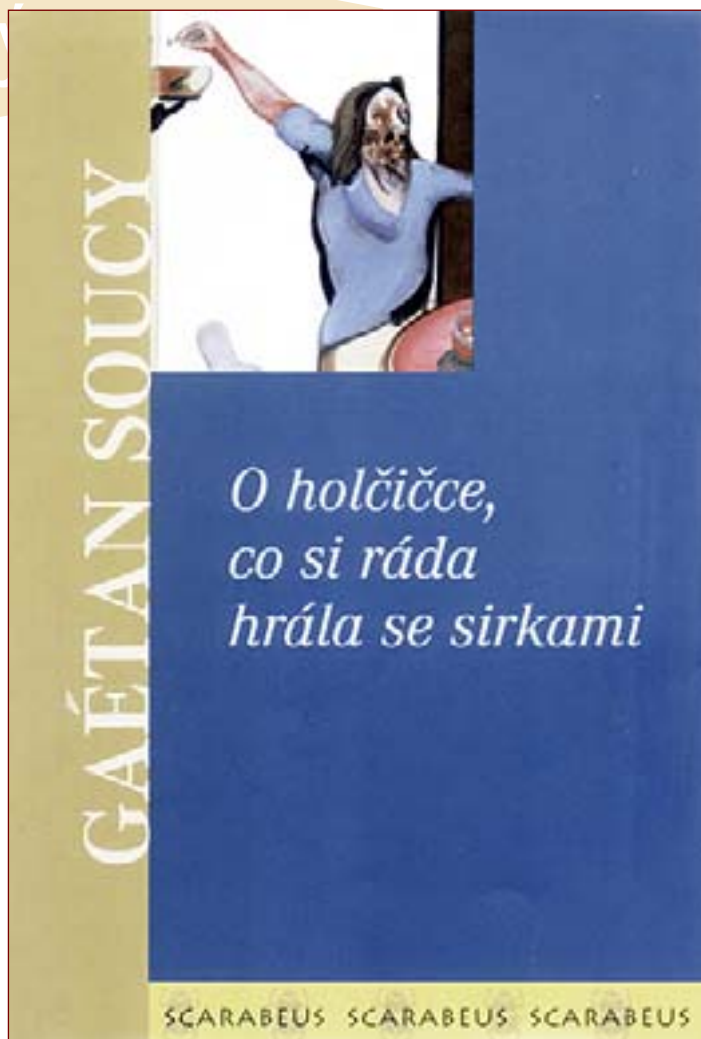
Přichází noc plná vizí hrůzností směle konkurujících Goyovu Saturnovi požírajícímu své děti. – Ano, stále se opakující tytéž životní banality.

(...) V tu chvíli se stalo ještě něco. Všechna granátová jablka se proměnila v rudé kameny. Lidé jim o něco později začali říkat granáty. (...) – toť kniha

Granát – druh munice plněný výbušninou, která v cíli trhá obal a svými střepinami a tlakovou vlnou cíl ničí – toť slovník naučný.

Zuzana Fialová

Magdalena Wagnerová, Strom s granátovými jablky, ilustrace Pavel Sivko, Havran 2004

První knihu, román *O holčičce, která si ráda hrála ze sirkami* od Gaétana Soucyho, jsem vzala do ruky ze zvědavosti, přečetla jsem si zadní stranu obálky a chtěla jsem vědět, zda budu šokována. Také jsem se chtěla dovědět, co je to pohádkový thriller, neb byl charakterizován jako žánr na pomezí poevského hororu a kruté pohádky z dílny bratří Grimmů. Šok se nedostavil, jen neustávající překvapení, v dobrém slova smyslu, a co je pohádkový thriller nevím stále. Asi proto, že pohádky bratří Grimmů nevnímám jako kruté, ale reálné, kdežto ty Boženy Němcové jako idealizované.

Román Gaétana Soucyho je ale kniha, která drží čtenáře v neustálém napjatém očekávání. Polykaje slovo za slovem se ptá, zda je to tak, jak si myslí, zda je to opravdu možné, nevěří, pochybuje, za vším, co ho napadá, je otazník. Sen, šílencova vize, probleskující nevědomí? Ne, jen nereálný svět vstoupil do toho reálného, a v důsledku ten reálný zrušil onen mimo realitu. Ale to se děje ve velmi

nedokonavém vidu – dlouho, bezkonečně dlouho, stále. Není v tom naléhavost, ale neodvratnost. Škoda, že z překladu titulu zmizelo francouzské slovo trop – příliš. Znamená totiž cosi, co překročilo obecně přijímanou normativní hranici. Jen o kousek, ale je to už prostě příliš. V tomto případě příliš „nelidské“. A tudíž i všechno s tím přicházející je „nelidské“. A tak také dvě (či snad tři, protože kdesi kohosi stále tušíme) postavy – bratra a sestru – vnímáme jako bytosti, nikoli lidi. Nesou v sobě čistotu dosud „neobjeveného“ ostrova. Rozumovou neznalost rozdílů mezi dobrem a zlem. A tak vypravěč, jedna z oněch bytostí, uvádí čtenáře do svého nelidského světa a sám tak svým vyprávěním vstupuje do toho lidského. A vše se děje se samozřejmostí a vlídným klidem nutně dostavšího se. Musí-li to už být, pak je lepší uvěřit v radost.

Také druhá kniha – Opuštěné nádraží Jennifer Johnstonové – má v sobě příděch neodvratnosti. Klidně plynoucí, nedramatické, leč s prvkem tušené tragédie. Tohle není příběh fantazijní, naopak, vychází ze současně žité reality Severního Irska. Ale právě onou prostotou sdělení, bez patosu, obyčejným vyprávěním čtenáře připoutá ke slovům. Bohužel český překlad je v mnoha místech tak žalostný (jeden příklad za všechny – Hřbetem ruky si otřela tekoucí nos. – str. 148), že je jen velmi obtížné ubránit se chuti knihu odložit a už nevzít do ruky. Jen doufám, že autorka neumí ani slovo čes-

ky a nikdy tento fakt nezjistí, protože v opačném případě je to téměř na soudní vyrovnání.

Zuzana Fialová

Gaétan Soucy, *O holčičce, co si ráda hrála se sirkami*, překlad Kateřina Vinšová, Academia 2003

Jennifer Johnstonová, *Opuštěné nádraží*, překlad Dagmar Steinová, Academia 2004

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko

a my chceme taky krmit zvířata)

Diktatury všude kolem

Historička Radka Lainová před časem na filozofické fakultě UK způsobila pozdvižení – napsala velkou práci o dějinách Litvy, Lotyšska a Estonska, aniž by znala jazyky těchto zemí a aniž by tedy mohla tedy studovat relevantní nepřekládovou literaturu, o archivech nemluvě. Bouře ve sklenici vody vyvanula a mladá historička je na své katedře odbornou asistentkou. Společně se svými kolegy Zorou Hlavičkovou a Michalem Strakou vydala loni v Tritonu v edici Dějiny do kapsy útlý svazek Diktatury v rukavičkách? Pojednává o tom, že v malých (autoři dokonce tvrdí, že „zaostalých, strukturálně neúplných“) státech střední a východní Evropy po první světové válce vznikaly režimy, které na cestě ke svobodě a demokracii rychle uhly směrem k autoritářským režimům. Knížka nabízí pojednání o horthyovském Maďarsku, Polsku Józefa Piłsudského a kapitoly o převratech v pobaltských státech. „Prioritním záměrem této publikace“ podle autorů je „synchronní a symetrická komparace“ vývoje v těchto státech. Ke splnění tohoto cíle ovšem chybí skutečné srovnání; postavit vedle sebe pět kapitol o pěti zemích k hloubkové studii nestačí. O to méně, že ve výběru zemí střední Evropy, které prošly po válce fází jakýchsi lokálních, slabých diktatur, než je pohltila diktatura silná a kontinentální, chybí Rakousko. Jak je vidět, znalost jazyků není vždy u historika to nejpodstatnější.

mg

Strž

prostředek

Malá októbrová poézia

Výstupom festivalu je
takmer 400 stranový
zborník predstavujúci
34 autorov, doplnený
biografiami, originálmi
básní a nezriedka
anglickými prekladmi,
alebo skôr mutáciami.
Ako som si všimol,
niektoré z recitovaných
textov sa v zborníku
nenachádzajú alebo sú
nahradené inými.

V dňoch 29. 9.–3. 10. 2004 prebiehal v Bratislave 2. ročník medzinárodného festivalu poézie s názvom **Ars Poetica**. Okrem autorského čítania boli súčasťou podujatia tanečné predstavenie **Love in Bilingual Motion**, sprevádzané prednesom poézie v slovenskom a anglickom jazyku, jazzový koncert a prehliadka filmov so vzťahom k poézii, od životopisných a vizuálne poetických až po krátke profily autorov a dokumenty z iných festivalov. Rovnako ako minulý rok, vstup na čítačky bol bezplatný, prestávky medzi prednesmi vyplnili experimentálne sóla sympatickej violončelistky. Sami autori sa snažili svoj prejav ozvláštniť – napríklad **Georgia Scott**, ktorá k svojmu scénickému čítaniu prizvala aj svoj slovenský náprotivok **Táňa Pauhofovú**; či **Zoe Skoulding**, využívajúca sofistikované kombinácie zvuku a hluku na dokreslenie atmosféry. Podobne **Michela Delvill**a sprevádzali sugestívne saxofónové výkriky, ako vystrihnuté z parížskeho nočného klubu. Za vrchol akustického prednesu možno považovať vystúpenie **Jaapa Blonka**, známeho tiež z minuloročnej *Poezie bez hraníc*. Ten predviedol slávneho *Ministra* hneď v dvoch verziách. Ďalšou známou tvárou bol **Vincent Farnsworth**, hosť tohtoročného festivalu poézie v Prahe. Autorov uvádzal na scénu svojimi zvláštnymi, miestami vtipnými komentármi jeden z organizátorov festivalu, básnik **Martin Solotruk**. Akciu považujem za vydarenú, i keď výber textov ma príliš neoslovil. Často pôsobili jednotvárne, chýbali im silné motívy, ktorých by sa zmysly poslucháčov mohli zachytiť. Dokumentaristický

štýl zrejme nie je práve najvhodnejší pre festivaly. O to príjemnejším prekvapením bolo napríklad vystúpenie Slovincy **Barbary Korun**. Dojemná krehkosť jej výpovede bola ešte zvýraznená jemnosťou jej prejavu. Zaujímavý bol aj prednes **Matthewa Hawkinsa**, choreografa *Love in Bilingual Motion*, obohacujúci tanečné kreácie zmenou výrazu a tempa od slabiky k slabike.

Výstupom festivalu je takmer 400 stranový zborník predstavujúci 34 autorov, doplnený biografiami, originálmi básní a nezriedka anglickými prekladmi, alebo skôr mutáciami. Ako som si všimol, niektoré z recitovaných textov sa v zborníku nenachádzajú alebo sú nahradené inými.

Za milník trúfalosti a výsmech inšpirácii by som označil „*nie príliš vysoké balvany*“, „*rovnobežnosteny z veľmi pravidelných tehál (inak neprírodné ako bežné tehly)*“ a „*drsno-zamatové premiestnenia (extrémne pomalé alebo kradmé) v hrúbke povrchu múra*“ **Clauda Moucharda**. O málo lepšie na mňa zapôsobil tvorba **Kataríny Kucelovej**, ktorá je možno „*podstatná v celku*“ a „*obsiahnutá v hladine*“, obávam sa však, že aj „*samostatne nečitateľná*“. V súlade s autorkou preto „*v jednoduchom procese výberu prestávam klásť odpor: prestávam spolupracovať*“. Viacerí z návštevníkov vysoko hodnotili básne **Claudia Pozzaniho**. Z jeho štyroch textov stojí za zmienku vtipné *Neviem, či more*. Oživa pred nami „*Cintorín Letných Zvukov*“, kraby „*unavené z mršín vzdialených výkrikov*“ a more, ktoré nevedno či „*vlny vyrába, alebo ich len trpí*“. Sme svedkami dekonštrukcie tela rozprávača „*aby sa mačka zabavila*“. **Jorn Ake**, básnik

Krmelec

(rubrika ukradená z Tvaru.

Tvar má Kulturní krmítko
a my chceme taky krmit zvířata)

Pod hvězdou a na kříži (velikonoční poznámka)

a fotograf žijící v Praze, rozpitvává pulzující bolest spomienky, presvitající dávným zraněním lásky. Náboj básne pritom vyviera zo samotného príbehu. Čarovný *Podrast* **Zoe Skoulding** „odkrýva púte chrobákov, hlad, a zápisy výprav“ a zavedie nás do miest kde „nejasný prízrak srsti vybehne mimo naše zorné pole“ a stromy „svietia na cestu, aby diviak opäť našiel svojich a los vysnívanú losicu na druhom brehu hradskej“. Aby sme sa príliš nezasnívali, **Morten Søndergaard** spolu s tými „čo prežili“ servíruje „čistú čistučku skutočnosť ktorá je taká surová a špinavá že sa podobá filmu“ a **Péter Zilahy** tvrdí, že „správy nahrádzajú čas“, ale „netreba sa báť“, „všetko je len psychológia“. Nuž, ešteže si môžeme vybrať, či nám svietia stromy alebo obrazovka.

Roman Pekárik

Promarněná šance

Gallery, jedno z našich najlepších vydavateľstiev kníh o výtvarnom umení, vydalo v lete tohoto roku monografiu grafika Vladimíra Boudníka, ktorý je považovaný za jedného z najvýznamnejších českých výtvarných umelcov 2. poloviny 20. st. Kniha vyšla pri príležitosti jeho retrospektívnej výstavy v Konírně Pražského hradu. Pretože sa jednalo o Boudníkovu prvú tak veľkú monografiu, bola kniha samozrejme spojená s veľkým očakávaním. Viac než tri sta padesát stránok a veľký štvorcový formát knihy, ktorý prozatím nakladateľstvá vyhradovalo len pre svoje najlepšie publikácie (napr. České sklo, Libenský – Brychtová), boli viac než sľubným znamením. Bohužel sa však očakávanie nepodařilo úplne naplniť. Pres sľubný názov „Mezi avantgardou a undergroundem“ je celkový dojem z knihy smiešny.

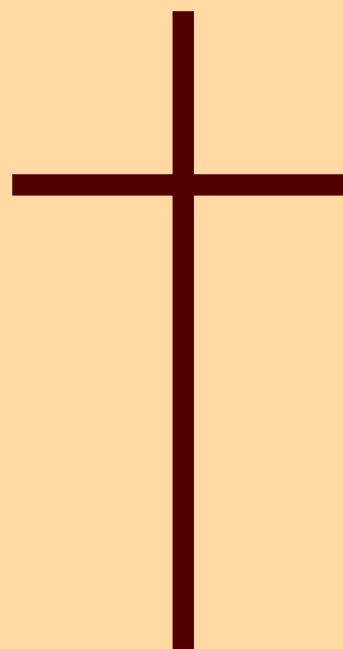
Mezi její silné stránky patrí predovšetkým soupisy životopisných dát, bibliografie a výstav. Veľmi zaujímavé jsou i dobové fotografie Boudníka, jeho akcií v uliciach Prahy a ľudí, ktorí mu boli blízki. Kvalita umelckohistorických statí osciluje od priemerných až po veľmi zaujímavé. Asi najlepší je esej Vladislava Merhauta nazvaná „Příběh Vladimíra Boudníka, koláž na dané téma“. Merhaut v ní věcným, ale poutavým způsobem líčí Boudníkův život od dětství

Velikonoce jsou připomínkou ukřižování a zmrtvýchvstání Páně. Podobně Vánoce každý rok znovu inscenují Páně narození. Je paradoxní, že narození v tomhle případě patří zimě, zatímco smrt (byť relativizovaná vzkříšením) jaru, ale to se dá vysvětlit buď hlubokou mystickou jednotou protikladů, nebo počasím na Středním Východě. Takle stručná velikonoční poznámka však bude o něčem jiném.

Často nás překvapuje, jak blízko má náš jazyk, naše symboly a naše kultura obecně k biblické tradici. Nedávno jsem si to připomněl znovu, když mi došlo, proč používáme u data narození a úmrtí hvězdičku a křížek. Ty znaky jsou už tak automatické, že nás málokdy napadne zamyslet se nad jejich původem. Že je křížek spojen s křížem Kristovým napadne asi leckoho, ale že je hvězdička, kterou jsme každý viděl spoustakrát už i u svého jména, hvězdou betlémskou, to je věc, kterou si jen tak neuvědomíme. Vědomí, že narození každého z nás stojí také za celou (byť miniaturní) kometku, je přitom roztomilé.

Samozřejmě že tyhle znaky platí pouze v křesťanské kultuře, židé je například nepoužívají, stejně jako koneckonců nepíšou za rokem n. l. – „našeho letopočtu“ (natož Léta Páně), ale radši o. l. – „obecného letopočtu“. Ten jejich je přeci jenom starší, že. Na druhou stranu hvězdičku moc nepoužívali ani nacisté (pěkně o tom píše Victor Klemperer v Jazyku třetí říše) a leckdy ji nahrazovali tzv. runou života (trojzubá vidlice směřující vzhůru). Nacisté měli ke křesťanství obecně vztah dost rezervovaný, jeho židovské počátky je znerbovovaly. Ale hvězdička a křížek přežily i je.

Kl

až k „neúmyslné sebevraždě“. Svým vyprávěním se snaží očistit povědomí lidí o Boudníkově životě od násosů mýtů, které se postupně vytvořily díky jeho zachycení v literární tvorbě Bohumila Hrabala. Další texty spíše rekapitulují obecně známé skutečnosti o Boudníkově díle. Hlavní pozornost je oprávněně věnována dvěma základním polohám jeho tvorby: explosionismu a inovaci grafických technik, kde se klade přirozeně důraz na jeho aktivní a strukturální grafiku a monotypy. Krátce se rovněž pojednává o vlastních textech Vladimíra Boudníka, a to nejen v esejí Martina Pilaře nazvané „Člověk, jenž psal vlastní krev“. V knize je reprodukován i vlastnoruční Boudníkův dopis Janu Řezáčovi, ve které rekapituluje svůj umělecký vývoj do roku 1959. Čtenář má tak možnost srovnat dobové sebehodnocení s pozdějšími názory historiků umění. Informační přínos ostatních textů bude pro alespoň trochu zasvěcené znalce jeho díla poměrně omezený. Je škoda, že text o Boudníkovi v padesátých letech píše historik umění zabývající se jím až v letech šedesátých, kdy už byl jeho základní umělecký vývoj završen. Navíc jde o vrcholného znalce spíše konstruktivních tendencí v českém umění než strukturální abstrakce. Ke cti autora je však nutno přiznat, že některá svá omezení nezastírá. Kromě výše uvedeného Vladimíra Merhauta a Martina Pilaře jsou autory textů ještě Jan Rous, Jiří Valoch, Vít Havránek a Zdeněk Primus, který byl zároveň editorem celé knihy.

Přes určité výhrady k textům knihy zůstávají jejím největším problémem reprodukce děl, což by se u knih o výtvarném umění stávat nemělo. Reprodukovat Boudníkovy grafiky je nesmírně složité, a proto by tomu měla být věnována obzvláštní pozornost. Zachytit věrně rozdílné struktury, škrábance a barvy klade velké nároky na fotografa i tisk. Použitý hrubý rastr zřejmě způsobil, že reprodukce působí rozmazaně a grafiky tak ztrácejí svoji prostorovost. „Tečky“ na obrázcích jsou někdy až příliš patrné. Možná to bylo vedeno snahou snížit náklady a tím zvýšit dostupnost knihy. „Cena“ za to je však až příliš vysoká. K těmto spíše technickým problémům se na určitých místech přidává poněkud nešťastný výběr i některých méně kvalitních děl, případně jejich nevhodné řazení.

Při souhrnném hodnocení knihy se nelze ubránit pocitu určitého zklamání, resp. nenaplněného očekávání. Je škoda, že odstranit tyto nedostatky se podaří pravděpodobně až při vydání příští obdobné monografie, což bude nejspíš otázka několika příštích desetiletí. Ačkoli o jiných knihách z nakladatelství Gallery se dalo předešle s velkým úspěchem předpokládat, že se stanou knihou roku, o monografii Vladimíra Boudníka lze bohužel se stejnou pravděpodobností říci pravý opak.

Petr Jiška

Gromanova historická drtička

Umělci táhnou

Minule jsme zde semleli knihu Emanuela Mandlera Oba moji prezidenti. Vyšla v edici Otazníky našich dějin v nakladatelství Libri. Tato edice má celkem nejednotnou koncepci. Nejen že do sebe pohltní tituly různé kvality, ale navíc není jednotná ani žánrově. Zatímco historik Emanuel Mandler (abychom zůstali u posledních titulů této řady) zde vydal knihu vysloveně publicistickou, jiný historik, Jiří Knapík, přispěl seriózní a objevnou odbornou studií Únor a kultura. Sovětizace české kultury 1948–1950. Jedinou vadou na její kráse je nedokonalé technické vybavení, které jí Libri dopřalo – vydat takovou práci například bez jmenného rejstříku je skoro nesmysl.

Knapíkova nová souborná práce totiž opravdu stojí za pozornost. Shrnuje výsledky jeho bádání na poli „kulturní politiky“ za poslední léta. A tak zde přehledně najdeme do souvislostí a kontextu vřazená fakta, která autor v nedávné době publikoval třeba o Arnoštu Kolmanovi, o divadelním zpracování hry Františka Langera Dvaasedmdesátka, o dělnickém soudu nad Františkem Čápkem, o filmové aféře roku 1949, o Gustavu Barešovi, o konci Kritického měsíčníku i o soudobém vnímání TGM. To vše zaměřeno na 50. léta minulého století a na otázku, jak si vlastně diktátorský režim ochočil umělce a proč mu v tom ještě mnohdy sami pomáhali.

Rok po roce jde Knapík dosud málo probádaným prostorem české kultury po nástupu komunistů k moci a ukazuje, jak mnoho kroků, které by mohly být vnímány jako umělecké spory, bylo vlastně jen předešle aranžovanými tahy stranického aparátu – tahy za někoho nebo proti někomu, to už podle situace. Ukazuje, jak třeba pamfletické básně paradující prorežimní tvorbu Vítězslava Nezvala sice pobouřily nejvyšší vedení strany, jak zrušilo jinak loajální ča-

sopis E. F. Buriana Kulturní politika, ale jak si strana uvědomila, že ne všichni umělci jdou rok po puči s ní. A tak místo represí sahla k mnohem účinnější zbraní – ke strachu. Tvůrce pamfletů si zavázala tím, že v době, kdy se z vysokých škol vyhazovalo za menší prohřešky, je nechala dostudovat. Jiné do případu zapletené novináře a spisovatele připravila o existenci a na pokoru těch ostatních se už mohla spolehnout.

Dříve ale než Jiří Knapík přejde k podobným jednotlivým případům a causám, vytýčí pro dnešního čtenáře již jen těžko probádatelný prostor, jaký měla kultura

v době převzetí moci komunisty. Její služebnost předpokládáme automaticky, podle jakých zákonů a pravidel ale fungovala, tuší dnes již jen odborníci, kteří prošli krabicemi komunistického archivu nebo pár pamětníků, kteří obsahy těchto fondů ve své době vlastně vyráběli. Jiří Knapík připomíná nejen konfiskaci filmového průmyslu nebo dominantní roli ministerstva informací, kde působil Václav Kopecký, dnes oblíbený otloukánech populárních historických prací o padesátých letech v Československu. Knapík místo toho detailně popíše cestu, kterou česká kultura a její tvůrci

Nejen že do sebe pohltí tituly různé kvality, ale navíc není jednotná ani žánrově. Zatímco historik Emanuel Mandler (abychom zůstali u posledních titulů této řady) zde vydal knihu vysloveně publicistickou, jiný historik, Jiří Knapík, přispěl seriózní a objevnou odbornou studií *Únor a kultura*.

i vládci urazili od třetí republiky přes únor 1948 do doby politických procesů. Od akčních výborů, kdy se sami umělci vzájemně vykazovali z české kultury, přes nová právní omezení komunistického režimu, po so-rele odevzdané panáky demonstrující kdykoli a kdekoli svou „odevzdanost straně“. Z Knapíkova líčení se prostě zdá, že v Čechách umělci vždy vedou, jednou do záhuby, jindy zase z ní, ale vedou. Otázka je, proč ti další za nimi vlastně kráčí.

Martin Groman

Knapík, Jiří: Únor a politika. Sovětizace české kultury 1948-1950. První vydání, Praha, Libri 2004, doporučená cena 290 Kč.

1. Květ od podlahy

Vyprovodil jsem vzducholoď až k oknu.
Kompotované oči.
Žaluzie hrudi byly osvětleny ranním sluncem.
Čas opanoval vše.

Čárka v čase, útěk do Egypta.

Pod hektolitry skály je chuť ticha,
ženská ruka tam zraje z vína.

Čárka v čase, kaple stolní lampy.

Dominový efekt lásky nastane,
když řeka olízne neoholený vítr.

Oráč spatřil jen oháňku časového zvířete.

Slovo algebraické anebo slovo při orbě oblohy i Země,
v robustním okamžiku,
který se ponořil do neurčitosti,
a tím do kvantově přesné zprávy o zmrtvýchvstání.

Kvetly Ti oči.

Posaď se na kámen uprostřed kolotoče květin.
Pak jdi do lesa
a nasbírej židle, které tančí okolo stolu.

Hory na lanech potoků.

Zasaď stůl do hlíny a jeho přistávací plochu vyčist' pro mouchy.
Je to břeh Tvých očí.

Začala růst zvířata
i stehenní kosti Eiffelovy věže.

Atomový stůl jsme pokryli hříbkou.

Když moucha dohoní vrabce, sedne si na jeho křídlo.

Zatímco ovád je utkán tenkostěnným atomem,
motor je kuchyňský hrnek se lžičkou.

Křesťanství je vodovodní plán.

**Marian
Karlický**

**Vlasy
vysokého
napětí**

II. Kamenem hledáme své okno

Uvítal nás skákající potok.

Květina přeskakuje dívku,
natáhni paprsek, který brnká jen letní teplo,
a skoč.

Les zná stromořadí
a skoč.

Zvědavý okraj Tvého těla,
motýl jiskří svou přítomností.

Tvar je srst lyží.

Jezero rozpouští protější stráž.
Úlomek zajíce běží z porcelánu.
Plášť tekutiny.

Bazén identického hmatu.
Ohmatej boha umytýma rukama.

Výboj sloves mezi katodou a anodou,
rychlá chůze plní kamení vzduchem.

Proč jste zasadili mouku?

Tma vede v bytě potrubím, až k Tvým černým vlasům.
Když svítíš, mažeš stůl máslem.

Kdo četl potok, viděl ryby.
Stín je strom před potopou světa.

Klečel jsem květem.

Jsi natrhána z nebeských očí,
svlečena z harfy končetin.
Do oken akvarel padá, obraz je v rámové pile.

Hloupý člověk mi podal ruku.

Žij na stole.

III. Lidské kalhoty

Ty kropíš kroky zem.
Voláš hladovějící studny a žíznící dveře.

Zázraky uprchly do knih a ty jsou v rozkročených regálech.
S rozečtenou tváří pod nimi seděl květ.

Úplněk zjednodušil svět.

Píseň o oběti,
bolest se rozléhá sálem,
pouštíme si ji na sebe ze sprchy, která stojí na vrchu zvaném Leb-
ka.

Potok se sytil stínem.
Skoky kamenů podél kolejí vody.

Sešly se ruce
a chtěly zrát, opřeny o stůl.

Strašák v gravitačním poli:

Když mi bylo 47 let, postavil jsem Ti dveře.
Nebylo mi 47 let a nic jsem nepostavil.
Chtěl jsem Tě hladit oblohou,
ale byla čerstvě natřená.

Na poli padaly paprsky.

Marné je hladit jezerní hladiny,
marné je hledat déšť, otlučený vlakem.

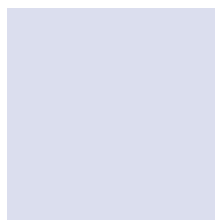
Jak se může nebe otevřít,
když máme zavřenou láhev vína.

Tiskneš akvárium ke klíčové dírci.
Ztroskotané myšlenky odnesly teplo do teplých krajín.

Přicházím k obloze,
zuřivě hmatám na plošnou bytost,
haleluja.

Žiju mezi půdou a půdou.

Kaluže na talířích.

Marian
Karlický

Vlasy

vysokého
napětí

IV. Kanibalismus myšlenek

Tvému obrazu píši zamilovaný obraz,
kostra v objetí kostry.

Potok psal slovo a krajina nevěděla nic o svém smyslu.
Drželi jsme se za ruce
a těmito virgulemi jsme nacházeli přítomnost.

Jsi převrácený stůl.
Hledám Tvou osu.

Mříže se dívají na tekuté vězně, smysl věcí jsem lovil na udici.

Prší v setmělém deštníku hor,
slepýš chrání svou lásku
hmatem,
lávku přes rozkročený potok.

Všemi odkopnutý fotbalový míč.

V hlubokém kameni bylo jezero.
Odložili jsme činku železničního mostu.
Polibek na otevřené oči.

Letadlo sneslo se k vajíčku.

Gotická obloha s Měsícem,
který se podepsal větvemi stromů.

Listy knih na podzim opadaly.

Nechť existuje bůh pro každé stvoření větší než epsilon.
Nechť otec a syn je souvěčné slovo.
Pak jako jablko v dlani je Tvá tvář.

Stojím s rukama na kotnících.

V. Duše na notových drátech

Psát výkřik
na vrcholu hory Norikura.
Čára pod vlnami modrého nebe.

Pokora do kůry.

Kosil jsem pro Tebe déšť.

Žít nad mořským stropem,
nad fourierovskou vlnou, která plave svým hmatem.
Ženou v žárovce jsem si svítil.

Poutník šel a opíral se o vánek,
o kameny, které mu dláždily jeho prosbu.
Potok byl napnut jako luk a pěšina k němu bude vystřelena.

Stromy mě přijaly za svůj strom.
Z jara jsem prořezal myšlenky.

Osvětlená místnost v mé hlavě a lampou osvětlená místnost.
Jsi ve mně a je noc.

Otisk holého nesmyslu.
I k tomu rýči se choval něžně.
Nohy nás odstrkují od zkamenělé cesty, až jsme odstrčeni.

Přeskočila tvář na tvář a zář.
Podzim byl tak tichý, že vylézaly hřebíky ze dřeva.

Vytrháš-li chlupy z celé té stěny, můžeme házet hrách.

Kosti světla ozařovaly klavír.
Obrátili jsme píseň vzhůru tichem.

Zdivočel ve vysokohorských nápadech.
Kvetou Ti nohy, když jdeš loukou.

Obličej nechával v okně.
Věřil hmatem v nahého boha.

A špičky nohou ukazují k zemi.
Saj, sací papíre.

Můžeš jim podojit nohy.

VI. Sklenice se rozsvítila vínem

Vítr dopadl na všechny čtyři.

Strom stál tiše, aby se mohl dotknout Měsíce.
Cesty se opily cílem.

Pod klenbou vlastní lebky stojím.
Svislé nohy.

Obracel slova a seno a díval se, jestli nebude pršet.

Posunula jsi mi těžiště olověnými mraky,
tančíš mezi zapomenutými setrvačníky.

Vylitá tvář.
Ptáci po kapkách usedají.
Roztočíš-li oblohu prsty,
přijď jako tyčkař se svou samomluvou.

To staré šachové pole, kosti a tma.
Zdobíme žebřík, jeho kostru jsme probodli očima.

Svařuješ zvěř.

Objem ženy nás nutil k procházkám po židlích.
Nadmořský cit.
Vratká slova jsem dal před Tvé rty.

Co znamená klikatý potok v řeči hada či klikové hřídele?
Dýchám pochopený vzduch.

Mokrý Měsíc, pavouci prstů skáčou po klavíru.
Chceš-li plakat, zastav vodu.

Křest je cyrilicí vodních kapek.

VII. Hmat z přesvědčení

Komín podal kytici bohům.

Pórovitý svět a já sedím u stolu pihovatý.
Předčasný hmat.

Značky bezvýznamných dní pro cestu zpět.

Plombuji pařez.

Společně jsme vstupovali do kytary
a vytahovali struny z rybníka.

Hodte kámen do vody, abychom převrátili déšť.

Keř cení zuby vedle Tvé vůně.

Po nicotě se jen zaprášilo.
Neuronové sítě propojených básníků.
Zástup Tvé postavy je v harfě mých žil.

Vějíř tanečníků.
Nerozumím vřavě v kubické konstrukci s popínavým vínem.
Pokoj svíček.

Louky nosí smysl z rohu do rohu.

Světlo svítí i v místnosti, ve které ponížujeme věci.

Ulice se chvěla ikonami.
Větev páry nad uvařenými atomy.

Žárovka v objímce je ohniskem Tvých vlasů.
Žárovka v objetí.

Morové ohně na všech viditelných kopcích.

VIII. Údolí mě objalo

Stavebnice z osamělých lidí.
Kostka se kutálí po přehradní hrázi.

Krájím Ti kousky večera.
Svícen nad břízou dýchá.

Stromy jsou v zimě jak zkrhlé ruce.

Do starého citu se ryba dívá.
Věc z jiného blázna, z jiného ústředního topení.

Osamělí lidé plují pozpátku jak utržené květy do posmrtných
marmelád.

Dlouhým stínem ses mi vzdálila.
Nos venkovského kostela.

Čárka v čase, hlava patří mezi rostliny.

Obloha skřípala dveřmi,
jablko z jiného sloupu.
Krajina je slepecké písmo.

Zátiší s vykročenou nohou.

Černá okna s květem Měsíce.
V prázdnotě jsou vnitřní kalhoty.

V krabici našeho okolí se věty milovaly.
Polámal se potok.

Okamžik seřazení oken, vesluji po Tvém těle.

Jsi neobydlený člověk.

IX. Otevřený hrnec mi rozumí

Špička hory s podzimním šroubovákem.
Usměvavá čepice.
Uřež všechny kliky.

Těhotná rostlina.
Odkloněn od svých rukou, vzlétám.

Divák zhasnutého světla.

Pouta obzoru.
Učeš si vlasy a pohladíš bůžka.

Utrhl jsem Ti jablko z okapu.

Svatyně počítače.
Proč splašení koně neorají pole?
Běžec kutálí oči.

Jsme v historickém objemu.

X. Dostihy stromů

Vnitřní ohniště a vzdálená slupka vnějšího světa.
Židle a stůl slov.

Zvedl jsem akord smetí.
Lešení je nos do budoucnosti.

Bystřina byla mým lanem.
Navíjeli jsme vítr.

Svázali jsme potok do mašle na stráni.

Podepsal jsem se přímkou.

Podal jsem Ti akustický strom
jako čáru k lásce.

Čára stahovala mraky jako rolety
a kapkami je lepila na zem.

Bouřka líbala hvězdy
a samolepkou i Tvé otevřené rty.

Schody se postavily na zadní.

XI. Rohlík pro kohouty

Proroci natáhli struny.

Koupáme melodii,
koupáme břízy.
Dopadali jsme po buňkách.

Písmo udic.
Stěžeň potoka.

Myšlenky se vracely na hladinu
nohami napřed.

Očištěn čtvercem.
Utrhla jsi jablko, potažené dlaní a škrábancem světla.

Od osy ženy se oddělil pohybový květ.
Jsem bratr dveří.

Rostlina beze sloves.
Budoucnost byla zahrnuta do sprchového kouta.

Genetický kód slova je několik slabik ze slabikáře.

Tvé kroky minuly roky,
dlaň pařezu.

Vzduch sunul před.
Podívej se do hrnce, zda-li tam prší.

Nerezová řeka.

XII. Každým rozhodnutím jdeš napříč časem

Krajina mohutněla mraky,
flétna vlaku.

Okna šla kolem zahrad,
vítr rozdával ruce a nohy.

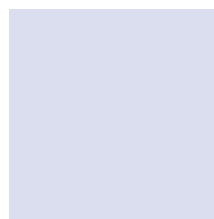
Podal jsem Ti jablko
a vlna jablka nás obklopila.
Bič potoka.

Na rovnoběžných kapkách zraje zvon.

Volám ke stropu kuchyně,
k limitě našeho poskakování.
Šla jsi pláčem jednoho mraku.

Plochy věcí jsou okvětní lístky abstraktní květiny,
která je k nerozeznání od židle.
Šustění prstů za deště.

Kulečník mezi květy.

Marian
Karlický

Vlasy
vysokého
napětí

Pole tu leží jako Tvé torzo,
ruka Tvé cesty k jezernímu stolu.

Probudila jsi rosu svými obřími dlaněmi.
Učil jsem se otevírat dveře na oranici.

Úsměv na černé stěně šroubuje žárovku.

Čas Tě zbil, na co ještě čekáš?

XIII. Cíl všech dveří

Mluví k Tobě, abych k Tobě táhl biologický strom.
Vyčerpěj z něho vyčerpání!

Osudy mužského a ženského hmatu.
Ohřeju Ti květiny.
Kniha všech stěn.

Vana je zvláštní loď.

Světla se vzájemně osvětlují.

Žebřík měnil směr kolem zbloudilých emocí.
Kostra pohybovala loutkou člověka.
Tvář se pohybovala myšlenkou Keplera.
Vlasy vzplály pochodní chůze.

Trojskokan na trojstěžníku.

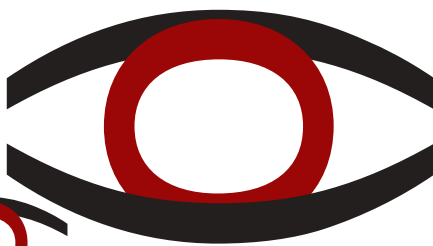
Slovo je nadčlověk mezi mnou a Tebou.
V lásce projel na kole potok.

Matka mých prstů.

Podejte ruku do hromadných hrobů,
cesta do polí.

Mohuč očima dívky
s velkýma očima

Díl 2. – Libo-li polévku?

Sobotní motto?
**Užívat, užívat,
užívat!**

Do Mohuče přišel podzim a s ním záplava listů tlejících na zemi, vlezlý vítr a chuchvalce mlhy, co se líně převalují na hladině Rýna. Když se ale poštěstí a ráno vykoukne sluníčko, nesmíte si za žádnou cenu nechat ujít zvláštní rituál, který se koná každou sobotu v centru Mohuče. Zdraví, nemocní, bohatí i žebráci – hlavně na ty je třeba dát si pozor, aby o ně člověk nezakopl – vyjdou do ulic a užívají si slunného dne, pracovní-

ho volna a sezónních slev v každém druhém obchodě. Příští týden využijí slevy v těch obchodech, na které se tento týden nedostalo.

Náměstí před Mohučským chrámem, kam během týdne zavítají tak dva tři páry nohou, víc ne, je najednou plné dřevěných stánků, karotky, brambor, cibule a zelí, pugétů růží, suchých květin, nakládaných sýrů, oliv a kdoví čeho ještě a mezi tím vším proudí obrovská masa potenciálních zákazníků, kteří se tlačí, mačkají a šfouchají navzájem, a tak vás celkem nepřekvapí, když na žebrech ucítíte něčí loket, řídítko od bicyklu nebo vás někdo „nabere“ proutěným košíkem. Co košíkem – pořádným košem! Ti chytřejší se do mumraje lidských těl rozhodně dobrovolně pouštět nebudou a raději si dají kávu na „zahrádce“ venku před jednou z mnoha kaváren, které kolem dokola lemují celé náměstíčko. A tak se vám před očima najednou rozvine neuvěřitelně živý obraz připomínající film plný barev, pohybu a života, až máte chut zahrát si nějakou roli, třeba i vedlejší.

**Motto studijního
života netřeba
připomínat**

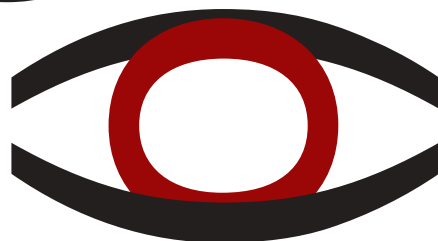
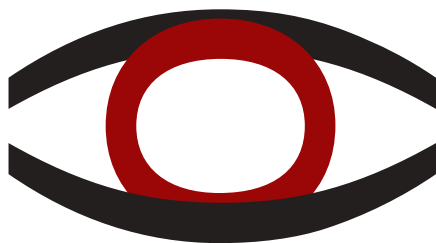
Pokud se nepoštěstí a slunce se neobjeví – což je tak od začátku listopadu skoro denně, nastává ideální doba na přípravu referátů a jiných výmyslů, které člověk chtěl nechtěl musí splnit, pokud chce dostat zápo-

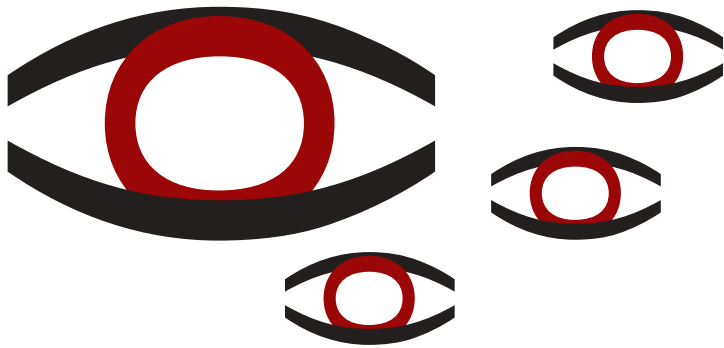
čet. Jeho zdejší fyzická podoba je pro našince tak trochu nezvyklá, možná až vtipná: funkci indexů, na které český vysokoškolák nedá dopustit, zde zastupují papírové „desky“ formátu A5 s kovovou konstrukcí uvnitř, do které se „upichují“ kousky obyčejného papíru, na němž se dočteme výsledek semestrálního snažení pilného studenta v tom či onom předmětu. K tomu kulaťe razítko a autogram vyučujícího.

Pro to, aby člobrda tolik kýžený zápočet získal, musí ale holt něco dělat, a to „něco“ je občas celkem hodně. Nejvražednější kombinací je tzv. Trojka, které se obává ne jeden statečný člen cechu studentského. Trojka se skládá z referátu, seminární práce a závěrečného testu. K úplnosti informace budiž ještě podotknuto, že rozsah práce a stupnice hodnocení se vyznačuje charakteristickými národnostními rozdíly, takže ne jeden SOKRATES student by zajásal, tohle mít „doma“ – už jenom proto, že spodní hranici „udělal–neudělal“ není známka 3, ale 4.

**Kouření jako
národní sport**

Pokud se vám hodně poštěstí, můžete zadaný referát vypracovat ve skupince o dvou lidech, čili ještě s jednou duší, která stejně jako vy vůbec netuší, o čem TO má vůbec být – hlavně že TO musí mít dvacet powerpointových folií a ústní prezentace se má pohybovat kolem dvaceti minut. Se statutem SOKRATES-Studentin, tedy něco jako polovi-

ní student, jsem tedy byla „přifařena“ do regulérní skupinky a spolu s Němkou italského původu a Němcem jako poleno se pokoušela vytvářet něco, o čem by se dalo mluvit jako o referátu na téma „Rozhodující kritéria pro tisk časopisů z pohledu tiskařského“. Silným zážitkem celé hry s názvem „Chyťte referát!“ byly společné „pracovní“ dýchánky v zákoutích kampusové kafetérie a mohuťských kaváren; jako nekuřák vydržím hodně, ale aby po každém takovém setkání připomínal můj pokoj na další tři dny džungli díky rozvěšenému oblečení, aby jakž takž vyčichlo, to už bylo silné kafe.

Tady totiž kouří snad úplně každý. A kdo ne, tak vypadá trochu jako exot – asi proto mě do morků kostí provrtávalo několik desítek pohledů pokaždé, když jsem se jakousi nepochopitelnou náhodou (vyjma studijních povinností) ocitla v podobné společnosti.

Vivat umění kulinářskému!

Jinak jsou ale mladí lidé po celém světě vesměs stejní; vyřádit se na párty, ráno zívát na semináři a o víkendu vstávat k polednímu. Ukuchtit něco jednoduchého, vzhledu nelibého, leč výživného a chutného – třeba tolik oblíbené špagety s kečupem nebo méně oblíbené špagety bez kečupu. Budiž však po zásluze odměněn ten, kdo si troufne i na něco víc; taková Irka Oonah (vyslov úna) si denně chodí půjčovat otvírák na konzervy, podle výrazu tváře, opotřebovaní ostré části otvíráku a typického kručivého zvuku vycházejícího z její dutiny břišní však pochybuji, že ji vůbec kdy otevřela.

Rus Roman to bere zkrátka.

„Tohle není polévka...“, opatrně se mi nahne nad táč a přece jenom s uctivou vzdáleností ukáže vidličkou na viskózní načervenalou hmotu v plastové nádobě, která nápadně připomíná mističku pro kočky.

„Maso. V polévce musí být maso! A nesmí to být jako omáčka...“

A do konce pobytu v univerzitním kapusu mám jasno, co je a co není polévka.

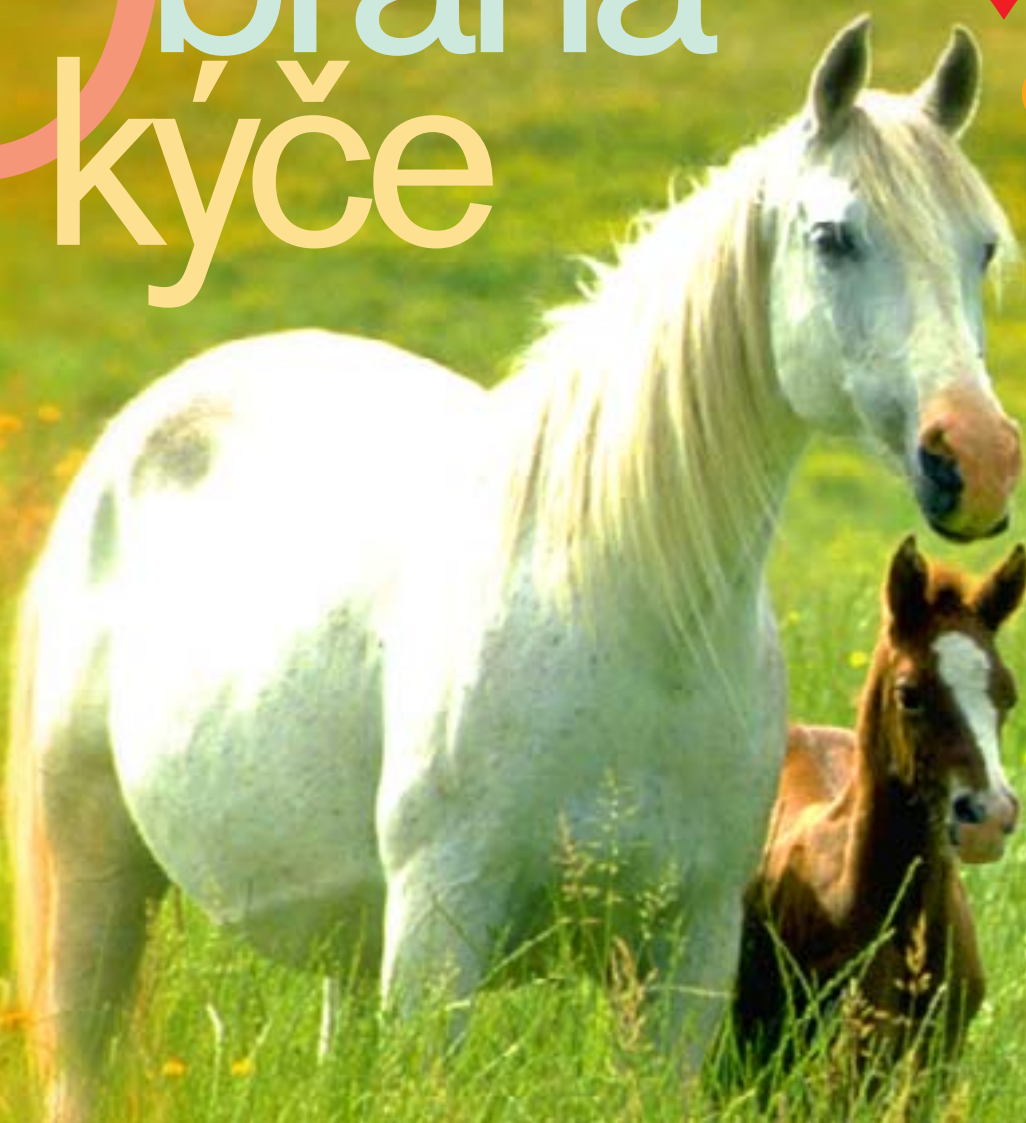
Kateřina Komorádová

Potíže kuře kuře šetrných a šílených

Movádal mi kamarád, který před časem odešel z celkem slušně placeného zaměstnání (prý aby si užil léto), jaká strašlivá věc ho potkala. Aby příliš neutratil, obědvá doma každý den čtvrtku grilovaného kuřete, které si kupuje u stánku před svým bydlištěm. Teprve minulý týden si povšiml, že platí o čtyři koruny více, nežli je psáno na tabuli u položky jeho každodenního oběda. Když se zeptal prodavačky, za co platí navíc, bylo mu sděleno, že za papírový pytlík, v němž si odnáší své menu, a pokud prý se mu to zdá moc, může si přinést vlastní a nebude za něj muset platit. Na druhý den si tedy přinesl vlastní pytlík, a sice ten, ve kterém si odnesl kuře včera. Za ušetřené čtyři koruny si koupil tři malé okurky a spokojený se svou mazaností vracel se domů. A jak si tak vykračoval po rušné ulici kolem banky, pohvizdoval si a pohupoval do rytmu pytlíkem s kuřátkem, stala se podivuhodná věc. Grilované kuře i se všemi okurkami ocitlo se v mžiku před ním na chodníku. Kamarád se samým překvapením nezmohl ani na nadávky, vrátil naštěstí nepoškozené a téměř nezašpiněné kuře do protřebeného pytlíku, hystericky ho uchopil oběma rukama, aby se tento tragický pád již neopakoval a rudý studem pospíchal domů. Dokonce zanechal na místě nehody všechny tři nebohé okurky. Teprve doma dal propuknout svému hněvu a nadávky, na přemoudřelou prodavačku a na celý prohnitý a nespravedlivý svět, jen pršely. Posléze se uklidnil, omyl pod teplou vodou „přeživší“ kuřátko a poobědval. Když potom s odstupem a nadhledem analyzoval celou situaci, byl nucen si přiznat, že si buď měl koupit nový papírový pytlík, anebo si přinést z domova vlastní igelitový. Případně se naobědvat přímo u stánku. Zkrátka možností byla spousta. Použít znovu stejný promaštěný pytlík byla ovšem ta úplně nejhorší. Příště už to však určitě neudělá, neb je už poučen. Inu, jak praví známé přísloví, zkušenost je školou hloupých. Anebo šetrných. Dalšího takového s ohryzným jablkem v ruce jsem potkal v naší ulici. Proplešatělý pomenší pětatřicátník s nepřítomným výrazem kráčel přímo proti mně, aniž si mě všiml, a nahlas glosoval koupí jihoevropského zlevněného ovoce asi těmito slovy: „To sou teda jabka! Z Itálie a stojej za hovno! To je světl!“ Není třeba dodávat, že lamentoval už předtím než jsem ho potkal a ještě i dlouho potom. Byl to prostě jeden z těch našich bodrých spoluobčanů, kteří rádi spustí veřejně a nahlas svůj světobol a nic a nikdo je nedokáže zastavit. Kupujte proto kvalitní a dražší česká jablka a v případě, že potkáte tohoto frustrovaného dobráka, ucpěte mu jimi ústa. Určitě se vám to vyplatí.

Viki Shock

Obrana kýče

Patří k pěkným zvykům publicistiky vymyslet si nepřítele a pak ho potříť. Mým vymyšleným nepřítelem budiž všichni, kdo nadávají na kýč, na ztrátu vzdělanosti a na to, že komixové (klipové, obrázkové...) myšlení ničí a pohlcuje kulturu. Všichni, kdo tvrdí, že všechno velké a důležité bude sežráno (vykleštěno, zbanálněno...) bezduchým pastelovým kýčem. Těm všem, ať si třeba neexistují (určitě ano!) to teď natřu.

Kýč je oblíbeným tématem estétů. Většina z nich považuje za kýč hlavně to, co se nelíbí jim. Byl učiněn nespočet pokusů vymezit kýč jaksi vědecky, a většina těch pokusů skončila směšně. Ba co hůř, většina z nich skončila kýčem. Snaha určovat pravidla krásnu je kýč sama o sobě.

Ovšemže existují i obrany kýče. Řada jejich autorů si uvědomila, že i je určitý druh kýče oslovuje. Každý má kýč, který na něj funguje, a kdo není schopný ten svůj pojmenovat, ten se stal kýčovitým odmítačem kýče.

Ukažme si kýč ve dvou příkladech: prvním budiž jistý druh komixů, druhým jistý druh populární hudby.

Dostala se mi do ruky Kulturní antropologie z nakladatelství Portál. Je to komix. Hromádka textu a spousta obrázků na sto sedmdesáti stránkách. Kdyby se na přebalech udávala maximální dočtenlivost, tady by bylo napsáno 1 hodina. Víc vám ta knížka nezabere. Je to na jeden vědní obor moc nebo málo?

Portál má s tímhle druhem komixů zkušenosti. Před časem jsem ve stejné edici dokonce zahlédl komix pojmenovaný Kafka. Dá se nakreslit Proces? A Proměna?

Komixů a komixového myšlení je kolem nás čím dál víc. Všechno je třeba vstřebat rychle a nejlíp s malůvkami. Knihou roku se stává mnohametrový komix českých dějin. Děti čtou prokomixovanou edici Děsivé dějiny mnohem raději než učebnice a dokonce než historické romány. A nejde jen o komix. Stačí si v knihkupectvích prohlédnout záplavu čehokoliv v kostce. V nakladatelství Triton vychází edice Postmodernistická setkávání.*

Přečetl jsem si svazček Stuarta Sima „Derrida a konec historie“, celých sedmdesát ministránek. Stačí tahle širší seminárka a dostaví se pocit, že chápete Derridu. Kam až to dojde? Kant na toaletním papíře? Einstein v pornografické desetiminutovce? Stane se nakonec ze všeho komix nebo počítačová hra? Platon Combat III?? SimKorán 6.0???

Nepukáte zlostí? Bůhví, z vaší roztržené tělesné slupky možná vyleze stejně jako v hororu Moucha II úplně nový tvor. Trochu slizký a milující komixy.

Obrana pastelových barev

Je pravda, že nikdy nebylo ve veřejném prostoru tolik komixového, chcete-li kýčovitého myšlení jako dnes. Cokoliv krásného, velkého, slavného a důležitého znáte, objevilo se už v nějaké lehce stravitelné konzervě desetinové chuti a nulového zápachu, v komixu, v barevném filmu, v muzikálu nebo v kostce. Na druhou stranu ale taky nikdy nebylo tolik alternativy, nikdy nikdo nevydával český tolik překladů z velké světové literatury, světové vědy a světového náboženství. Dobrá knihkupectví jsou přeplněná. Ruce nestíhají vydělávat a oči nestíhají číst.

V pozadí leckterého skuhrotu na pokleslost současné kulturnosti je šedý zákal způsobený skrytou touhou určovat, co je dobře a co špatně. Chuť stát se arbitrem vkusu, morálky a bůhvíčeho ještě je stará jako člověk sám, ale to ještě neznamená, že je jí nutné podlehnout. Komixy z Portálu i odjinud (mimochodem často nečekaně erudované a vtipné) nejsou znakem úpadku vzdělání, protože mají alternativu. Komu nestačí, může číst mnohasetstránkové cihly, ve kterých je všechno. Bát se, že cihly v souboji s komixy nepřezijí, je zbytečné – kdyby prohrávaly, nikdo by je nevydával.

Je to stejné jako s populární hudbou. Tomáš Savka s Ivetou Bartošovou nejsou

znakem úpadku hudby. Nejsou, i kdyby je poslouchalo devadesát pět procent národa (což neposlouchá). Hlavní proud, byť nejsilnější, nikdy v otevřené společnosti nehrozí alternativu.

Jak to že ne?

Na poslední desce Lucie Bílé se dají (patříč-ně uhlazeně) slyšet zvuky, které před pár lety objevovali avantgardní DJové na potlaštějších mladých smažkách. I do toho nejprůměrnějšího popu už proniklo ledacos z rocku, blues, z metalu a z bůhvíčeho ještě. Hlavní (střední, většinový) proud si nikdy nemůže dovolit vymazat tradici ani alternativní scénu, protože z nich žije. Bez nich by do pár měsíců vyschl a proměnil se v nekonečně protáčenou smyčku. Alternativu i tradici potřebuje a naříkat na to, že alternativy je v rádiích slyšet míň než středního proudu, je jako stěžovat si na to, že mezi lidmi je málo světců. Alternativa má své vlastní hudební cesty a hlavní proud živí ráda a v zásadě bez odporu. Někdy se dokonce zdá být pošetilé alternativu, tradici a hlavní proud vůbec oddělovat.

Kdyby nikdo neposunoval vědu, filozofii, literaturu nebo třeba hudbu dál po neprošlapaných cestách, kdyby neexistovala stará velikost, o kterou se jde vždycky opřít, zůstal by mainstream (střední proud) stát. On to velmi dobře ví. Žádného zglajchšaltování kultury ani zkomixování vědy a vzdělání se bát nemusíme. I sám komix se nakonec stal svěbytným uměleckým žánrem a má už několik desítek let své vlastní hvězdy, vizionáře i alternativu. Kýč prostě potřebuje z něčeho čerpat. Nic neposílí alternativu tolik jako silný a bohatý střední proud.

Štefan Švec

* Knížky z téhle edice se už stávají odbornou literaturou. Daniea Slouková uvádí svazček Foucault a teorie podivného jako jeden ze seriózních zdrojů svého příspěvku „Filosofické aspekty memetiky“ ve sborníku, který vydal Filozofický ústav AV ČR!

Nápady pro tři krále

(o životě
v životě)

☉ pampelišce v asfaltu

Do krajáče se smetanou spadly dvě myšky. Plavaly, plavaly, ale k ničemu to nevedlo. Jedna to vzdala a utopila se. Druhá plavala dál, plavala, až ze smetany utloukla máslo. To jí poskytlo oporu a myška z hrnce vyskočila ven.

Bajka

Dnes je třicátého dubna, čarodějnic, a já jsem uviděl při chůzi pražskou Mánesovou ulicí (v níž není jediný strom, tím méně záhonek) uprostřed chodníku, v prasklině asfaltu rozkvetlou zářící pampelišku. Chvilí jsem na ni zíral. Kdo ví, jak se sem semínko dostalo... No, já to asi vím, on to zas nebude takový zázrak, nějakých tři sta metrů vzdušnou čarou odtud jsou Riegrovy sady. Ale že si to semínko našlo právě tu maličkou prasklinku v pustině asfaltu a přečkalo tu do jara... Taky žádný div, prostě uvízlo v místě, kde mohlo vzklíčit.

Ale jaképak tisíce let jako od zmizení Tróje?
Což teprve desítky či stovky milionů let poté,
co zmizeli lidé z povrchu Země. Řekněme,
že přiletí inteligentní bytosti z nějakého
vzdáleného koutu vesmíru, protože naši
indicie života poblíž Slunce.

Vždycky mě potěší a často udiví, s jakou houževnatostí roste tráva, keře, stromky z nějaké mezírky mezi zdí a asfaltem, ve škvíře betonu, dokonce někde ze střechy či okapu. Obdivuju stromky, které si našly skulinu ve skále a vytrvale ji milimetr po milimetru rozšiřují a prohlubují. Nafouká do ní prach, maličko naprší, další stromky se přidají a jednoho krásného dne skála pukne.

A co mají ty rostlinky dělat, když je vítr zavál do skromné škvírky? Jinou možnost nemají, než se snažit, jinak zajdou. A ony se snaží. Jak by si mohly stěžovat, kdyby měly to srovnání, že šťastnější z nich si rostou a bují v tlusté vrstvě země bohaté na živiny a vláhu. Ale ony si kousek po kousíčku zlepšují své nepatrné podmínky k životu a právě tím ty podmínky mění. Ano, právě tohle je život – snaha změnit nepříznivé podmínky. Není to povzbuzující? A kdo to neví nebo nedělá, má malou šanci.

A právě tak to tehdy nejspíš začalo – z ničeho. Divná věc je tahle nesmírná touha či snaha života žít a přežít; bez ní by tu nic nebylo, ani my, hrdá lidská civilizace. Ale nač o té schopnosti či snaze bádat, ona tu prostě je, a proto jsme tu i my.

Obdivuju stromek rostoucí z nějaké zdi, bouli v asfaltu na kraji vozovky či chodníku, kterou zvedají maličké rostlinky, až jednoho dne ta boule praskne a ony vykuknou na světlo boží; žasnu, jak to pod tím asfaltem v absolutní tmě dokážou. Vídám vyrůstat trávu mezi dlažebními kostkami v ulici s malým provozem a představuju si opuštěné město, kde vegetace bujně vše proráží, stravuje, rozrušuje, přerůstá a překrývá. Jak dlouho může trvat, než se rozpadne dům, palác, betonový most, parkoviště, mrakodrap z oceli a ze skla?

Jak dlouho trvalo, než zmizelo hrdé město Trója, a nikdo už nevěřil, že skutečně existovalo, že si ho Homér nevymyslel? Asi hodně dlouho předtím, než jej obdivuhodný Heinrich Schliemann objevil. Kolik dalších měst zmizelo beze stopy? A což teprve celá bájná Atlantida, která snad skončila na dně moře? Tam teprve proces zkázy, či spíš transformace života do původních forem musí letět skokem. Najdou se, pravda, vraky středověkých lodí, ale vždyť je to teprve pár set let.

Za jak dlouho by zmizela beze stopy pyšná města jako Praha, Paříž, New York? Za jak dlouho by zmizela celá lidská civilizace, která tak markantně přetváří Zemi? A není to zas taková utopie. Kdyby na Zemi

vtrhly kruté podmínky, jako třeba v době vymření dinosaurů – už se to stalo, a asi ne jednou. Co kdyby v některém zastrčeném koutku světa pár lidí přežilo, třeba v indiánském kmeni v Amazonském pralese? Trvalo by zas tisíce let, než by povstala nová civilizace, která by nic netušila o té předěšlé. Jen džungle, pralesy, širé stepi. A pověsti o zpupných dávných lidech, na něž hněv bohů seslal krutou zkázu.

Ale jaképak tisíce let jako od zmizení Tróje? Což teprve desítky či stovky milionů let poté, co zmizeli lidé z povrchu Země. Řekněme, že přiletí inteligentní bytosti z nějakého vzdáleného koutu vesmíru, protože našli indicie života poblíž Slunce. Co najdou? Doposud vždycky život v nějaké formě přežil, i když mnozí živočichové vymizeli (trilobiti, veleještěři, mamuti a jiní a jiní). Objev a potvrzení života na jiném kosmickém tělese, než je to jejich, velice ocení. Možná najdou tvory schopné myslet: lidoopy, delfíny, psy, potkany, ale inteligentní bytosti nenajdou. Řeknou si: taková velká šance – a nic. Přece jen jsme v celém vesmíru sami. A zanechají na Zemi výsadek při své kolonizaci vesmíru.

Lubor Dufek

Novináři

Na druhou stranu
novináři těžce nesou
fakt, že jsou nuceni
psát o akcích Klubu
českých turistů
a o tom, že v listopadu
nečekaně padal sníh,
zatímco by se raději
věnovali korupci na
radnici okresního
města.

Obvykle se v článcích v téhle rubrice bavíme o aktuálních událostech, trendech, principech fungování médií. Ne že by listopad byl na události a trendy chudý, ale pro jednu zkusme pod pokličku sedmé velmoci nahlédnout z jiného úhlu – pohledem jednoho z oněch malých koleček, která se otáčejí za fasádami velkovydavatelství. Pohledem novináře.

Na úvod je nutné vymezit, koho máme tím pojmem vlastně myslíme. Za novináře se totiž může u nás označit prakticky každý, kde se někdy otřel o nějakou tiskovinu (komu se nepovedlo ani to, honosí se titulem publicista). Pro potřeby tohoto textu chápeme novináře jako zaměstnance nějakého média, jehož hlavní pracovní náplní je produkovat obsahy víceméně časového charakteru. To znamená člověka píšícího víc o tom, co se děje v okolním světě než o tom, co se odehrává v jeho hlavě. Částečnými synonymy mohou být „zpravodaj“, „reportér“ a podobně.

Mediální teoretiky i laiky fascinuje, jak může být výsledkem neskutečně pestré práce tolika různorodých individuí tak unifikovaný a neutrální produkt, jako je celoplošný deník nebo rozhlasová stanice. A to přesto, že (přiznejme upřímně) většina novinářů nedosahuje kvalit dua Woodwarda a Bernsteina, kteří se proslavili svým podílem na aféře Watergate. (Jakkoliv později vždy zdůrazňovali, že vlastně nedělali nic jiného než běžnou reportérskou práci: „Člověk prostě šoupal podrážky, spoléhal na zdravý rozum a na úctu k pravdě,“ napsal Carl Bernstein).

Novináři často vnímají svou profesi jako neustálý konflikt mezi osobními prefe-

rencemi a tlakem instituce. Na jednu stranu si jistá žurnalistická prizmata (například jak poznat, co je zpráva a co není) osvojují v podstatě nevědomky spolu s mateřským mlékem prvních pokusů v okresních denících a ve vleku rutiny si jejich omezenost vůbec neuvědomují (na schematicnost posuzování „zpravodajských hodnot“ zpráv poukázali například Johan Galtung a Marie Holmboe Rugeová ve své práci z roku 1965). Na druhou stranu novináři těžce nesou fakt, že jsou nuceni psát o akcích Klubu českých turistů a o tom, že v listopadu nečekaně padal sníh, zatímco by se raději věnovali korupci na radnici okresního města.

Oba tyto tlaky – upřednostňování jistých postupů a návyků z vlastní svobodné vůle a tlak nejen vydavatelství, ale profese obecně – se v práci novinářů úzce prolínají. Ukázka tlaku prvního: Před nedávnem se v Ústeckém kraji rozvířilo téma žalob, které podávají potomci odsunutých sudetských Němců na majitele původně německých domů především ve Šluknovském výběžku. Zájem novinářů se probudil ve chvíli, kdy se do soudních sporů vložil Ústecký kraj a jeho zastupitelé schválili lidem ohroženým žalobami finanční pomoc na vedení sporů.

Informaci o odsouhlasené podpoře pustilo mezi novináře tiskové oddělení krajského úřadu a skrze regionální redakce si téma našlo cestu až do celostátních médií. Zajímavé je, že na informaci reagovaly skoro všichni novináři stejně. Jako ukázkový příklad poslouží článek ústecké přílohy MF Dnes z 24. září 2004 s titulkem Na soud s Němci lze získat až 50 tisíc. Vychází pouze z informací jednoho z pracovníků tiskového

– lidé i instituce

odboru a především mezi řádky naznačuje, že žaloby jsou nyní v kraji vážným problémem („vlekoucí se soudy ČASTO omezují majitele sporných domů a pozemků“). Podobnou optiku pak při referování o žalobách a aktivitě kraje zvolila většina dalších autorů včetně ČTK. Novináři předpokládali (oprávněně), že německé téma vyvolá v Sudetech zájem čtenářů. Bohužel si už neověřili, kolik žalob v současné době reálně hrozí. Děčínský advokát Otakar Pazdziora, kterému Krajský úřad Ústeckého kraje předává případy lidí, kteří o krajské peníze požádali, řešil na konci listopadu pouhé tři (!) případy.

Nechci bagatelizovat problémy lidí, kteří si v dobré víře koupí dům, po pár týdnech dostanou pozvánku k soudu a mají strach, že by o dům mohli přijít. Na druhou stranu by ale novináři v honbě za zprávou s velkým Z neměli lidem zapomenout vysvětlit, jak závažná (či nezávažná) ta hrozba ve skutečnosti je.

A ještě jeden postřeh z této causy. Novinář vedený profesním instinktem cítí, že by bylo dobré mít u zprávy pár slov konkrétního člověka ohroženého žalobou. Zde se podařil pionýrský čin MF Dnes, která jednoho takového v článku jmenovala. A protože správný novinář vždy sleduje, jak si vede konkurence, vystřídali se od té doby v domě na severu kraje redaktoři MfD, Hospodářských novin i TV Nova. Když chcete o případu psát dnes, přivítá vás pán nešťastný ani ne tak ze žaloby jako z toho, že se ho na ni pořád někdo vyptává: „Co ještě chcete slyšet, vždyť už jsem všechno říkal tolikrát.“ Správný žurnalista si ale autenticitu své zprávy vydupe.

Takže je vidět, že i když má novinář relativně široké pole možností, jak svůj text zaměřit, dospívají různí zástupci této profese k víceméně totožným výsledkům. Na druhé straně ale nepřestávají nadávat, že je vydavatelství (zvláště ta zahraniční) stále tlačí do povrchnosti na úkor skutečné investigativní žurnalistiky. Stížnosti mají dva prameny. Jednak pochopitelnou touhu zanechat po sobě v dějinách výraznější stopu než je série článků na téma „sníh v listopadu“. Druhá tu ale je skutečná a neoddiskutovatelná tendence vydavatelů orientovat se v první řadě na zisk.

Tu jim pochopitelně nikdo zazlívát nemůže. Je ale pravda, že někteří zahraniční vydavatelé přišli do ČR primárně se snahou obsadit trh a vydělávat a ignorují „veřejnou“ funkci žurnalistiky, kterou (přinejmenším slovně) akcentují doma. Výsledek je pak jasný – najímání mladých zaměstnanců (aby se nemuselo platit zkušeným profesionálům) a tlak na jejich maximální produktivitu. Je samozřejmě lacinější zaplnit stránky zprávami o sněhu než dva měsíce pracovat na článku o nekalostech na radnici. Naštěstí se mezi mladými novináři stále najdou jedinci, kteří ve jménu svých představ o správné žurnalistice nechtějí oficiálním i skrytým tlakům podléhat.

Jaké z toho plyne poučení? Až budete zase někdy nadávat na povrchnost novinových zpráv, věnujte tichou vzpomínku konkrétním lidem, kteří je pro vás připravovali. A kteří věděli, že nejsou dokonalí a že stejně mnoho nezможou, a přesto se snažili pracovat co možná nejlépe.

Na druhou stranu
by ale novináři
v honbě za
zprávou s velkým
Z neměli lidem
zapomenout
vysvětlit, jak
závažná (či
nezávažná) ta
hrozba ve
skutečnosti je.

Miroslav Cingl

Zatočme se svátky!

Kromě svého vlastního svátku slaví každý z nás každý rok ještě dvanáct dalších – státních, křesťanských či jiných. Oslavy jsou to všelijaké. Svátek práce slavíme tím, že nepracujeme (práce nám může dát svátek), Den upálení Jana Husa, pokud to počasí dovolí, strávíme opalováním se slunné pláží a pak skočíme do nejbližší vody (vskutku případný hold), na Nový rok si léčíme kocovinu ze Silvestra (inu jak na Nový rok, tak po celý rok). Vánoční oslava Kristových narozenin se zvrhla v rozdávání dárek všem směry, kterému ovšem místo neposkrvněného počtů předchází hyperrabování hypermarketů a supertlačnice v supermarketech.

Symbolika je většinou téměř fuč (kdo z nás slaví na sv. Václava „českou státnost“, jak stojí v kalendáři?), tak proč s tím aspoň pro zpestření věčného koloběhu trochu nezamíchat a nezavést dnes tak oblíbený rotační princip?

Necháme-li se inspirovat tímto číslem Dobré adresy a oslavíme-li letos 24., 25. a 26. prosince Velikonoce, vychází nám na 1. leden 2005 Svátek práce. Což neznamena vůbec nic, vezmeme-li v úvahu, že v jeho předvečer se většina z nás při upalování čarodějnic zlíská stejně jako na Silvestra. Pravda, stoupenci máchovského svátku zamilovaných sice budou 1. ledna hledat rozkvetlou jabloni asi obtížně, ale zase budou mít o jeden klimatický důvod víc, proč se k sobě intenzivněji tulit.

Na Velikonoční pondělí 28. března příštího roku připadne Den osvobození od fašismu. Proč ne, pár fašistů koncem března

1945 jistě svůj díl dostalo (byť podle všeho našťěstí z mrtvých nevstalo).

Už 1. května s předstihem oslavíme Den slovanských věrozvěstů, Cyrila a Metoděje. Svým způsobem je to i svátek práce, protože oni k nám na dovolenou rozhodně

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

nepřišli. A koneckonců tu pusou svým láskám pod rozkvetlou jabloní můžeme dát taky, akorát si při tom místo na Viléma a na Jarmilu holt vzpomeneme na Cyrila a Metoděje. Dnešní tolerantní společnost to určitě přežije.

O týden později si připomeneme Jana Husa. Nemusíme přeci chodit vždycky až do krajnosti, k upalování! Navíc je nade vši pochybnost, že 8. května už měl Jan Hus pod nohama pěkně horkou půdu.

Na Cyrila a Metoděje oslavíme Svatého Václava. Má to být oficiálně Den české státnosti – a proč by nemohl? Snad české státnosti nevádí, že spousta Čechů je zrovna na dovolené v zahraničí.

Den nato vzpomeneme Den vzniku samostatného československého státu. Stejně už nic takového neexistuje, tak proč na to neoslavit někde při opalování se na pláži u rybníka?

Dnešní studenti slaví rádi, a proto jim patrně nebude dělat velké problémy projít se po Národní třídě už 28. září. Hlavně že nebudou muset do školy.

Na 28. října pak ovšem případnou Vánoce. To není velká změna, neboť horliví dárkonoši už touhle dobou mají dárky dávno v pohotovosti. Jenom sněhu bude možná méně. Ale stačí počkat, až Vánoce dorotují někde do léta a my budeme na Jana Husa zapalovat v plavkách svíčky na vánočním stroměčku.

Relativně na konec roku, na 17. listopadu, se přesunou novoroční oslavy. Zjednoduší se nám tím výrazně novoroční předsevzetí – stačí, když s jejich plněním vydržíme necelý jedenapůlměsíc.

A přichází vrchol celého roku, Velikonoce. Námitky, že na konci prosince nejsou vrbové proutky, neobstojí. Obchodní řetězce budou jistě rády a ochotně nabízet speciální vánoční kolekce pomlázek a velikonočních vajíček. Takže děvčata, těšte se na Štěpána.

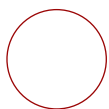
A letos vám všem, milí čtenáři, přeju k Vánocům veselé Velikonoce.

Will Novosedlik Značky v Praze

Will Novosedlík Značky v Praze

Will Novosedlík Značky v Praze

PŘÍLOHA „DEN POEZIE“

připravil
Viki
Shock

dále ...

PŘÍLOHA „DEN POEZIE“

**EHE – HE – HE – HE –
HE – HE – HE!!!
(šest současných
českých básníků)**

Zdeňka Petáková

Samomluva

Proč nejsi chlap
tak se zas trap
proč s nimi nejedeš
v tom jejich byznysu

Proč musí žena být
všem chlapům nucena se podrobit
kuchyně, děti, růž
vše jak to chce mít muž

Jen pěkně zakvokej
bude ti hnedka hej
zahopsej, zazpívej, zajíčku
tu jejich písničku

Pak bude ti přáno
penis, chléb, máslo každé ráno
Muž s tebou bude zase spát
(tehdy a jak to sám má rád!)

Ty budeš jeho šťastná slepička
nebo jen... p i č k a?

Manželskej katafalk
A na něm masa špalek
penis se nehýbá
jsem mrtvá zaživa

Ach bože, můj muž se ke mně tulí
i se svým pachem po cibuli
špek na špek zas přivine
tak u nás vypadá to „potěšení nad jiné“.

Můj muž je idiot
a jako o život
to stále dokazuje

Já jsem ta megera
co scénu udělá
když do dveří on a šest škopků piva vpluje

Moderní doba

Tak vzorně vyholená
a přesto na ocet
je každá třetí žena
ach – kam to spěje svět?

Momentka z naší kanceláře

Muž v kvádru ho prostě nemá –
nebo je přísně utajen
v padnoucích slipech zvukných jmen.

*Zdeňka Petáková (ročník 1964), básně ze sbí-
ry Pod vlivem progesteronu (ŠIMON RYŠAVÝ,
2004).*

Jan Kohout

Švarná stehna běhny
cisterna Bloody Mary,
s šipkou a nápisem – TUDY,
čihařův lep z navigačních šťáv,
ranvej do krakatice,
s tvým skalpem u pasu.

Je zbytečné říkat u okénka:
„Prosil bych jednou na teď,
někam doprostřed...“

„Jí se to i s bubákem?“
optal se Adam Evy
a vypustil rajský plyn.
„Prosím vás...“, volala Eva na informace,
„Mají hadi větry...?“

Od Ráje víme, že poznávat dobré i zlé
není příliš dobré
a že to všechno zlé
zas tak špatně nevypadá.

Kain, Ikarův předek,
žere pod houní pečené křidýlko...

Je mi krásně jak žízale po dešti,
asi tak uprostřed silnice,
v čas hlavního pelotonu Míru.
Mám se jak návnada na něco většího.
Hodím se k sobě
(jako kostlivec a nonšalance).
Košer gój a šmucik icik.
Motouzek pokoutní, štokrdle máslové,
paklíč zpěvavý, párátka kočovné,
opice boží...

Jen abych neumřel dřív, než umřu.
A jestli neumřu,
tak se zabiju.

Jan Kohout (ročník 1960), básně ze sbírky *Pohádka o ničem (Sdružení Analogonu ve spolupráci s typografickým studiem Ateliér Šupina s. r. o., 2004)*.

Markéta Bartíková

Na zácloně kvete smích

Na zácloně kvete smích
Ze starodávné písně zbyl
jen rým
Pod mými okny kouzelník
píše mi milostná psaní
a kouzelnou hůlkou ve mně
probouzí zářivý den

Lidé ještě jezdí v kabátech

Lidé ještě jezdí v kabátech
a já v letních šatech
prozkoumávám
Nový Zéland
Ve skleněné kanceláři
sním o jiných časech
Lepších
Horších
Kabát rozevřený dokořán

Až dojdu k číslu třicet

Až dojdu k číslu třicet
spusťte opony
a bez pardonu zakryjte mi
tvář
Vyretušujte mé svědomí
a do pusy vložte mi zlaťák
Pak objednejte kočár
do pekel

Vedle mě cizí tvář

Vedle mě cizí tvář
jak rozsypaná rtuť
Čekám až se probudíš
až zmizíš
a nebudeš chtít zůstat
na oběd
Naše noc je pryč
Tak už jdi

*Markéta Bartíková (ročník 1974), básně ze sbírky *Od sebe k sobě / 160 znaků sms/ (Rodiče s. r. o., 2004)*.*

Radek Fridrich

O zavražděné Veronice Bergert

Zajali mordýřku, zajali mordýřku,
hle, u Rynartic v lesích.

Kdo se k ní přiblíží,
nespočine v klidu, v pánu.

Vrať se, krásná Veroniko Bergert,
tvé vlasy navážem na stonky trav.

Vrať se, krásná Veroniko Bergert,
tvé ruce obtočíme zláčenými stvoly žita.

Vrať se, krásná Veroniko Bergert,
tvá ňadra zulíbají nápadníci flosarští.

Mordýřka již visí,
chycena v Rynarticích.

Zabila, zabila Veroniku, družku,
ze zášti, pro více prodaných korálků.

Samomluva

(volně dle obelisku věnovaného padlým
vojákům
za 1. sv. války v Niedergrundu)

Mluvil jsem se zastřeleným Franzem
Beutlem
Mluvil jsem s ubodaným Gustavem Dixem
Mluvil jsem s mrtvým Wilhelmem
Försterem

Mluvil jsem s Aloisem Heinrichem,
jenž zemřel na španělskou chřipku

Mluvil jsem s mrtvým Edmundem
Herknerem

Mluvil jsem s ubitým Karlem Hietlem
Mluvil jsem s padlými bratry Hillovými
Mluvil jsem se zastřeleným Wenzlem Knie

Mluvil jsem se zmizelým Adolfem Seidlem
Mluvil jsem s jeho oběšeným strýcem
Franzem

Mluvil jsem s umučeným Friedrichem
Strache
Mluvil jsem s padlým Josefem Zemanem

*Radek Fridrich (ročník 1968), básně ze sbírky *Molchloch (Host, 2004)*.*

Milan Rynt

Ehe - he - he - he - he - he - he!!!

(ticho)

To neplatí!!! Teď musíš bejt mrtvej!

zařvalo dítě

a vypálilo další dávku

Druhé dítě - Němec

konečně pochopilo

a padlo mrtvé k zemi

Dítě - Rus potěšeně zavýsklo

a začalo ze svého stanoviště

vyhlížet dalšího Němce k zastřelení

(Němců byl nedostatek -

- málokdo chtěl být Němcem

Ale Němci jsou potřební:

aby děti - Rusové

které jsou hodné

měly koho zneškodnit

Děti - Němci jsou zlé

Kromě toho děti - Rusy většinou nebaví

honit

děti - Němce

a tak je hned zastřelí

místo toho, aby si je šetřily)

Zpoza prolézačky se vynořilo další dítě

- Němec,

prchající před hloučkem dětí - Rusů

Dítě - Rus v zákopu vstalo, zamířilo

a vypálilo krátkou dávku

dítěti - Němci přímo do břicha

To bylo na místě mrtvé -

- bylo to už zkušené dítě - Němec

Děti - Rusové chvíli jásali, ale pak se

zarazili...

Mašle?

Tohle byl poslední Němec!

Poslední podivné dítě, které bylo ochotné

alespoň projednou být Němec...

V dálce se kouřilo z továrny

rozbombardované podzimním listím,

zastřelené, bývalé dítě - Němec

vstalo a oprášilo si kalhoty

a nikdo najednou nevěděl co dál

bylo poledne

a pak se někam ztratilo

Milan Rynt (ročník 1971), básně ze sbírky Ani jeden šimpanz (Mladá fronta, 1993).

Mnoháček Zgublačenko

Salám

Unkosanka šla do krámu,

koupila kousek salámu.

Ten salám byl koňský,

byl však ale loňský.

Unkosanku zpitou našli,

prý si chtěla hodit mašli.

Nachladlá je strašně moc a

bere kapky proti kašli.

Houbař

V tom travičském lese

houbař košík nese.

Má ho plný za hodinu,

nasytí s nim svou rodinu.

Rodina se nají,

strach z těch hub však mají.

Snědí ještě hodně višní,

do rána jsou mrtví všichni.

Zvědavost

Soused odjel k Věře,

zapomněl na dveře.

Unka si pozor nedává,

neboť je velmi zvědavá.

Unkosanko, Curyk (Zurück),

je tam zlý kocůrik.

Je pánem v sousedovic bytě,

hodně poškrábat mohl by tě.

Mnoháček Zgublačenko (ročník 1969), básně ze sbírky Věnováno Unkosance (Pampeliška - pomoc postiženým, 2000).

PŘÍLOHA „DEN POEZIE“

odomokopolotodoholok iwiparidarik (šest současných slovenských básníků)

Vyháňač slz

iba sneh zakryje bolesť

iba sneh,
prikrývka prachu

som prach
a Ty
mečom
vyháňaš slzy,

sú potokmi,
ktoré na jar vytrysknú ...

Martina Straková (ročník 1978), básně z rukopisu.

záhryz

som rád že som z klobúka
len mi vadí že nás nie je viac
Zápletka sa dakam vytratila
Pointa zas nevie tancovať

tento big bang sa tak celkom nezdaril
pozorujem slalom vlnočastic
popod dezobjektív 'reality'

zrod nových citoslovcí
nás môže zabiť
trh liny
tam kde by mali byť vzťahy

palička pre nenávidiacich

hnis hnisom nevylicíš
duplom z nutnosti
kto z nás prvý
oprie brucho o chodník

rastieme s činmi
ubúdame proti nim
omšový keks pre bezzubých

kam sa podel lesk aj s hrmením
rana z vilnosti
ten kúzelnický trik
ktorý nás vždy
vyslobodil

Martina Straková

O krídlach, ktoré mi rastú

Poviem Ti
o krídlach, ktoré mi rastú z rúk.

Počuť to,
to pnutie
keď zapúšťajú korene,
do svalov
v mojom tele,
do kože.

Bez bolesti
a
úplne samovoľne.

Poviem Ti o slobode,
ktorú cítim, keď presakuje kožou,
vdychujem ju
plúcami
a dlaňou.

Dotkni sa jej.

Roman Zinakade

medzi nespavosťami

nočná mora že tvoj sen je fantóm
že si mylíš krídlo s barlou
portrét s hrobom neznámeho

sken v skene /ariadnet/

to čo vidíme
je sken v skene
z tieňa jaskyne
tieň pozoruje tieň

v labyrinte kúziel
cesty štiepi text
všetky šnúry vedú na sieť
žiadna späť

Roman Zinakade (ročník 1975), básne z rukopisu.

Anna Snegina

Jeseninovi

Pozri: toto sú moje pery, kvety zla.
Pozri: toto je moja šija, dobrá pieseň.
Pozri: toto sú moje prsia, galantné
slávnosti.
Pozri: toto je moje bruško, magnetické
polia.
Pozri: toto sú moje stehná, alkoholy.
Pozri: toto je moje lono, pobyt v pekle.

Pozri: toto je moje telo, opitý koráb.
Pozri: toto som ja, anna snegina.

Krajiny sídlisk prázdné a nebezpečné
ma nechávajú chladnú, ladne sa pohybujem
na dne som, na dnes odpísaná, na dne
tašky
slzný plyn, slzím, sídliskový splín...

Kvety som kúpila a vložila do vázy,
vino som kúpila a vložila do chladničky,
pizzu som kúpila a vložila do mikrovlnky.
Kvety ovoniaš, víno vypiješ, pizzu zješ,
vložíš ho do mňa. Odídeš.
Zajtra bude nedeľa.

Prvá báseň o menštruácii

Prechádzame sa večerným mestom,
držíme sa za ruky,
na naše tváre padá biely sneh:
a zatiaľ čo ty rozprávaš ako ma miluješ,
ja potichu, oddane krvácam.

Autoportrét v prepadlom zrkadle

Anarchia v zmysloch,
srdce v plači,
to som ja,
malá smutná Snegina....

Takto vás stretávam,
jedného, druhého, tretieho...
Pekné oči máte, pekne bozkávate...
Zbytočne čakám niečo viac.

Každý ma len chytá
za kolená, za ruky,
dýcha na šiju,
hladká, šepká, ševlí,
nechže som mu po vôli.
Lenže ja?
Malá smutná Snegina...
V krvi jeden promile,
vzdialená som na míle.

Takto ma stretávate,
jeden, druhý, tretí...
Pekné oči mám, pekne bozkávam...
Zbytočne čakáte niečo viac.

*Anna Snegina (ročník 1980), básne ze sbírky
„pasde deux“ (Drewo a srd, 2003).*

Agda B. Pain

klietka hanby

zamknem sa / nikdy
viac / nepoviem už
ani slovo
/ napokon / budem / držať hubu a
krk / destilovať krv a fú-
kať si dušu / bolavú prázdnu
/ už nebulinkujem / / podčlovek /
krv dozrela na víno /
Akosť akože
toto telo / táto / moja / Nová krv
všetci budeme / sa mi smiať / hádzat
do mňa
-m / raské jablká / šestšesťdesiatšesť še-
trných piestov
/ / Akože? že slizký a potetovaný jak had
citoplaz / vymknem sa / na dva západy
a jeden východ / na m- / neznámom mieste
stojím ani nezostávam / nevraciam sa /
vchádzam pospiatky. / / /
vykradnem sa / Ako-
/ by som sa zachoval / s láskou spoza hrobu /
každá mŕtvola káže / divé básne /
Pomilovať sa so svojím blížencom plus
/ začať nový život smrťou

optický sklam

pohlavní hrdina strelcom na G9
/ nevestka v sieti závoja / pavúk smiech /
ja ako prikovaný
/ Chcem to vidieť / /
nezatlač mi oči / keď už budem po tom /
po živote po smrti po tebe / po chlebe / /
/ / mat na tretí vzťah / / Dve muchy
jednou vranou

*Agda B. Pain (ročník 1966), básne ze sbírky
Košť a Koža (Drewo a srd, 2002).*

Pero Le Kvet

Erotický večer

Před televizní obrazovkou sedí muž
a s vytřeštěnými očami sleduje
program o lesbických dievčátkách.
Erotické scény muže vzrušila natol_ko,
že obrazovku natrie rybím tukem a
potom ju ozdobí nakrájanými vajíčkami.
V dosledku toho ho zachváti silná
ereckcia, ktorá ho doženie k súložu
so svojou nafukovacou milenkou.
Súlož je krátka a vášnivá.
Muž pri nej fučí ako parný rušeň.
Po skončení sa nafukovacia milienka
vznesie k stropu jako balón.

Okrídlené slony

Okrídlené slony lietajú nízko nad zemou.
Sú tak ťažké, že ich
krídla vyššie nevynesú. Pomáhajú si aj
ušami, ale nepomáha
im to. Viac ako do trojmetrovej výšky
nevyletia.
Dajú sa však používať na polievanie záhrad.

Zrodenie

Vlasaté pivo v klobúku sa prechádza
po lese, topánky
plné sena ho veľmi nápadne sledujú.
Pri vodnom strme
sa stretnú a vypukne prudká hádka,
ktorá oboch účastníkov
rozzúri natoľko, že pivo od zlosti vyplúje
zo seba niekoľko
zapálených cigaret a topálkyzasa seno.
Vzblkne oheň,
z ktorého sa zrodí žena.
Užasnuté pivo vypije, topánky si obuje
a odíde preč.

*Pero Le Kvet (ročník 1965), básň z patafyzic-
kého občasníku Clinamen, číslo 1, 1997.*

Ivan Mojík

Hlava medúzy

Keď skončil Emil H. promóciou štúdium,
odrazu zistil, že
mu rastie na prsiach tráva. Odhodlať sa
na úsmev je niekedy
také neočakávané jako cudzia republika,
zabitá na schodoch.
Apropo, krv! Keď sa viezol v trolejbuse
k lekárke, všimol si
neuveriteľne krásne nohy neznámej
plavovlásky. Trocha na
nich rušilo, že mali na lýtku zips, ktorý
sa otváral, takže bolo
vidieť šlachy a svaly, ale tie si zručným
pohybom dávala do
povodnej polohy. Na každej zastávke totiž
vystúpila, jedným
prudkým pohybom zabila najbližšie stojacu
starenu, nechala
ju ležať na chodníku a viezla sa ďalej. Potom
vstúpila do
ordinácie. Sedel tam starec, ktorý mal
bradu zo skla, čítal
noviny, kým lekárka so sestrou krútili
klukou strojčeka na
mäso, ktorý bol pripravený na stole. Ich
pomalé pohyby
pripomínali Emilovi H. srst', ktorou je
porastené pobrežie
pri Gibraltare.

Lúbostná pieseň Adalberta

SUVYRUINONKLOBOTLOPOTLO- TLOTLOMTLOINKOWRESKOPA

Guwynoposko li duvinopiskotlo abá atlá
vili
oblomoskoplokotlobozko sw hlbilipili
silikilipilimili
cudzomili owinoplosko kozko
kotoropenkotliwi sodworosko
čili chili chw lepe ketere dere hotlo otlo tlo
o olto oltoh
BOWORO huidesco hiti berewe cintili fin
tily fra warna
hall all aperetent quebeck hiát kowi
seperenia unda
odomokopolotodoholokiwiiparidarik
h cde d ere e sewen
sever sepito šeš šišlak kituni dr z zzzzzzz

Popoludnie s kamením

Keď z očí nevesty
Vypadne pudrenka či súmrak
Zuby stromov
Začnú pomaly svietiť
Ale ryby
Ktoré hrajú domino
S osudom a spevom
Chytia odrazu do rúk
Palice nostalgie
A začnú biť
Popolník s modrými očami

*Ivan Mojík (ročník 1928), básň ze sbírky Zlo-
dej přs (Slovenský spisovateľ a. s., 2001).*

PŘÍLOHA „DEN POEZIE“

Piň, piň piň! (šest světových básníků)

Guido Gozzano

Rozmluvy

...Láska i Smrt ho zapřely,
lhaly mu ty dvě krásné věci...

I
Dvacet pět let! Jsem starý, velmi starý!
Mé lehkovážné mládí je to tam
a v prázdné dlani svírám jeho dary.

Co zbylo, je v mé knize: tesknota
a lichý pláč. Jen v řádkách černých znaků
se jeho stopa ještě blyskotá.

Dvacet pět let! Ach, toužím po zázraku,
o němž je v Bibli pěkná povídka...
Žel, moje slunce zajde za soumraku!

Dvacet pět let... A blízko třicítka,
neklidný čas, kdy v hlavách houstne
chmura
myšlenek na smrt... A s ní vyhlídka

na čtyřicítku... Velká inventura!
Pak už jen stáří: obarvený vlas,
falešný chrup a medicínská kúra.

Ó neprožité mládí, vidím zas,
jaké jsi bylo! Vztahuji své ruce
za tebou, milá, jejíchž bujných krás

si povšimnete teprv při rozluce.
Dvacet pět let...! Už záhy zůstanu
na druhém břehu... Cítím v tiché muce,

žes bylo krásné jako z románu!

II
Ten román žít však nepovedlo se mi.
Já se jen díval, jak jej žije ten,
kdo šel mi v patách – on, můj bratr němý.

Když smál jsem se či štkal, pak proto jen,
že štkal či smál se on, muž s jiskrou v oku,
ten ideál, jenž byl mi podoben.

Já hlídal si ho na každíčkém kroku,
cítil jsem v těle rytmus jeho žil,
s ním smích i žal šly věrně po mém boku.

Nač pomyslel, já do slov přeložil;
on konejšil mou trýzeň samotáře
a žil ten život, jež já neprožil.

On miluje svůj život plný záře;
já nikoli; já v tichém zasnění
jej obkresluji tuší z kalamáře.

Já neznám život, znám jen umění

a portrétuji svoji fantazii.
Nežiji doopravdy: vzdálený

se usmívám a dívám se, jak žiji.

*Guido Gozzano (1883–1916), básně z antologie
Básníci soumraku (Ladislav Horáček – Pase-
ka, 2001) přeložil z italštiny Jiří Pelán.*

Velemir Chlebnikov

Zakletí smíchem

Ó rozesmějte se, smáči!
Ó zasmějte se, smáči!
Co smějí se smíchy, co smávají
se smějavě.

Ó zasmějte se usměvavě!
Ó těch smáček nadsměvných –
smích úsměvných smáčů!
Ó vysměj se rozesmáté smíchu
nadsměvných
smáčů!

Smějivě, smějivě,
usměj se, osměj se, smíšku, smíškové
smíšečkové, smíšečkové!

Ó rozesmějte se, smáči!
Ó zasmějte se, smáči!

...

Křídélkuje zlatopisem
teninkých žil,
koníček luční lačně uložil
do torby útrov rosu trav a vik.

Piň, piň, piň! zarámusil rákosník.
Ó labuticho!
Ó odlesky!

...

Máš, milé město, na mou duši,
něco ze stařenky snad.
Posadila se na svou nůši,
přemítajíc, čím zahnat hlad.
Kosinkou pohodila, není to kosinka
obyčejná:
hned oblohu vyčárkuje tah ptačího hejna.

...

Nelidský pohled měsíce,
výčitky, uštěpačnost, rozhovory,
povzdech, zda nepověsit se,
s životem fádním skončit spory.

Veľemir Chlebnikov (1885–1922), básně ze sbírky Všem (Odeon, 1985) přeložil z ruštiny Jiří Taufer.

Gottfried Benn

Koloběh

Na osamělé stoličce děvky,
jež zemřela neidentifikována,
byla zlatá plomba.
Ostatní jak po tiché dohodě
vypadly.

Omývač mrtvol
tu plombu vytloukl a protancoval.
Neboť, pravil,
jen prach ať v prach se obrátí.

Krásné mládí

Ústa dívky, jež dlouho ležela v rákosí,
vypadala tak nahryzle.
Při otevření hrudníku byl jícen tak děravý.
Konečně jsme v loubí pod bránicí
nalezli hnízdo mladých krys.
Jedna sestřička byla mrtvá.
Ostatní žily z jater a z ledvin,
pily studenou krev a strávily
tu krásné mládí.
A pěkně a rychle jim nadešla i smrt:
hodili jsme je všechny do vody.
Ach, jak kvičely ty čumáčky!

Rekviem

Na každém stole dva. Muži a ženy
pře sebe. Nazí, přesto beze béd.
Lebka a hrudní koš jsou otevřeny.
Těla teď rodí. Rodí naposled.

Tři misky vždy: od mozku po varlata.
Ďábelský chlív i krásný Boží chrám
z dna kbelíku jak z krvavého bláta
se šklebí pádům, hříchům, golgotám.

Do rakví zbytek. Novotvary visí:
dětská hrud, mužské nohy, ženské zadky.
Ze dvou, co smilnivali kdysi,
tu leží cosi jako z jedné matky.

Gottfried Benn (1886–1956), básně ze sbírky Básně (ERM, 1996) přeložil z němčiny Ludvík Kundera.

Joyce Mansourová

Pericoloso sporgersi

Nahá
Plavu mezi vraky s ocelovými kníry
Zrezavělými nepřerušnými sny
Něžným kvílením moře
Nahá
Pronásleduji vlny světla
Které běhají po písku vystlaném bělostnými
lebkami
Mlčky plachtím nad propastí
Moře ten těžký rosol
Mě tíží
Legendární obludy s ústy klavírů
Si vykračují ve vírech stínu
Spím nahá

Proutkaření

Manžel vás zanedbává?
Pozvěte jeho matku aby s vámi strávila noc
Pak se svalte na noční stolek
A promítněte svou omegu a navíc hrst
salamandrů

Na zrcadlo kde se kolébá stín
Manžel vás podvádí?
I nebeský šéf potřebuje mít režim
Vymočte se mu do polévky
Když se vedle vás šťastně natáhne
Budte něžná ale naučte se nadívat
vykrmenou husu
Chobotnicemi vzkazů
A vousy mandragory
Poškádlete jeho lásku hebkým bobrem
Napudrujte jeho můru krví a sazemi
A hlavně se smějte až bude umírat ve vaší
náruči
Chtě nechtě bude myslet jen na vás

Joyce Mansourová (1928–1986), básně ze sbírky Výkřiky (Fra, 2003) přeložil z francouzštiny Erik Lukavský.

Ted Hughes

Heptonstall

Černá vesnice náhrobků.
Zborcená lebka kopce
jejíž sny odumírají nazpět
odkud se zrodily.

Lebka ovce
jejíž maso bředne
pod tíhou vlastního krovu.
Jen mouchy ji opouštějí.

Lebka ptáka,
bezmezná geografie
seschlé na švy
popraskaných parapetů.

Život se bije.

Smrt se bije.

Kámen se bije.

Jenom déšť lije a lije.

Pibroch

Moře vyřvává nesmyslným hlasem
a měří rovným dílem svým mrtvým
i živým,

znuděné zřejmě vzezřením nebes
po tolika milionech nocí beze spánku,
bez účelu, bez sebeklamu.

Podobně kámen. Oblázek je uvězněn
jako nic jiného v celém Vesmíru.
Stvořen pro černý spánek. Nebo si čas
od času
uvědomí rudou sluneční skvrnu
a pak mu připadá že je zárodkem Boha.

Nad kamenem se žene vítr
schopný smísit se s ničím,
tak jako sluch slepého kamene slyší sám
sebe.

Nebo se obrací, jako by vědomí kamene
počalo tušit fantazma směrů.

Strom pije moře a požírá skálu
ze všech sil utváří vlastní listy –
Stařena spadá z kosmu
nepřipravena na tyto poměry

drží se zuby nehty, protože dočista
přišla o rozum.

Minutu za minutou, eón za eónem,
nic neustává nic se nerozvíjí.
A to není marná varianta, marný pokus.
To tudy procházejí vyjevení andělé.
To tady se všechny hvězdy sklánějí.

Ted Hughes (1930–2001?), básně ze sbírky Jeskynní ptáci (Odeon, 1986) přeložil z angličtiny Jaroslav Kořán.

Sylvie Plathová

Ariel

Zatrnout. Strnout ve tmě.
Potom nehmotně modrý
liják vrcholů skal a dále.

Lvice boží,
jak srůstáme v jedinou bytost,
opora pat a kolen! – – Brázda

se rozpoltí a letí mimo, ta sestra
hnědé oblouku
šije, kterou nejsem s to chytit,

bulvy negerských očí
vrhají temné
udice s háčky – –

žvance nasládlé černé krve
a stíny.
Něco jiného

mě vleče vzduchem – –
stehna a vlasy,
šupiny z mých pat.

Vyloupávám se z šatů
jak bílá Godiva – –
zmrtvělé ruce, mrtvá sevření.

A teď
jak jiskřivá moře všumím do pšeníc.
Pláč dítěte

se rozplyne ve zdi.

A já
jsem šíp,

jsem rosa a letím se zabít,
zajedno s tím, čím jsem hnána
do rudého

oka, do kráteru rána.

Viselec

Nějaký bůh mě chyt za vlasy, přitáhl si mě
blíž.

Škvařil mě v modravých voltech jak
proroka v poušti.

Jako když ještěrka mrkne, ucukly z dohledu
noci:
svět holých bílých dnů, nikde stín, nikde
houští.

To mrchožrout, sup nudy mě přibil na ten
kříž.

Taky by udělal to, co já, kdyby byl
v koncích.

*Sylvia Plathová (1932–1963), básně ze sbírky
Ariel (Jota, 1997) přeložil z angličtiny Jan Záb-
brana.*

PŘÍL OHA „DEN POE ZIE“

připra
vil
Viki
Shock

ec . ..kon

V příštím čísle (vychází 1. ledna 2005)

najdete:

rozhovor
s Barborou Osvaldovou
o feminismu a médiích

1. díl knihy
o Satanovi
od Martina Jaroše

že by konečně
Jana Gabriela?

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!